

Hatbrott 2007

En sammanställning av anmälningar med
främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och
homofobiska motiv

Rapport 2008:15

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm
Telefon 08–690 91 90, fax 08–690 91 91, e-post order.fritzes@nj.se

Produktion:
Brottsförebyggande rådet, Information och förlag,
Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08–401 87 00, fax 08–411 90 75, e-post info@bra.se
Brå på Internet www.bra.se
Författare: Klara Klingspor, Anna Molarin, Tove Sporre
Omslagsillustration: Lotta Sjöberg
Omslag: Ylva Hellström
Tryck: Edita Norstedts Västerås 2008
© Brottsförebyggande rådet 2008
ISSN 1100-6676
ISBN 978-91-86027-00-1

Innehåll

Tabellförteckning	5
Förord	9
Sammanfattning	10
Inledning	14
Bakgrund	16
Grupper utsatta för hatbrott	19
Självrapporterad utsatthet för hatbrott (NTU)	22
Metod	25
Definitioner och bedömningskriterier	25
Insamling och bearbetning	30
Resultatredovisning	32
Tillförlitlighet	39
Jämförbarhet	41
Hatbrott – samtliga motiv	44
Nivå och utveckling	44
Brottsstruktur	46
Tillvägagångssätt vid brotten	48
Plats	48
Relation	49
Uppklarade hatbrott	50
Främlingsfientliga hatbrott	52
Nivå och utveckling	52
Brottsstruktur	53
Tillvägagångssätt vid brotten	56
Plats	57
Relation	58
Uppklarade hatbrott	59
Självrapporterad utsatthet för hatbrott (NTU)	60
Islamofobiska hatbrott	64
Nivå och utveckling	65
Brottsstruktur	65
Tillvägagångssätt vid brotten	68
Plats	69
Relation	70
Uppklarade hatbrott	71
Antisemitiska hatbrott	73
Nivå och utveckling	74
Brottsstruktur	75
Tillvägagångssätt vid brotten	76
Plats	77

Relation	78
Uppklarade hatbrott	79
Homofobiska hatbrott	81
Nivå och utveckling	82
Brottsstruktur	82
Tillvägagångssätt vid brotten	85
Plats	86
Relation	87
Uppklarade hatbrott	88
Självrapporterad utsatthet för hatbrott (NTU)	89
Ideologiskt motiverade hatbrott	91
Nivå och utveckling	91
Hatbrottsmotiv	92
Brottsstruktur	93
Koppling till organisation	95
Tillvägagångssätt vid brotten	96
Plats	97
Relation	98
Uppklarade hatbrott	99
Målsägande vid hatbrott	101
Hatbrottsmotiv	101
Brottsstruktur	102
Kön	103
Ålder	105
Misstänkta personer	107
Hatbrottsmotiv	108
Brottsstruktur	108
Kön	109
Ålder	111
Tidigare brottslig belastning	112
Regional fördelning	116
Den länsvisa fördelningen	117
Storstadskommuner	120
Avslutande diskussion	122
Referenser	126
Bilagor	131
Bilaga 1. Sökordslista	131
Bilaga 2. Urval av brottskoder	133
Bilaga 3. Enkät om polismyndigheternas arbete mot hatbrott	134
Bilaga 4. Metod	136
Bilaga 5. Regional fördelning: H-regioner	139
Bilaga 6. Tabeller	142

Tabellförteckning

- Tabell 1. Antal och andel anmälningar med hatbrottsmotiv, åren 2004–2007.
- Tabell 2. Antal och andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2007.
- Tabell 3. Antal och andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.
- Tabell 4. Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar, efter huvudbrott, som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.
- Tabell 5. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.
- Tabell 6. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.
- Tabell 7. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.
- Tabell 8. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med främlingsfientliga motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.
- Tabell 9. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga hatbrott efter brottskategori samt skattat antal händelser och andel polisanmälda händelser år 2006 enligt NTU.
- Tabell 10. Antal och andel anmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2006–2007.
- Tabell 11. Antal och andel anmälningar med islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.
- Tabell 12. Antal och andel anmälningar med islamofobiska motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.
- Tabell 13. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med islamofobiska motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.
- Tabell 14. Antal och andel anmälningar med antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.
- Tabell 15. Antal och andel anmälningar med antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.
- Tabell 16. Antal och andel anmälningar med antisemitiska motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.
- Tabell 17. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med antisemitiska motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.
- Tabell 18. Antal och andel anmälningar med homofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.

- Tabell 19. Antal och andel anmälningar med homofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.
- Tabell 20. Antal och andel anmälningar med homofobiska motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.
- Tabell 21. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med homofobiska motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.
- Tabell 22. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för homofobiska hatbrott efter brottskategori samt skattat antal händelser och andel polisanmälda händelser år 2006 enligt NTU.
- Tabell 23. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter hatbrottsmotiv, åren 2004–2007.
- Tabell 24. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.
- Tabell 25. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.
- Tabell 26. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.
- Tabell 27. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med ideologiskt motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.
- Tabell 28. Antal och andel målsägande för hatbrott, efter motiv, åren 2006–2007.
- Tabell 29. Antal målsägande för hatbrott, efter motiv, ålder och medelålder, år 2007.
- Tabell 30. Antal målsägande för hatbrott, efter brottstyp, ålder och medelålder, år 2007.
- Tabell 31. Antal och andel misstänkta personer för hatbrott efter motiv och kön, år 2007.
- Tabell 32. Antal misstänkta personer för hatbrott, efter motiv, ålder och medelålder, år 2007.
- Tabell 33. Antal och andel misstänkta personer för hatbrott efter motiv och tidigare brottslig belastning, år 2007.
- Tabell 34. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter storstadskommuner, per 100 000 invånare, år 2007.
- Tabell 35. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun, per 100 000 invånare, år 2007.
- Figur 1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.
- Figur 2. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv, åren 1998–2007.
- Figur 3. Andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2007.
- Figur 4. Andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter plats, år 2007.
- Figur 5. Antal anmälningar med främlingsfientliga motiv, åren 1998–2007.

- Figur 6. Andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter plats, år 2007.
- Figur 7. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) år 2006 för personrån, misshandel, hot och trakasserier med och utan främlingsfientliga motiv, enligt NTU 2007.
- Figur 8. Andel anmälningar med islamofobiska motiv efter plats, år 2007.
- Figur 9. Antal anmälningar med antisemitiska motiv, åren 1998–2007.
- Figur 10. Andel anmälningar med antisemitiska motiv efter plats, år 2007.
- Figur 11. Antal anmälningar med homofobiska motiv, åren 1998–2007.
- Figur 12. Andel anmälningar med homofobiska motiv efter plats, år 2007.
- Figur 13. Antal anmälningar med ideologiska motiv, åren 2004–2007.
- Figur 14. Andel anmälningar med koppling till organisation efter hatbrottsmotiv, år 2007.
- Figur 15. Andel anmälningar med ideologiskt motiv efter plats, år 2007.
- Figur 16. Andel målsägande per hatbrottsanmälan, år 2007.
- Figur 17. Andel hatbrottsmotiv bland män respektive bland kvinnor av målsägande utsatta för hatbrott, år 2007.
- Figur 18. Andel kvinnor och män av målsägande för hatbrott, efter brottstyp, år 2007.
- Figur 19. Andel misstänkta personer för hatbrott efter huvudbrottskategori, år 2007.
- Figur 20. Andel hatbrottsmotiv bland män respektive bland kvinnor misstänkta för hatbrott, år 2007.
- Figur 21. Andel misstänkta personer för hatbrott, efter tidigare brottsbelastning, år 2007.
- Figur 22. Andel misstänkta personer för hatbrott, efter brottskategori, åren 1998–2007.
- Figur 23. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter län, per 100 000 invånare, år 2007.

Teckenförklaringar

- Noll
- 0 Mindre än 0,5 av enheten
- .. Ingen uppgift tillgänglig
- . Ingen adekvat uppgift finns
- x Tal lägre än fyra

Avrundningsregler för samtliga tabeller

I tabellerna anges endast heltal, decimaler över 0,5 avrundas uppåt, exempelvis avrundas 1,49 till 1 och 1,51 till 2. Därför kan det förekomma att totalsummeringar av andelar uppgår till 98–102 procent även om totalsumman alltid anges som 100, vilket då beror på att delsummor avrundats.

Förord

Hatbrottsstatistiken är oerhört efterfrågad av rättsväsendet, intresseorganisationer, media och allmänhet. Hatbrottspublikationen är en av Brottsförebyggande rådets (Brå) mest nedladdade publikationer, och ordet hatbrott är ett av de mest eftersökta orden på Brå:s webbplats.

Hatbrottsstatistiken kan användas till att studera bland annat omfattning och utveckling av anmälda hatbrott i Sverige, vilket i sin tur kan vara till hjälp i beslut om åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet.

Inför årets hatbrottsrapport har Brå lagt ner mycket tid på att utveckla den befintliga statistiken, och nya uppgifter finns beskrivna i rapporten. Bland annat redovisas uppgifter om både personer som utsatts för hatbrott och personer som misstänkts för hatbrott. En annan nyhet är att även självrapporterad utsatthet för hatbrott från Brå:s Nationella trygghetsundersökning (NTU) redovisas i årets rapport. Ett framtida utvecklingsarbete har också påbörjats med avseende på definitionen av hatbrott. Mer om detta kan läsas i den avslutande diskussionen.

Rapportens författare är Klara Klingspor, Anna Molarin och Tove Sporre, alla statistiker/utredare på Brå. I arbetet med data har även Mikael Hänström deltagit. Rapporten har vetenskapligt sakgranskats av professor Göran Dahl vid Lunds universitet och forskaren Anders Nilsson vid Institutet för framtidsstudier. Kontaktpersoner och utredare på samtliga polismyndigheter i länen har varit till stor hjälp i arbetet.

Stockholm i juni 2008

Jan Andersson
Generaldirektör

Gabriella Bremberg
Enhetschef

Sammanfattning

Resultaten i denna rapport bygger främst på brottsanmälningar i Sverige år 2007. Nyheter i årets rapport är uppgifter kring utsatthet för hatbrott utifrån målsägandeuppgifter och den Nationella trygghetsundersökningen (NTU). Dessutom redogörs det för hur stor andel av hatbrottsanmälningarna som klarats upp och hur brottsligt belastade personer misstänkta för hatbrott är.

Vad är hatbrott?

Ett hatbrott kan vara allt från ett mord till kränkande klotter på någons husvägg – vad som avgör om det är ett hatbrott eller inte är motivet till brottet. För att en brottsanmälning ska bedömas som ett hatbrott krävs i föreliggande rapport att gärningspersonen tillhör en definierad majoritetsgrupp och den utsatta en definierad minoritetsgrupp. Hatbrott innefattar brott motiverade av gärningspersonens negativa inställning till *hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund* – i denna kartläggning utländsk bakgrund, *religiös tro* – i denna kartläggning muslimsk eller judisk tro eller *sexuell läggning* – i denna kartläggning homosexualitet.

Metod för hatbrottsstatistiken

Insamlingen av uppgifter till hatbrottsstatistiken skiljer sig markant från den officiella kriminalstatistiken. Det finns inga särskilda brottskoder¹ i polisens system för att registrera brott som hatbrott. I stället utgör den fritext som finns i polisanmälningarna grunden för kartläggningen av sådana brott. I syfte att identifiera brottsanmälningar² med hatbrottsmotiv används en sökordslista. De ord som ingår i listan markeras vid en automatiserad genomsökning av fritexten varefter de identifierade anmälningarna granskas och bedöms manuellt. Statistiken har sin utgångspunkt i den utsattes perspektiv eftersom uppgifterna i mycket hög utsträckning bygger på den utsattes upplevelse av händelsen.

Främlingsfientliga hatbrott vanligast

Under år 2007 uppgick det totala antalet anmälningar som identifierats som hatbrott till drygt 3 500, vilket är 8 procent fler än föregående år. Av dessa bedömdes

- 70 procent (närmare 2 500) ha främlingsfientliga motiv
- 6 procent (drygt 200) ha islamofobiska motiv
- 3 procent (knappt 120) ha antisemitiska motiv
- 20 procent (nästan 725) ha homofobiska motiv.

¹ Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). Från år 2008 är det dock obligatoriskt för polismyndigheterna att genom ett nytt fält i RAR markera upp brott som misstänkta hatbrott eller ej. Rationell anmälsrutin (RAR) är polisens datoriserade system för att ta upp en anmälan.

² För varje brottsanmälan väljs ett huvudbrott (det brott i anmälan som har den strängaste straffskalan och där motivet har bedömts vara relevant för denna kartläggning) som sedan redovisas.

Jämfört med föregående år har framför allt antalet främlingsfientliga och homofobiska hatbrott ökat medan de islamfobiska och de antisemitiska hatbrotten har minskat.

Ökar hatbrotten?

Trenden är att antalet anmälda hatbrott har ökat under den senaste 10-årsperioden. Denna ökning kan förklaras av flera faktorer. Dels har vissa polismyndigheter i landet *arbetat aktivt* med att identifiera och utreda fler hatbrott, exempelvis har det i Stockholms län införts en hatbrottsjour. Dels har myndigheterna arbetat med att *höja anmälningsbenägenheten* hos de olika utsatta grupperna. Vid Stockholms polismyndighet har man arbetat aktivt med att skapa en dialog med grupper, som exempelvis afrosvenskar, muslimer och romer. Att synliggöra hatbrott mot grupper är en förutsättning för det brottsförebyggande arbetet. Dessa insatser har sannolikt bidragit till att hatbrottsanmälningarna ökat. Men även i län där det inte bedrivits ett lika omfattande arbete mot hatbrott har en ökning av anmälda hatbrott skett. Detta gör att det finns anledning att anta att en faktisk ökning även ägt rum.

Olaga hot/ofredande är det vanligaste hatbrottet

I media framställs ofta våldsbrott som typiska hatbrott, medan rättsväsendet oftast i stället talar om hets mot folkgrupp och olaga diskriminering. I denna rapport är bilden annorlunda. Den största brottskategorin i denna rapport är olaga hot/ofredande, som är nästintill dubbelt så stor som den efterföljande kategorin våldsbrott. Majoriteten, 63 procent, av hatbrotten år 2007 utgörs således av andra brottskategorier än de som framställs som stereotypa. De fem vanligast förekommande brottskategorierna för hatbrott år 2007 var

- *olaga hot/ofredande* (35 procent, eller drygt 1 200 anmälningar)
- *våldsbrott* (21 procent, eller cirka 730 anmälningar)
- *ärekränkning* (17 procent, eller nästan 600 anmälningar)
- *hets mot folkgrupp* (12 procent, eller knappt 420 anmälningar)
- *skadegörelse/klotter* (10 procent, eller nästan 360 anmälningar).

Våldsbrott mindre vanliga då motivet är religiöst

Överlag har främlingsfientliga och homofobiska hatbrott liknande fördelningar avseende brottstyper, med tonvikt på olaga hot/ofredande, våldsbrott och ärekränkning. Även vid islamofobiska och antisemitiska hatbrott är olaga hot/ofredande en stor kategori, vid islamofobi den största, men här är även hets mot folkgrupp en stor brottstyp. Till skillnad från de främlingsfientliga och homofobiska motiven, är våldsbrotten inte lika framträdande vid de religiösa motiven.

Hatbrottsstrukturen bekräftas i Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

Enligt den årligen återkommande Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är utsattheten för brott med främlingsfientliga motiv (1,2 procent) högre än utsattheten för homofobiskt motiverade brott (0,14 procent). Detta stämmer även för resultaten avseende polisanmälda hatbrott, där främlingsfientliga hatbrott är vanligare än homofobiska hatbrott. Övriga hatbrottsmotiv mäts ej i NTU. Det framgår dessutom att drygt en fjärdedel (28 procent) av de främlingsfientliga och homofobiska hatbroten som rapporterats i NTU år 2006 uppges vara polisanmälda. Det är dock en stor variation mellan de olika brottstyperna med avseende på om händelserna är polisanmälda eller inte.

Vid antisemitiska hatbrott är personuppleringen särskilt låg

I mars 2008 hade 73 procent av alla anmälningar från år 2006 med hatbrottsmotiv klarats upp. 64 procent av anmälningarna klarades upp *tekniskt*, vilket till exempel betyder att den misstänkta personen är minderårig eller att det inte kunde styrkas att ett brott begåtts. Var tionde anmälan (9 procent) *personupplades* genom att en person bands till brottet genom att det exempelvis väcktes åtal. Vid antisemitiska hatbrott var *personuppleringen* allra lägst, då det endast vid 4 procent av anmälningarna knöts en gärningsperson till hatbrottet.

Antisemitiska hatbrott oftare ideologiskt motiverade

Den enskilt vanligaste brottstypen vid antisemitiska hatbrott är hets mot folkgrupp. Det är mycket vanligt att denna brottstyp sammanfaller med uttryck för sympati med nationalsocialistisk ideologi eller högerextrema grupper, dvs. är ideologiskt motiverade. Vart tredje av de antisemitiska hatbroten är ideologiskt motiverade medan motsvarande siffror för de övriga motiven är 13 procent av de främlingsfientliga, 7 procent av de islamofobiska och 3 procent av de homofobiska.

Utsattheten störst i vardagen

Generellt sett kan man inte tala om någon framträdande hatbrottsplats, eftersom brotten sker på alla möjliga platser. Det är lika vanligt att ett hatbrott begås i hemmet som på stan. Det är dock mycket vanligare att ett hatbrott sker i skolan eller på arbetsplatsen än ute i nöjeslivet.

Vanligast att gärningspersonen är obekant för offret

Den vanligast förekommande relationen (35 procent) är att den utsatte inte vet någonting om gärningspersonen, att denne är helt okänd. Nästan lika ofta – i en knapp tredjedel av fallen – är gärningspersonen en granne, kollega eller skolkamrat till den utsatte, eller en för den utsatte till namn eller utseende känd person eller grupp. Det är ovanligt att gärningspersonen är närstående till den utsatte (4 procent) men något vanligare för homofobiska hatbrott jämfört med övriga hatbrott.

Män oftast utsatta och misstänkta för hatbrott

Andelen män är högst både bland misstänkta (80 procent) och bland utsatta för hatbrott (70 procent). Könsfördelningen när det gäller misstänkta och utsatthet skiljer sig därmed åt. Ett annorlunda förhållande är det för kvinnor, som är utsatta (30 procent) i högre grad än misstänkta (20 procent) för denna typ av brott.

Brottslig belastning hos gärningspersoner varierar vid olika hatbrottsmotiv

Mer än hälften (55 procent) av de personer som var misstänkta för att ha begått ett hatbrott år 2007 var *tidigare ostraffade*, sett till de närmaste tio åren före det aktuella brottet. De misstänkta för främlingsfientliga hatbrott är i störst utsträckning brottsbelastade i jämförelse med övriga hatbrott. Vid hatbrott som dessutom är ideologiskt motiverade har cirka en tredjedel (35 procent) lagförts tre eller fler gånger sedan år 1997. För främlingsfientliga hatbrott är andelen en femtedel (21 procent). Detta kan sammanfattningsvis jämföras med islamofobiska hatbrott där den tidigare brottsliga belastningen är lägst. Där är det endast en tiondel (8 procent) av personerna som tidigare lagförts tre eller fler gånger.

Motivfrågan är viktig vid anmälningstillfället

Hatbrottsstatistiken är nära knuten till polisens arbete med hatbrottsfrågor. Genom att öka eller fördela resurser samt vidareutbilda personal, kan fler hatbrott upptäckas. För att identifiera fler hatbrott bör hatbrottsmotiv uppmärksammas under förundersökningens alla skeden. Det är även viktigt att information om vad som är ett hatbrott och hur man går tillväga för att anmäla det sprids till berörda grupper.

Inledning

Under 1980-talet konstaterades en markant ökning av antalet brott med främlingsfientliga och rasistiska inslag i Sverige.³ Det som bland annat uppmärksammades var angrepp mot flyktingförläggningar, den så kallade lasermannens brottsaktivitet och bildandet av organisationen VAM (Vitt Ariskt Motstånd). Detta var orsaker som gjorde att statsmakterna i mitten av 1990-talet uttalade att främlingsfientliga brott skulle vara prioriterade inom rättsväsendet och en bakgrund till att rättsväsendet nu ser särskilt allvarligt på om

*ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet*⁴

Regeringen och rättsväsendets myndigheter har sedan dess på olika sätt verkat med att främja arbetet mot hatbrott. Regeringen antog år 2001 en nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Ett led i detta var och är redovisningen av polisanmälningar med hatbrottsmotiv. Från och med år 2006 vill regeringen också synliggöra de islamofobiska hatbrotten i och med att regeringen gav Brå i uppdrag att överta redovisningen av hatbrottsstatistiken och då även särredovisa den. Vidare har regeringen i regleringsbrevet för år 2007⁵ givit Rikspolisstyrelsen (RPS) och Åklagarmyndigheten i uppdrag att säkerställa att hatbrottsmotiv identifieras och utreds så tidigt som möjligt.⁶ Därför har RPS beslutat om ett antal åtgärder, exempelvis ska personal vid polisens kontaktcenter (PKC) utbildas i problemen kring hatbrott och motivbild i samband med anmälningssupptagning. I ett längre perspektiv finns flera pågående utvecklingsarbeten i rättsväsendet som påverkar hatbrottsområdet, exempelvis att öka möjligheten för allmänheten att göra anmälningar via Internet. Det har således på olika sätt verkats för att öka synligheten av hatbrottsligheten i samhället.

Syftet med statistiken i denna rapport är att ge information om nivå, utveckling och struktur av polisanmälningar med olika hatbrottsmotiv. Ett annat syfte är att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området och att bistå rättsväsendet med underlag för uppföljning av de åtgärder som vidtas enligt den nationella handlingsplanen. Hatbrottsstatistiken är ytterligare ett underlag som tillsammans med andra studier och forskning kan ge en bättre bild av hur situationen avseende

³ Säkerhetspolisen (1997, s.1).

⁴ Straffskärpningsregeln 29 kap. 2 § 7 p. brottsbalken.

⁵ Regeringen (2006, s. 8).

⁶ Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). Bakgrund till uppdraget är bland annat att straffskärpningsregeln sällan kommer till användning.

hatbrott ser ut i Sverige. Rapporten riktar sig till alla som vill veta mer om hatbrott, såväl regering, riksdag och rättsväsende som allmänhet, intresseorganisationer, media och specialiserade forskare. Rapporten är att betrakta som en årsbok för hatbrottsstatistik.

Rapporten kan hjälpa till att ge svar på

- vilket motiv som är vanligast
- nivå och utveckling
- tillvägagångssätt för brottet
- vilken plats brotten begås på
- relation mellan gärningsperson och utsatt.

Rapporten, som utgår från anmälda hatbrott år 2007, har utvecklats sedan föregående år, och för att belysa olika delar av hatbrottsligheten finns följande nyheter i årets rapport:

- *Utsatthet för hatbrott*, dels uppgifter från NTU, dels uppgifter om målsägande från polisanmälningarna.
- *Uppklaringsbeslut*, vad som händer med hatbrotten i ett senare led i rättskedjan, det vill säga vilket beslut polis och åklagare tagit, exempelvis om de beslutat att lägga ner förundersökningen för att gärningen ej var brott eller beslutat att gärningspersonen ska åtalas.
- *Tidigare brottsbelastning* för de misstänkta personerna.

Denna rapport är framför allt en statistisk sammanställning över de brott som anmälts till polisen och som sedan identifierats som hatbrott. Precis som föregående år och för att ytterligare belysa hur hatbrott kan yttra sig inkluderas många exempel från polisanmälningars fritexter.⁷ En del är mer typiska än andra och syftet är att belysa variationen av olika typer av hatbrott.

⁷ I samtliga exempel har namn och platser bytts ut för att avidentifiera autentiska fall.

Bakgrund

Sedan början av 1990-talet har hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv kartlagts.⁸ Det har även publicerats statistik över andra brott med koppling till den högerextrema vitmaktmiljön. Efter det att Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säpo år 2006 har fokus skiftat till att ge en mer detaljerad information kring hatbrott.⁹

Vad är ett hatbrott?

Hatbrott är inget nytt fenomen, utan snarare ett nytt begrepp.¹⁰ I Sverige var det kriminologen Eva Tiby (1999) som först använde begreppet hatbrott i sin forskning.¹¹ Inom den samlade forskningen saknas en vedertagen definition av hatbrott och variationen mellan olika länder är stor.¹² En definition av hatbrott kan till exempel innefatta brott som riktas mot människor på grund av deras etnicitet, funktionshinder, hemlöshet, kön, religiösa tillhörighet, politiska tillhörighet, sexuella läggning, ålder eller liknande.¹³ Vissa länder för ingen statistik över hatbrott, medan andra länder enbart redovisar ett motiv.¹⁴ I Sverige redovisas hatbrott med främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och homofobiska motiv. Även om oenighet råder kring vad som bör inkluderas i termen hatbrott råder det internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Ett enda hatbrott kan kränka dubbelt genom att skapa otrygghet och rädsla hos en person, men också för en hel gemensam grupp som personen tillhör.¹⁵ För individen innebär brottet ett angrepp mot hennes eller hans identitet och värdighet.¹⁶

Att anmäla eller inte ett hatbrott

Varje dag begås hatbrott som aldrig kommer till rättsväsendets kännedom. Benägenheten att anmäla ett hatbrott kan påverkas av ett flertal faktorer som exempelvis:

- att de utsatta inte själva *definierar en händelse som ett hatbrott eller som brottslig*

⁸ Säkerhetspolisen (2001, s.1).

⁹ Brå för ingen redovisningen över autonoma rörelser, eller brott i vit maktmiljön som inte är hatbrott. För en utförligare förklaring se Brå (2007b, s. 37).

¹⁰ Hall (2005, s. 4).

¹¹ Se vidare i Tiby (1999).

¹² Petrosino (2003, s. 10).

¹³ Gerstenfeld (2003, s. 2).

¹⁴ För mer information, se exempelvis ODIHR (2005).

¹⁵ Gerstenfeld (2003, s. 18).

¹⁶ Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008a, s. 9).

- att den utsatte känner *skam* och inte vill erkänna utsatthet
- *rädsla för en eventuell hämnd* från gärningspersoner
- *rädsla för sekundär viktimering* genom att utsättas igen (efter själva brottstillfället) inom rättsväsendet genom att exempelvis inte bli tagen på allvar¹⁷
- en känsla av att även om man anmäler ett brott så *leder det inte till något* resultat

För homofobiska hatbrott kan det vidare handla om att den utsatte inte är öppen med sin sexuella läggning för att hon eller han inte ännu berättat om detta för någon i sin omgivning, medan det vid främlingsfientliga hatbrott kan finnas rädsla för att bli identifierad som en papperslös flykting och bli förpassad ur landet.¹⁸ Dessutom kan ett problem vara att det inom rättsväsendet inte finns tillräckligt med kunskap för att hantera språkskillnader.¹⁹ Brå publicerade år 2008 en rapport om diskriminering i rättsprocessen och missgynnande av personer med utländsk bakgrund.²⁰ Resultaten visar att det inom rättsväsendets samtliga led finns arbetsrutiner och generaliserande föreställningar om minoritetsgrupper som leder till att personer med utländsk bakgrund²¹ inte alltid får samma behandling som personer med svensk bakgrund i en liknande situation. Aktörer från rättsväsendet som deltog i Brå:s enkät- och intervjustudie gav exempel på att vissa minoritetsgrupper kan missgynnas mer än andra. Särskilt utsatta för stereotypa föreställningar inom rättsväsendet var romer, östeuropéer samt muslimska och svarta män. En person som väljer att inte anmäla kan således ha blivit dåligt bemött av rättsväsendets aktörer vid tidigare tillfällen, antingen i Sverige eller i sitt tidigare hemland.²² Dessa faktorer kan givetvis påverka hur stor andel av den faktiska hatbrottsligheten som anmäls till rättsväsendet.

Hatincidenter – hatbrott

Forskningen skiljer mellan hatincidenter och hatbrott.²³ Incidenter är händelser som rapporteras till polis, men som i ett senare led i rättskedjan läggs ner exempelvis då brott inte kan styrkas. Hatbrott är brottsliga

¹⁷ Berk, Boyd och Hamner (2003, s. 55) och Tiby (1999, s.19).

¹⁸ Gerstenfeld (2003, s.54).

¹⁹ Brå (2008b, s. 74–81).

²⁰ Brå (2008b).

²¹ Brå (2008b, s. 7). Även personer med annan minoritetsbakgrund inkluderas som inhemska etniska minoriteter (till exempel romer) eller religiösa minoriteter (till exempel muslimer).

²² I en rapport från Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007, s. 46) där 33 ungdomar och unga vuxna med afrikansk bakgrund intervjuas om bland annat anmälning av rasism och diskriminering, påpekas att det finns ett flertal upplevelser av att det är meningslöst att anmäla brott till polisen. Främst för att förtroende saknas för polisen och för att det finns en misstro mot att man skulle bli trodd.

²³ Hall (2005, s. 11–13).

händelser som begås mot personer på grund av att de tillhör en viss grupp.²⁴ Hatbrottsstatistiken redogör endast för en del av verkligheten som består av de incidenter och brott som *anmälts* till polis och åklagare. I statistiken ingår båda, men kan ej särskiljas. Genomgående i rapporten används begreppet hatbrott (även om incidenter ingår).

Att mäta hatbrottslighet tidigt i rättskedjan

Hatbrott är ett konstruerat begrepp. I brottsbalken finns, förutom hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och straffskärpningsregeln, inga specifika lagrum som reglerar den typen av brott som sammanfattas som hatbrott.²⁵ Även om ett hatbrott anmäls till polisen finns det ett flertal hinder som ska överbryggas för att det anmälda brottet ska leda till en gärningspersons lagföring.²⁶ Ett hinder är att polisen kanske inte upptäcker eller registrerar att det rör sig om ett hatbrott. Figur 1 nedan beskriver att första ledet i rättskedjan är hur brottet kommer till polisens kännedom. När det gäller hatbrott kan ett brott anmälas, men en ytterligare barriär är att motivet till brottet även måste identifieras. En bedömning av huruvida en händelse är ett hatbrott sker genom hela rättskedjan (hos polis, hos åklagare och i domstol), men bedömningsprocessen av vad som är ett hatbrott försvåras ytterligare av att viktiga begrepp tolkas olika mellan anmälningsmottagande, åtalande samt dömande myndigheter.²⁷ Den stora skillnaden mellan antal anmälda och antal lagförda brott med hatbrottsmotiv²⁸ kan därför delvis förklaras på detta sätt – polisen har en vid tolkning av hatbrottsbegreppet, medan åklagare och domare har en snävare tolkningsram. Ytterligare en del förklaring är att aktörerna befinner sig vid olika instanser i rättskedjan med olika uppgifter i samband med fallen, exempelvis från att ta emot en hatbrottsanmälan till att styrka att ett brott begåtts och visa på att det är ställt utom rimligt tvivel att gärningspersonen är skyldig.²⁹

²⁴ Gerstenfeld (2003, s. 66) och Tiby (1999, s. 2).

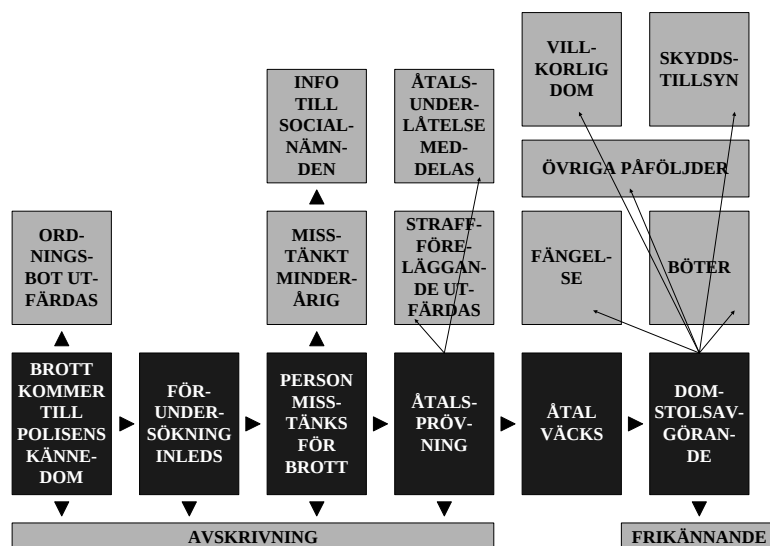
²⁵ Majoriteten av hatbrotten i föreliggande rapport består i stället av andra brottskategorier, såsom olaga hot/ofredande, misshandel, ärekränkning och skadegörelse/klotter.

²⁶ Tiby (1999, s. 232). En ytterligare problematiserande aspekt är ifall straffskärpningsregeln tillämpas. Polisen måste uppmärksamma motivet och underrätta åklagaren om att straffskärpningsregeln ska användas. I stämningsansökan ska sedan åklagaren beskriva att det är fråga om denna regel. Domstolen ska därefter i domslutet ange om straffskärpningsregeln tillämpats, vilket de inte är skyldiga att göra. Detta för att om en person av domstolen anses vara skyldig till ett hatbrott ska denne få ett hårdare straff än vid ett motsvarande brott utan ett sådant motiv.

²⁷ Tiby (2007, s.7).

²⁸ Vid en undersökning genomförd av Brå (2002, s. 6–7) följdes alla hatbrott som anmäldes år 2000, från anmälan till tingsrättsdom. Av de knappt 4 300 anmälda hatbrotten samt anmälningar med koppling till vit makt var det nästan nio av tio som lades ned och av de åtta procent (360 hatbrott) som ledde till åtal åberopade åklagaren straffskärpningsregeln i 42 fall. I domstolarna skärptes straffet för 46 hatbrott. Det fanns dock ingen enhetlig praxis för hur domstolarna tillämpade straffskärpningsregeln.

²⁹ Tiby (2007, s. 7). Tiby beskriver hur polisen som är först i rättskedjan måste arbeta utifrån en vid definition av hatbrott för att erhålla medborgarnas legitimitet. Till exempel i senare led i rättsväsendet, som i domstolen, måste godtagbara bevis framställas.

Figur 1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

I hatbrottsstatistiken samlas data in vid ett tidigt skede, vid anmälningsstadiet, vilket resulterar i en mer extensiv statistik. Ytterst är det vid anmälningstillfället den enskilde personens subjektiva upplevelse som avgör huruvida handlingen betraktas som ett hatbrott – om händelsen är kränkande eller skapar otrygghet för den utsatta personen. Om data i stället samlades in över exempelvis personupklarade hatbrott eller lagföringar vid hatbrott, skulle inte lika många incidenter fångas upp i statistiken. I stället skulle statistiken ha sin utgångspunkt i händelser som bedömdes som brott (hos polisen och åklagarmyndigheten i första fallet och hos domstolsväsendet i andra fallet).

Grupper utsatta för hatbrott

Personer som *uppfattas* vara av utländsk härkomst, muslimer, judar eller homosexuella kan utsättas för hatbrott. Likaså kan personer utsättas som representerar gruppen eller frågor som berör hatbrott, exempelvis journalister eller politiker. Dessa personer faller däremot utanför den skattning som redovisas nedan, då antalet är omöjligt att beräkna. Det är alltså inte enbart personer som tillhör en definierad minoritetsgrupp som kan utsättas för denna typ av brottslighet. Skattningarna som följer syftar till att ge en beskrivande bild av gruppernas ungefärliga storlek och därmed indikera hur utsattheten skiljer sig åt för olika grupper. I följande avsnitt redogörs kortfattat för teoretiska bakgrunden till de begrepp som förekommer i rapporten – främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott – och för hur de demografiska sammansättningarna av definierade minoritetsgrupper ser ut.

Främlingsfientlighet drabbar svenskar med utländsk bakgrund

I begreppet främlingsfientlighet antyds att människor som invandrar till Sverige definieras som främlingar. Begreppet främlingsfientliga hatbrott används i rapporten eftersom det inkluderar allt ifrån negativa inställningar till människor av utländsk härkomst till händelser av mer renodlad rasistisk karaktär.³⁰ Den befolkningsgrupp som kan komma att utsättas för främlingsfientliga hatbrott består av personer som gärningspersonen *uppfattar* som utländska.³¹ Visuellt identifierbarhet – personers utseende – är ett av de viktigaste kriterierna för en presumtiv gärningsperson när det handlar om att kategorisera individer i grupper.

Demografiska data enligt uppgifter från statistiska centralbyrån (SCB) över befolkningssammansättningen visar att Sverige år 2007 hade drygt 1,6 miljoner invånare med utländsk bakgrund.³² Denna andel på 17 procent av Sveriges befolkning illustrerar att gruppen som kan komma att utsättas för främlingsfientliga hatbrott är betydligt större än för resterande hatbrottsmotiv.

- Drygt 1,2 miljoner (13 procent av Sveriges befolkning) är utrikes födda personer.³³ De största grupperna av utlandsfödda personer i Sverige år 2007 var från följande länder i fallande ordning: Finland, Irak, Jugoslavien, Polen, Iran, Bosnien-Hercegovina, Danmark, Tyskland, Norge, Turkiet, Chile, Libanon, Thailand och Somalia.³⁴
- Ytterligare ca 364 000 personer (4 procent av Sveriges befolkning) är inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.
- Omkring 36 200 personer (0,4 procent av Sveriges befolkning) är asylsökande.³⁵

³⁰ Kategorin ideologiskt motiverade hatbrott rymmer dock flera händelser som i högre grad kan beskrivas som rasistiska, vilket hör samman med den nationalsocialistiska tron på överlägsenhet hos vissa mänskliga raser.

³¹ En återkommande undersökning var integrationsbarometern som Integrationsverket (2006a) genomförde mellan åren 1999 och 2007 utifrån ett riksrepresentativt urval. I denna ställdes frågor kring hur allmänhetens föreställningar om förekomsten av rasism såg ut.

³² I denna beräkning ingår således inte de personer som av en gärningsperson *uppfattas* som utländska. Det antalet är omöjligt att beräkna. Dessutom tillkommer en grupp personer som är inrikes födda, men av en utrikes född förälder. Förra året redovisades dessa uppgifter i rapporten, men för år 2007 fanns dessa uppgifter inte att tillgå från SCB.

³³ Adopterade faller in i denna grupp och omfattar ca 47 000 personer (utrikes födda barn med två adoptivföräldrar).

³⁴ Att både Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina förekommer beror på att utvandringsland benämns som det hette när personen utvandrade till Sverige. SCB (2008) Hämtat från: <http://www.scb.se>. Hämtat 2008-04-07.

³⁵ Antalet asylsökande kan fluktuera kraftigt och ska inte ses som en konstant andel i befolkningen. För år 2004 var antalet ca 23 000, för 2005 var antalet ca 17 500 och för 2006 ca 24 300. Hämtat från: www.migrationsverket.se 2008-03-26.

Islamofobi drabbar Sveriges muslimska befolkning

Islamofobi är ett förhållandevis nytt begrepp.³⁶ Tidigare, och i viss utsträckning fortfarande, har begreppet ofta införlivats i främlingsfientlighet. Enligt brittiska forskare kom ordet till användning 1991, men populariserades och spreds först 1997 med rapporten *Islamophobia, a challenge to us all*.³⁷ Tidigare har det saknats en terminologi för att sätta ord på antimuslimska fördomar och ur detta perspektiv fyller begreppet islamofobi en viktig funktion. En definition av begreppet bör vara inkluderande och öppen. För att kunna nyttja det praktiskt måste det kopplas till beteende och handlingar snarare än till ideologi och åsikter.³⁸ Brå:s definition är utarbetad i linje med detta resonemang.

Såväl människor som *uppfattas* vara muslimer som praktiserande muslimer drabbas vid islamofobiska hatbrott. Enligt Integrationsverket uppskattas Sveriges muslimska befolkning till 100 000–400 000 personer beroende på om enbart registrerade personer i samfund mäts eller om även sekulära muslimer räknas med.³⁹ Flera andra studier uppskattar den muslimska befolkningen till närmare 350 000 personer.⁴⁰

Antisemitism drabbar Sveriges judiska befolkning

Begreppet antisemitism har sitt ursprung i grekiskans ”anti” som betyder mot, och ”semit” som i denna sammansättning betyder jude.⁴¹ Det anses att begreppet myntades av den tyske journalisten Wilhelm Marr år 1879, och syftet var att klä judehatet i en neutral och vetenskaplig terminologi. Det är numera en vedertagen beteckning inom forskningen och svår att ersätta.⁴² Definitioner av antisemitism fokuserar ofta på strukturer av fientliga föreställningar om den judiska befolkningen och är ofta kopplade till nationalsocialistisk ideologi och politik.⁴³

Såväl människor som *uppfattas* vara judar som praktiserande judar drabbas vid antisemitiska hatbrott. I en rapport om antisemitism från år 2006 uppskattas den judiska befolkningsgruppen i Sverige till mellan 18 000 och 20 000 personer.⁴⁴ Ser man enbart till antalet registrerade personer i judiska församlingar uppgår dessa enligt en rapport från Integrationsverket till ca 10 000 personer, medan den judiska församling-

³⁶ Fazlhashemi (2008 s. 286) eller Sander (2006, s. 1). För en mer utförlig beskrivning av situationen i Europa se EUMC (2006).

³⁷ The Runnymede Trust (1997).

³⁸ Se avsnitt ”Åke Sanders definition” i Forum för levande historia (2006b, s. 23).

³⁹ Integrationsverket (2005a, s.1).

⁴⁰ Forum för Levande Historia (2006b, s.8), Larsson (2006, s. 9).

⁴¹ Diaz (2005, s. 60).

⁴² Brå och Forum för levande historia (2006, s. 21).

⁴³ Se exempelvis Bachner (1999) s.28; Brå och Forum för levande historia (2004, s. 23f.), Ny-lund Skog (2006, s. 79–81), ODIHR (2006, s.19).

⁴⁴ Brå och Forum för levande historia (2006, s.36).

en i Stockholm själv uppskattar antalet i Sverige till cirka 17 000.⁴⁵ Om man inkluderar både de som har två föräldrar med judisk börd och de som har en mor eller en far som är av judisk börd lever cirka 25 000 judar i Sverige.⁴⁶ Huvuddelen av den judiska befolkningen lever i Stockholm, Göteborg och Malmö, där det finns självständiga församlingar. Sammanfattningsvis utgör således denna grupp en mycket liten minoritet jämfört med övriga hatbrottsmotiv.

Homofobi drabbar Sveriges hbt-personer

Homofobi är ett omtvistat begrepp vars ursprung inte är helt klarlagt, men det tillskrivs ofta psykoterapeuten George Weinberg runt slutet av 1960-talet.⁴⁷ Han definierade begreppet som "rädslan för att vara nära homosexuella". Homofobi hos gärningspersonen kan beskrivas som en individuell, negativ inställning till homosexuella och homosexualitet. Begrepp såsom heterosexism och heteronormativitet används i stället för att beskriva den strukturella negativa inställningen till samma fenomen.⁴⁸ Begreppet homofobi används i denna rapport då ett hatbrott kan betraktas som en följd av en individs uppfattningar om och handlingar mot homosexuella.

Den grupp som kan komma att utsättas för homofobiska hatbrott består av personer som gärningspersonen *uppfattar* vara homosexuella. I Sverige har det inte gjorts någon undersökning med syfte att visa på antalet personer som är homo-, bi- eller heterosexuella.⁴⁹ Denna typ av undersökning anses generellt vara mycket svår att genomföra och skulle sannolikt dras med stora metodproblem. Frågan om hur många hbt-personer⁵⁰ det finns i Sverige är därmed svår att besvara. Mellan 1 och 10 procent av befolkningen brukar anges.⁵¹ Gruppen har i forskningsresultat från andra länder uppskattats till någonstans mellan 5 och 10 procent av befolkningen, men alla angivelser av denna typ bör tolkas varsamt.⁵²

Självrapporterad utsatthet för hatbrott (NTU)

I denna rapport beskrivs för första gången utsatthet för hatbrott utifrån Brå:s Nationella trygghetsundersökningen (NTU). Sammantaget ger många källor en mer nyanserad bild av hatbrottslighetens omfattning

⁴⁵ Integrationsverket (2005a, s.1).

⁴⁶ Regeringens proposition (1998/99:143, s. 27).

⁴⁷ Se Dahl (2005 s.16–22) för en diskussion kring relevanta begrepp och definitioner.

⁴⁸ Tiby (1999, s.6).

⁴⁹ Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter. Hämtat 21 april 2008 på <http://www.rfsl.se/?p=693>.

⁵⁰ Begreppet hbt står för homo-, bisexuella och transpersoner.

⁵¹ Tiby (1999, s. 42).

⁵² Gonsiorek och Weinrich (1991, s.11).

och karaktär. NTU är ett viktigt komplement till kriminalstatistiken och kan ge en mer heltäckande bild av allmänhetens utsatthet för brott. I undersökningen beskrivs även omfattningen av de brott som medborgarna är mindre benägna att anmäla till polisen.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

Brå fick år 2005 i uppdrag av regeringen att genomföra en årligen återkommande brottsoffer- och trygghetsundersökning.⁵³ Av de 20 000 personer i åldern 16–79 år som slumpmässigt valdes ut för att delta i undersökningen svarade drygt tre fjärdedelar.⁵⁴ De övergripande resultaten i NTU år 2007 pekar på att en fjärdedel av befolkningen har erfarenhet av utsatthet för brott under år 2006. Undersökningen syftar till att fånga in de händelser som utifrån rättsväsendets definitioner bedöms som brott. I en frågeundersökning av det här slaget spelar dock de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in, och sannolikt rapporteras i viss utsträckning även andra händelser än de efterfrågade. Utsatthet för tio olika brottstyper samt kategorin ”annat brott” undersöks. Dessa har valts ut för att de drabbar många eller för att de är särskilt allvarliga och därmed utgör en särskild källa till oro för utsatta.⁵⁵ För fyra av dessa brottstyper; personrån, misshandel, hot och trakasserier⁵⁶ ställs uppföljningsfrågor kring brottet, bland annat om den utsatte uppfattar att det fanns någonting främlingsfientligt eller homofobiskt i motivet till händelsen.⁵⁷ Frågorna som ställs är följande:

*Upplever du att det fanns något främlingsfientligt i motivet? Med främlingsfientligt menas här att man utsattes för att man har en annan etnisk bakgrund.*⁵⁸

*Upplever du att det fanns något homofobiskt i motivet? Med homofobiskt menas här att man utsattes för att man är (eller av gärningsmannen upplevdes vara) homo-, bi-, eller transperson.*⁵⁹

⁵³ Brå (2008a).

⁵⁴ Ibid. (s. 16). Undersökningen genomförs i form av en telefonundersökning (95 procent av svaren) kompletterat med postenkäter (5 procent av svaren) och vänder sig till ett stort slumpmässigt urval av befolkningen. Till dem som svarar på postenkäten ställs inte uppföljningsfrågor om brott och de kan därmed inte besvara frågor kring utsatthet för hatbrott.

⁵⁵ Brå (2008c, s.7).

⁵⁶ Brå (2008a, s. 57). Med trakasserier avses en serie av händelser. Varje serie räknas dock som en trakasserihändelse. I brottsbalken klassificeras emellertid inte trakasserier som en egen brottstyp, utan till exempel hot, ofredande och hemfridsbrott kan klassificeras enligt gällande brottsrubricering.

⁵⁷ Brå (2008c, s.133–135).

⁵⁸ Brå (2008c). År 2006 var frågan ”Upplever du att det fanns någon rasistisk i motivet?”. År 2007 har rasistisk ändrats till om det var ett främlingsfientligt motiv.

⁵⁹ Svarsalternativen för frågorna är Ja, Nej, Vet ej eller Vill ej svara.

En skillnad mellan NTU och hatbrottsstatistiken är således att frågeundersökningen inte undersöker utsatthet med religiösa motiv (islamofobiska och antisemitiska hatbrott). Referensperioden när det gäller utsatthet för brott är föregående kalenderår. Det finns insamlat material om utsatthet för hatbrott, för åren 2005 och 2006, men detta tillåter inte att efter enbart två mättillfällen fokusera på utveckling i brottsligheten.⁶⁰ Utöver detta skiljer sig också datainsamlingen vid de två tillfällena åt i vissa avseenden, vilket försvårar jämförbarheten mellan åren.⁶¹ I denna rapport presenteras därför uppgifter gällande utsatthet för hatbrott för år 2006. När det gäller mer detaljerade analyser såsom utsatthet för vissa enskilda brottskategorier finns det begränsningar avseende vad som kan redovisas för hatbrott statistiskt sett för ett visst år.⁶² Underlaget för redovisningarna av utsatthet för hatbrott handlar om knappt 230 personer för främlingsfientliga hatbrott och om knappt 25 personer för homofobiska hatbrott, som under år 2006 svarade ja på frågan om de varit utsatta för hatbrott.

Jämförelser mellan NTU och hatbrottsstatistiken

Generellt är antalet hatbrottsmotiverade händelser som i NTU uppges vara polisanmälda fler än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Detta kan bero på att utsatta respondenter i NTU 2007 uppfattar det som att brottet är polisanmält (om de varit i kontakt med polisen) fast det inte är det. Risken finns för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser.⁶³ Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att den tillfrågade oavsiktligen också kan svara fel för att hon eller han inte minns. När det ställs frågor om hatbrott, som undersökningen gör, kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Det kan även förkomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppge att ett hatbrott är polisanmält. Dessutom kan det vara så att den utsatta upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.⁶⁴

⁶⁰ Brå (2008, s. 38).

⁶¹ Ibid (s. 28).

⁶² Ibid (2008, s. 12).

⁶³ Ibid (2008, s. 20).

⁶⁴ Se vidare i Brå (2008a, s. 44).

Metod

Hatbrott är inte en typ av brott som uttryckligen regleras i egna bestämmelser i brottsbalken. Det finns inte heller några särskilda brottskoder för hatbrott i polisens system RAR⁶⁵ för att registrera brott. Detta innebär att det i dagsläget inte finns någon möjlighet att på sedvanligt sätt producera och publicera statistik över polisanmälda hatbrott.

Definitioner och bedömningskriterier

Den hatbrottslighet som beskrivs i föreliggande rapport grundas på den utsattas upplevelse av gärningspersonens motiv till sin handling. Sådan brottslighet innefattar brott motiverade av gärningspersonens inställning till

- *etnisk bakgrund, hudfärg eller nationalitet* – i denna kartläggning utländsk bakgrund
- *religiös tro* – i denna kartläggning muslimsk eller judisk tro
- *sexuell läggning* – i denna kartläggning homosexualitet.

Det är dessa egenskaper som ska ligga till grund för identifieringen av hatbrott. Dessutom är det primära för att en händelse ska kunna klassas som ett hatbrott att det är en majoritetsperson som kränker en minoritetsperson, en grupp eller en representant⁶⁶ för minoritetsgrupper. Vad som utgör majoritet och minoritet varierar mellan hatbrottsmotiven och beskrivs ingående under vardera motiv nedan. Med begreppet hatbrott avses i denna rapport:

*Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.*⁶⁷

Vad avses med majoritet och minoritet?

De aktuella egenskaperna för att vara i *minoritetsposition* när det gäller hatbrott är att vara av utländsk härkomst, muslim, jude eller homo- eller bisexuell eller transperson. Det motsatta för att vara i *majoritets-*

⁶⁵ Rationell anmälningsrutin (RAR) är polisens datoriserade system för att ta upp en anmälan. Under år 2008 infördes nationellt på polismyndigheterna ett nytt fält i RAR. Detta är obligatoriskt och innebär att anmälningsupptagaren måste svara på frågan om det aktuella brottet är ett misstänkt hatbrott eller ej.

⁶⁶ Som representanter räknas exempelvis personer som stödjer minoriteters rättigheter, som journalister, politiker och talespersoner för organisationer.

⁶⁷ Se äldre rapporter för ett utförligare resonemang kring definitioner; Brå (2006a) och Säkerhetspolisen (2005).

position är att vara av svensk härkomst, icke-muslim, icke-jude eller heterosexuell.

Fastställande av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv

När en anmälan bedöms används flera olika kriterier för att fastställa hatbrottsmotivet. Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälan fritext. Att bedömningen utgår från polisanmälan fritext innebär att den till största delen utgår från den utsattes upplevelse av den aktuella händelsen. Om den utsatte anser eller misstänker att motivet till brottet beror på att hon eller han är eller uppfattas vara av utländsk bakgrund, muslim, av judisk börd, homo- eller bisexuell eller transperson bedöms händelsen som regel som hatbrott. Förutom *den utsattes berättelse* kan informationen som bedömningen baseras på vara:

- *Gärningspersonens uttalanden verbalt eller skriftligt.* Exempelvis att gärningspersonen skriker "jävla svartskalle", "äckelflata", "jävla muslim" eller "judejävel" till den utsatta vid brottstillfället. Termer som "turk", "muslim", "jude" och "flata" kan anses utgöra grund för hatbrott om de används i utpekande syfte, exempelvis om ordet ristas in på någons ytterdörr. Även allmänt klotter, affischer och flygblad med text som exempelvis "ut med alla svartskallar", "muslimjävlar – inga fler moskéer i Sverige" och davidsstjärnor i kränkande kontext ihop med hakors och "hata bögar" bedöms som hatbrott.
- *Information via relaterade anmälningar.* Ibland förekommer en utsatt eller gärningsperson i flera anmälningar. Detta kan då finnas noterat i den aktuella fritexten. Dessa relaterade anmälningar kan exempelvis vara en motanmälan eller ytterligare en utsatt som anmäler samma händelse, vilket vanligtvis ger relevant information även om den aktuella händelsen.
- *Kontakt med kontaktpersoner eller utredare.* Vissa ärenden kan vara svårbedömda då det behövs mer information för att fastställa motivet till brottet. Exempelvis kan det vara så att ett hatbrottsmotiv kan misstänkas, men inte framgår tydligt. Genom att ringa till en av Brå:s 21 kontaktpersoner⁶⁸ för hatbrott eller ansvarig utredare vid landets polismyndigheter kan ytterligare information inhämtas. Den information som erhålls i samtal med kontaktpersonen eller utredaren, exempelvis vittnesuppgifter, kan komma från flera olika informationssystem, såsom

⁶⁸ Polismyndigheterna har själva utsett vilka kontaktpersonerna mot Brå ska vara.

RAR eller DurTvå.⁶⁹ Antalet anmälningar där det år 2007 fanns ett behov av att kontakta en utredare var omkring 500 stycken.

- *Media.* I vissa fall har media uppmärksammat hatbrott och denna information kan komma att användas vid bedömningen. *Namn på utsatt och gärningsperson* används för att bedöma gärningspersonens eller den utsattas ursprung. Avseende gärningspersonen framgår namn om denne på något sätt är identifierad. Främlingsfientliga hatbrott bedöms utifrån fler kriterier eftersom det finns mer information⁷⁰ för att utforska om gärningspersonen tillhör majoritetsgruppen.
- *Signalement.* Gärningspersonen beskrivs som svensk, som skinnskalle, som utländsk med mera. Ett exempel på en anmälan där man genom signalementet på gärningspersonen kan misstänka att det finns ett underliggande hatbrottsmotiv är:

*En var lång och hade kängor, svart bombarjacka och blå jeans samt hade rakat huvud. Han skrek att han skulle döda dem.*⁷¹

Flera motiv – vad väljs?

Motivbilden är inte alltid enkel att bedöma, en brottsanmälan kan innehålla flera möjliga hatbrottsmotiv. I dessa fall har riktlinjen varit att gå på det mest *framträdande* motivet och därmed välja *ett*. Ett exempel är när en person blir ärekränkt med tillmälen rörande både sexuell läggning och religiös tillhörighet som ”*jävla lebba, jävla muslimjävel, ta av dig slöjan*”. Exemplet ovan skulle kategoriseras som islamofobiskt då användandet av ordet slöja i kombination med ”*jävla muslimjävel*”, förstärker det islamofobiska motivet. Om flera motiv är lika framträdande avgör slumpen genom lottning.

Det kan i vissa fall vara svårt att avgöra om alla brotten i anmälan är motiverade av ett hatbrottsmotiv. Exempelvis kan en person av utländsk härkomst bli nedslagen på grund av den utländska härkomsten och där efter bli rånad. En fråga som då kan uppstå är huruvida även rånet är motiverat av gärningspersonens främlingsfientlighet eller om det mer är motiverat av ekonomisk vinning.⁷² Framkommer det med tydlighet att det är *ett annat motiv* än ett hatbrottsmotiv som motiverat gärningen bedöms anmälan som ej hatbrott. För att fastställa om ett brott är ett hatbrott eller inte kan en testfråga ställas: Skulle brottet exempelvis ha

⁶⁹ Polisens utredningssystem DurTvå är en förkortning för datoriserad utredningsrutin.

⁷⁰ Signalement och namnuppgifter används i stort sett enbart vid bedömningen av främlingsfientliga hatbrott. För att bedöma religiös tillhörighet finns exempelvis markörer som slöjan och davidsstjärnan och för sexuell läggning, regnbågsflaggan, men för utländsk härkomst finns flera visuella markörer, som hudfärg, uppgifter om språk, namn med mera.

⁷¹ I samtliga exempel från anmälningarnas fritexter har *namn och platser bytts ut* för att avidentifiera autentiska fall.

⁷² Green, McFalls och Smith (2003, s. 30).

skett om offret hade samma etnicitet som gärningspersonen?⁷³ Nedan följer en beskrivning av bedömningskriterier för de fyra hatbrottsmotiven samt för de hatbrott som är ideologiskt motiverade.

Främlingsfientliga motiv

För att en anmäld händelse ska bedömas som främlingsfientlig ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att denne *uppfattat* att målsägande är av utländsk härkomst. Brottet behöver således inte vara riktat mot en person som faktiskt är av utländsk härkomst. Det krävs också att gärningspersonen *är av svensk härkomst*. Detta gäller oavsett den utsattas eller gärningspersonens religiösa tro eller sexuella läggning. Detta innebär också att personer som utseendemässigt kan uppfattas som tillhörande majoritetsgruppen, exempelvis en person med nordiskt eller västeuropeiskt ursprung, tillhör minoritetsgruppen.

Bedömningskriterier

I denna rapport har vissa undantag gjorts vad avser bedömningen av de främlingsfientliga hatbrotten.

- *Finska namn*: Sedan lång tid tillbaka förekommer det att många med svensk härkomst i norra Sverige har finska namn.⁷⁴ Med hänsyn till detta har gärningspersoner med finska namn bedömts som del av majoritetsbefolkningen om händelsen ägt rum i norra Norrland.
- *Olaga diskriminering*: Vid olaga diskriminering anses exempelvis en ordningsvakt som arbetar utanför en nattklubb tillhöra majoritetsgruppen⁷⁵ oavsett om ordningsvakten som gärningsperson själv är av utländsk härkomst eller har svenskt ursprung. Gärningspersonen ses i detta sammanhang därmed som en representant för sin arbetsplats och inte som privatperson, om det inte är uppenbart att denne överskrider sina befogenheter (exempelvis vid misshandel).

Islamofobiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som islamofobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är muslim, oberoende av om denne är det eller inte. Brottet behöver således inte vara riktat mot en muslimsk person. Vidare krävs att gärningspersonen *är icke-muslim*. Med det sistnämnda

⁷³ Tiby (1999, s. 223).

⁷⁴ Regeringskansliet (2006, s. 3).

⁷⁵ Se exempelvis Brå (2004b) eller föregående års hatbrottsrapport för en utförligare diskussion, där det beskrivs att grupper på grund av sin utländska bakgrund, religiösa tro eller sexuella läggning blir diskriminerade framför allt på restauranger och nattklubbar men också av fastighets- och bostadsföretag.

avses alla som inte är muslimer, såväl troende som sekulära personer oberoende av härkomst (hudfärg, etnicitet, nationalitet) och sexuell läggning.

Bedömningskriterier

Ibland uppstår svårigheter i bedömningen av om ett uttryck är islamofobiskt eller främlingsfientligt.

- *Islamfobiska uttryck*: Det är i stor sett enbart uttryck kopplade till religionen islam och uttryck som kan särskiljas från det främlingsfientliga motivet som blir bedömda som islamofobiska hatbrott. Om en gärningsperson skriker "arabjävel" till den utsatta bedöms anmälan som främlingsfientlig.

Antisemitiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som antisemitisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att denne *uppfattat* att målsäganden är av judisk börd, oberoende av om denne har en faktisk tro. Brottet behöver således inte vara riktat mot en judisk person. Vidare krävs att gärningspersonen *är icke-jude*. Med icke-jude avses alla som inte har judisk härkomst, såväl troende som sekulära oberoende av härkomst (hudfärg, etnicitet, nationalitet) och sexuell läggning.

Bedömningskriterier

När det gäller antisemitiska hatbrott har undantag gjorts rörande brott som riktar sig mot staten Israel och dess politik.

- *Staten Israel och dess politik*: Brott som rör staten Israel och dess politik kodas inte som hatbrott av den anledningen att brottet då inte är specifikt riktat mot den judiska befolkningsgruppen eller judendomen. Sådana händelser kan vara pro-palestinska demonstrationer och liknande.

Homofobiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som homofobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att den målsägande är homosexuell, oberoende av personens faktiska sexuella läggning. Brottet behöver därför inte vara riktat mot en hbt-person. Vidare krävs att gärningspersonen *är heterosexuell*. Detta gäller oavsett den utsattas eller gärningspersonens hudfärg, etnicitet, nationalitet eller religiösa tro.

Bedömningskriterier

Begreppet sexuell läggning omfattar vanligtvis inte transpersoner, med vilket brukar avses transsexuella, transvestiter och andra personer som

har en könsidentitet som alltid eller tidvis skiljer sig från normerna i samhället för hur en man eller kvinna förväntas vara.⁷⁶

- *Homofobiskt motiv:* Vid definitionen av homofobiska hatbrott inkluderas i denna rapport transpersoner om gärningspersonens motiv till brottet är homofobiskt. Om anledningen till brottet uppenbarligen är en annan, exempelvis om gärningspersonen säger till den manliga transvestiten ”klä dig som en man”, antas brottet inte vara ett resultat av homofobi, utan i stället motiverat av transpersonens könsidentitet. Därmed inkluderas inte brottet.

Avseende homofobiska hatbrott har undantag rörande haranger, en stor mängd nedsättande uttryck i följd, gjorts.

- *Haranger:* Ett typiskt exempel vid brottstypen våld mot tjänsteman är när poliser, ordningsvakter eller väktare vid ingripanden överöses med glåpord, som ”*jag ska döda dig din jävla snutjävvel. Du är rasist. Dra åt helvete din jävla snutbög*”. I fallet ovan är kränkningarna och hotelserna snarare ett resultat av ilskan över att bli gripen (myndighetsutövningen) än ett resultat av att gärningspersonen uppfattar polisen som homosexuell. Därför exkluderas fall som dessa från statistiken.

Ideologiskt motiverade hatbrott

Med begreppet *ideologiskt motiverade hatbrott* avses i denna rapport främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska eller homofobiska hatbrott som motiveras av gärningspersonens högerextrema värderingar eller nationalsocialistiska ideologi. Detta kan ta sig uttryck genom att gärningspersonen vid brottstillfället uttrycker sympati för denna ideologi, exempelvis med orden ”heil Hitler” eller ”vit makt, judeslakt”. Det kan också uttryckas genom att gärningspersonen gör en hitlerhälsning eller bär nazistiska symboler såsom hakkors, sifferkoden 88 (åttonde bokstaven i alfabetet ”h” = heil Hitler), wasakärven med flera. Hatbrott där koppling till en nationalsocialistisk organisation eller en högerextrem grupp kan fastslås anses alltid vara ideologiskt motiverade.

Insamling och bearbetning

Under år 2006 utarbetade och byggde Brå upp ett eget system och gränssnitt för att söka, koda och granska hatbrottsanmälningar. Denna metod, som bygger på att via en sökordslista göra sökningar i den fritext som finns i brottsanmälningar, fångar upp mer detaljerad information om brotten än om informationen exempelvis inhämtas från domar.

⁷⁶ Justitiedepartementet (2006, s. 41).

Alla brottstyper genomsöks inte

Alla anmälningar genomsöks inte, utan enbart ett urval av brottstyper.⁷⁷ Sökningen görs inte mot anmälningar avseende exempelvis narkotikabrott, personrån och sexualbrott.⁷⁸ Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men det kan innebära att en del hatbrott förbigås. Sammantaget rör det sig om en utsökning av cirka 400 000 anmälningar per år. Det kan dock förekomma att anmälningar som genomsöks hänvisar till andra anmälningar som kan vara aktuella som hatbrott, och på så sätt kan också en del andra brottstyper förekomma i redovisningen av hatbrott. För år 2007 har omkring 27 000 anmälningar lästs och bedömts flera gånger av olika personer.

Sökning sker i brottsanmälningars fritexter

Brottsanmälningarnas fritext består av alltifrån några rader till en längre text med en beskrivning av de anmälda brotten och omständigheterna, vanligen kallad gärningsbeskrivning. När det gäller denna fritext finns det två förhållanden som är särskilt viktiga att ha i minnet. För det första finns det inte någon strukturerad och fastställd mall för vad fritexten ska innehålla, vilket medför att den innehåller olika mycket information. För det andra skrivs fritexten vanligen in direkt vid anmälningstillfället. För dödligt våld finns det stora problem med att använda denna metod. Det främsta skälet är att det inte finns någon utsatt som kan berätta hur brottet gick till eller delge polisen det eventuella motivet till brottet. Ett annat skäl är också att fritexten i anmälan antingen blir mycket kort på grund av alltför känslig information eller att den enbart beskriver vad man funnit på brottsplatsen. Om det dödliga våldet har ett hatbrottsmotiv kan det i vissa fall ändå identifieras och inkluderas i statistiken genom information från andra källor. Bortfallet vid dödligt våld påverkar dock inte nivån vid samtliga hatbrott, då brottstypen är mycket sällsynt. Det är dock viktigt att kartlägga dödligt våld då det är det allvarligaste brottet i brottsbalken.

Sökordslista

Den automatiserade genomsökningen av ord och termer som ingår i sökordslistan innebär att de anmälningar som innehåller ord från sökordslistan markeras. De anmälningar som identifierats genom sökningen av fritexterna har sedan granskats och bedömts. Sökordslistan har år 2007 uppdaterats och kompletterats med 42 nya ord, exempelvis *etnicitet* och *bönematta* och innehåller nu 265 ord. Söktermerna i listan, som är vanligt förekommande kränkande och nedvärderande ord, bygger framför allt på erfarenheter från tidigare års arbete med statistiken. In-

⁷⁷ För en komplett förteckning över vilka brottstyper som genomsöks se bilaga 2.

⁷⁸ För brottstyperna hets mot folkgrupp och olaga diskriminering har kartläggningen dock varit heltäckande, det vill säga samtliga anmälda brott med dessa brottstyper har granskats manuellt oavsett sökordsträff.

spiration till nya sökord kommer bland annat från genomläsning av brottsanmälningar. Tanken är att sökordslistan ska hållas aktuell utifrån eventuellt nytt språkbruk och företeelser i samhället. Varje år redovisas sökordslistan med förändringar i en bilaga.⁷⁹ I det följande ges ett exempel på hur ord från sökordslistan markeras i anmälans fritext:

Therese tror att det är samma killar som mobbar henne i skolan, på grund av att hennes moster är muslim och hon bär slöja.

Kodningen sker manuellt

När hatbrottsanmälningarna identifierats görs en manuell kodning av ett antal variabler som beskrivs nedan. Vid bedömningen av anmälningarna är det målsägandens upplevelse av gärningspersonens motiv som sökes. Ibland kan även någon annan persons perspektiv på händelsen, till exempel en polis eller ett vittnes, vara av vikt.

Resultatredovisning

Redovisningsenheter och variabler

I resultatdelen kommer respektive hatbrottsmotiv (främlingsfientlighet, islamofobi, antisemitism och homofobi) samt ideologiskt motiverade hatbrott att presenteras i separata avsnitt. Hatbrottsstatistiken sammanställs utifrån brottsanmälningar, där även uppgifter om personer utsatta för hatbrott och misstänkta personer redovisas. De *redovisningsenheter* som kommer att presenteras är:

- Inkommen anmälan
- Uppklarad anmälan
- Personer utsatta för hatbrott (uppgifter från NTU)
- Målsägande
- Misstänkta personer.

Information om de redovisade grupperna presenteras utifrån ett antal variabler som beskriver det i anmälan upptagna brottet. I denna rapport är de *variabler* som presenteras:

- Huvudbrott
- Motiv
- Om brottet är ideologiskt motiverat eller har koppling till organisation
- Tillvägagångssättet
- Plats
- Relation mellan gärningsperson och utsatta

⁷⁹ Se bilaga 1 för en komplett lista över alla sökord år 2007.

- Kön och ålder på de utsatta och misstänkta
- Regional indelning.

När man läser rapporten är det viktigt att ha i åtanke att många av redovisningarna innehåller små tal. Följden därav blir att procentuella förändringar kan bli mycket stora från år till år. Det är därför inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer. I redovisningen är det av sekretessskäl inte alltid möjligt att redovisa alla enheter eller variabler separat.⁸⁰ Enligt lagstiftning får det inte finnas någon risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras i statistiken. Om så är fallet måste antingen kategorier med låga tal sammanfogas eller döljas med ett kryss. Med låga tal avses här tal lägre än *fyra*. Vissa låga tal kan dock redovisas om bedömningen är att ingen enskild individ kan identifieras.

Inkomna brottsanmälningar

Antalet inkomna anmälningar är de som framför allt polisen, men även andra hatbrottsutredande myndigheter registrerat i sina ärendesystem under ett kalenderår. Brotten kan dock ha begåtts under tidigare år. I rapporten redovisas större delen av statistiken i enheten *anmälan*. Det är enbart anmälningar med brott som begåtts i Sverige som redovisas här. I tidigare års rapporter, innan år 2002, har statistik även förts över antalet *anmällda brott*, vilket inneburit något högre siffror eftersom en brottsanmälan kan innehålla flera registrerade brott. Anledningen till att Säpo övergick till att redovisa anmälningar i stället för brott var att de ville se alla brotten som en händelse.

Uppklarade brottsanmälningar

Antalet uppklarade anmälningar är ett mått på polisens, åklagarens och övriga brottsutredande myndigheters arbete med att åtgärda och klarlägga anmälningar. Begreppet uppklarat är polisiärt och innebär att anmälan om brott klarats upp, antingen genom att en person bundits till brottet eller att det på annat sätt klarats upp. Uppklarade anmälningar innebär alltså inte att någon behöver ha dömts för brottet eller brotten i anmälan. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som bedömts vara hatbrott. Denna redovisning skiljer sig från den officiella statistiken över uppklarade brott genom att man enbart utgår från hur de anmälningar som registrerats år 2006 klarats upp utifrån slutredovisningsuppgifter från polis och åklagare fram till den sista mars 2008. I den officiella statistiken redovisas i stället de polisanmällda brott som klarats upp *under* redovisningsåret. Detta sätt att beräkna uppklarade anmälningar påverkas av tidpunkten för statistiksammanställningen. Eftersom anmällda hatbrott inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, har de hatbrottsanmälningar som

⁸⁰ Enligt lagen om officiell statistik (2001:99), personuppgiftslagen (1998:204) och 9:4 sekretesslagen (1980:100).

inkom under år 2006 följts upp för denna redovisning. Det är en kortare tidsram för rättsväsendet att klara upp de anmälningar som anmäldes i slutet av året jämfört med dem som anmäldes i början av året. För dessa anmälningar har dock rättsväsendet alltså haft *minst* ett år och tre månader på sig att klara upp anmälningarna innan statistiksammansättningen görs. Det är endast 4 procent av samliga anmälda hatbrott år 2006 som fortfarande är under utredning. Uppklarade brott redovisas i två kategorier:

- *Personuppklarade* hatbrott betyder att en person har bundits till brottet genom att åtal väckts, att strafföreläggande utfärdats eller att åtalsunderlåtelse meddelats.
- *Tekniskt uppklarade* hatbrott betyder exempelvis:
 - att det inte kan styrkas att ett brott begåtts
 - att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott
 - att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år) och ej är straffmyndig
 - *övriga tekniska uppklarade*, det vill säga att angivelse saknas/återkallats, att åtal ej av särskilt skäl är påkallat ur allmän synpunkt, eller att förundersökning ej inleds för att målsägande ej vill väcka åtal. Det är för övriga tekniska uppklarade de två förstnämnda besluten som är de vanligast förekommande besluten på hatbrottsanmälningarna.

I avsnittet redovisas även hur stor andel av anmälningarna som är ouppklarade vid det aktuella tillfället för uttaget. Ett brott är ouppklarat när det är:

- *Under utredning*, vilket innebär att det inte tagits något beslut avseende det anmälda hatbrottet.
- *Övriga ouppklarade* innebär att det exempelvis inte finns någon misstänkt person till det begångna hatbrottet, eller att spaningsuppslag saknas. Ytterligare ett exempel på när ett brott är övrigt ouppklarat är när det trots utredning inte går att styrka att den misstänkta begått brottet.

Personer utsatta för brott (uppgifter från NTU)

I avsnitten om främlingsfientliga och homofobiska hatbrott presenteras resultat från den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) år 2007. I NTU beskrivs utsatthet för brott utifrån andelen personer i befolkningen som för vissa brottstyper uppger att de varit utsatta för hatbrott (prevalens) och dessa brottstypers omfattning totalt sett i populationen (incidens). De brottstyper som redovisas angående hatbrott i NTU är personrån, misshandel, hot och trakasserier.

Målsägande (brutto under året)⁸¹

En anmälan kan innehålla en eller flera målsägande. Om en person är målsägande vid flera tillfällen under ett år redovisas personen som målsägande vid varje anmälningstillfälle. Målsägande är i de flesta fall den person som blivit utsatt för hatbrottet. Dock kan det i vissa fall förekomma att någon annan än den utsatte står som målsägande, till exempel om en förälder anmäler ett brott för sitt barns räkning. En kvalitetskontroll av målsägandeuppgifterna år 2007 visade att i knappt 5 procent av anmälningarna stämde inte uppgifter om målsägande och brottskod överens. Kontrollen gjordes mot drygt 1 400⁸² anmälningar där man för brottskoden hade uppgifter om ålder och kön på den utsatta, exempelvis misshandel mot barn, som i sin tur jämfördes med uppgifter om målsägande.⁸³ I avsnittet om målsägande redovisas uppgifter om hatbrottsmotiv, brottsstruktur, kön och ålder.

Misstänkta personer (netto under året)⁸⁴

Antalet misstänkta personer är i denna redovisning alla som i *något skede av utredningen* anses vara misstänkta oavsett om brottsmisstanken kvarstår eller ej efter avslutad utredning. Även personer som är straffmyndiga och minderåriga (under 15 år) ingår. Definitionen av misstänkta personer i hatbrottsstatistiken är således inte densamma som för misstänkta i den officiella statistiken, där den misstänkta personen är *straffmyndig* (över 15 år) och brottsmisstanken kvarstår efter *avslutad utredning* av polis och åklagare. I kvalitetsarbetet med granskning av den officiella statistiken har det framkommit att det inte finns några tydliga regler för hur polismyndigheter registrerar minderåriga misstänkta personer. Polisen har ingen skyldighet att registrera en minderårig som ertappas med brott och det finns skillnader i hur polisen utreder minderårigas brottslighet jämfört med misstänkta som är straffmyndiga.⁸⁵ Detta gör att mörkertalet troligtvis är mycket större för minderåriga misstänkta än för övriga åldersgrupper. Aspekterna kring minderårigas integritet måste vägas och balanseras mot en mera informativ statistik. Sammanfattningsvis finns det ändå ett värde i att ta med de

⁸¹ Personen räknas flera gånger i statistiken s.k. bruttoredovisning. Anledningen till detta är att det saknas personnummer för målsägande.

⁸² Eftersom det inte finns någon koppling mellan målsägandeuppgifter och brottet i anmälan valdes enbart de anmälningar ut som innehöll en målsägande, vilket motsvarar 40 procent av samtliga anmälda brott.

⁸³ Skillnaderna mellan brottskod och uppgifter om målsägande kan bero på antingen att brottskoden är felaktig eller att målsägande är någon annan än den utsatte.

⁸⁴ Misstänkta personer redovisas endast en gång per brottstyp och år, även om de misstänkts för flera brott av samma typ under året.

⁸⁵ Bremberg, Kågefors och Plunkett (2002). Ytterligare en komplicerande faktor är att det finns stora skillnader i varför polisen utreder de minderåriga barnens brottslighet jämfört med de äldre. I de fall där barn är utpekade är polisens uppgift i vissa fall att klarlägga händelseförloppet och inte alltid att ta reda på om de är skyldiga eller oskyldiga till brottet, vilket däremot alltid är polisens uppgift för dem som är över 15 år.

minderåriga misstänkta i statistiken över hatbrott, för att hatbrottslighet är en typ av brottslighet där ungdomar är överrepresenterade som både misstänkta och utsatta. Drygt var tionde gärningsperson i denna sammanställning är yngre än 15 år vid tidpunkten för brottet. Misstänkta personer redovisas i ett separat avsnitt med avseende på hatbrottsmotiv, brottsstruktur, kön, ålder och tidigare brottslig belastning i form av lagföringar.

Misstänkta personers tidigare brottsliga belastning (brutto under åren)⁸⁶

Lagföringar (åren 1997–2006) för misstänkta personer för hatbrott år 2007 grupperas utifrån om personerna tidigare varit lagförda och i så fall hur många gånger. När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En person som misstänkts för flera brott under ett år redovisas endast som en person i statistiken över misstänkta personer till skillnad från en person som lagförts vid flera tillfällen under ett år som däremot redovisas som en person för varje lagföringstillfälle. Hur många brott en person hunnit dömas för är delvis beroende av personens ålder. Eftersom brottslig belastning undersöks tio år tillbaka har personerna i åldersintervallet 15 och 24 år på så vis mindre tid att lagföras för brott än de personer som är äldre än 24 år och som varit straffmyndiga under hela den kartlagda perioden. Dock visar kartläggningen att hälften av personerna som misstänkts för hatbrott år 2007 med tidigare brottslig belastning är yngre än 24 år och därför inkluderas denna grupp i statistiken.⁸⁷

Huvudbrott

För varje hatbrottsanmälan väljs ett huvudbrott som sedan redovisas. Med huvudbrott avses här det brott i anmälan som har den strängaste straffskalan och där motivet har bedömts vara relevant för denna kartläggning. Att föra statistik enligt huvudbrottsprincipen innebär att siffrorna blir något lägre än om samtliga brott räknas med. Att enbart koda huvudbrott har också som effekt att lindrigare brott tenderar att underskattas. Utöver huvudbrott kodas även de bibrott som bedöms som hatbrott. Bibrott redovisas dock inte i denna rapport. I år har drygt 1 200 bibrott identifierats, vilket innebär att drygt 4 700 brott sammanlagt har identifierats. Det vanligaste bibrottet var olaga hot/ofredande (40 procent av samtliga bibrott) följt av ärekränkning (29 procent).

Motiv

En anmälan kan innehålla flera hatbrottsmotiv. I dessa fall har riktlinjen varit att gå på det mest *framträdande* motivet och därmed välja *ett*. De

⁸⁶ Personen räknas då flera gånger i statistiken, så kallad bruttoredovisning.

⁸⁷ När de yngre misstänkta personernas brottsliga belastning inkluderas i beräkningen blir den brottsliga belastningen totalt sett procentuellt lägre. Om dessa individers lagföringar jämförelsevis inte hade räknats med skulle resultatet istället ha pekats på en andelsmässigt högre brottslig belastning.

motiv som bedöms ligga bakom brottet har delats in i följande uteslutande kategorier:

- Främlingsfientliga
- Islamofobiska
- Antisemitiska
- Homofobiska.

De olika motiven redovisas i separata avsnitt med avseende på nivå och utveckling, brottsstruktur, tillvägagångssätt, plats, relation mellan gärningsperson och utsatt samt uppklarade brottsanmälningar.

Ideologiskt motiverade hatbrott/koppling till organisation

Hatbrottsanmälningar indelas i de två följande kategorierna:

- Anmälningar där ett synbart ideologiskt motiv saknas.
- Anmälningar där det finns ett uttalat ideologiskt motiv och där det finns en koppling till nationalsocialistiska organisationer eller högerextrema grupper.

Anmälningar enligt första kategorin är de absolut vanligaste av alla anmälningar i föreliggande rapport. Anmälningar enligt den andra kategorin är de anmälningar där ett ideologiskt budskap identifierats, till exempel då den misstänkte uttryckt sympati med nationalsocialistiska värderingar. I denna kategori ingår också anmälningar där det finns en eventuell koppling till organisation. Det kan antingen vara Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom, Nationalsocialistisk front eller övriga grupper. Ideologiskt motiverade hatbrott redovisas i ett separat avsnitt med avseende på nivån och utveckling, hatbrottsmotiv, brottsstruktur, koppling till organisation, tillvägagångssätt, plats, relation och uppklarade brottsanmälningar.

Tillvägagångssätt vid brotten

Denna kategori beskriver tillvägagångssättet för brottet.⁸⁸ I föreliggande rapport redovisas tillvägagångssätt under respektive motivavsnitt. År 2007 har kategorin *allmänt klotter* lagts till. Föregående år kategoriserades anmälningar av denna typ under tillvägagångssättet övrigt. I resultatavsnitten finns också en grövre indelning i tre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Tillvägagångssätt indelas enligt följande:

Fysisk kontakt

1. *Direkt mot person, fysisk kontakt*

Närhet

2. *Direkt mot person, närhet*

⁸⁸ För utförligare beskrivning av tillvägagångssätten, se bilaga 4, *Metod*.

Distans

3. *Allmänt klotter*
4. *Internet*
5. *Medier*
6. *Postbrev*
7. *Sms*
8. *Telefon/fax*
9. *Övrigt*

Plats

Plats beskriver den plats där brottet ägde rum. I föreliggande rapport redovisas plats under respektive motiv.⁸⁹ I år har kategorierna *sms* och *medier* lagts till. Föregående år kategoriserades anmälningar av denna typ som "Uppgift saknas". Plats indelas i tolv grupper enligt följande:

1. *Arbetsplats*
2. *Hem*
3. *Internet*
4. *Offentliga transportmedel*
5. *Nöjesplats*
6. *Religiös plats*
7. *Skola*
8. *Medier*
9. *Sms*
10. *Allmän plats*
11. *Övriga platser*
12. *Uppgift saknas*

Relation mellan gärningsperson och utsatt

Kategorin relation beskriver förhållandet mellan gärningspersonen och den utsatta.⁹⁰ I föreliggande rapport redovisas relation under respektive motivavsnitt. Nytt för år 2007 är att kategorin *kund/klient* har införts. Föregående år kategoriserades anmälningar av denna typ som "Känd person/grupp" eller "Okänd person". I resultatavsnitten finns även en indelning i fyra grövre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Relation indelas enligt följande:

Närstående

1. *Gift/partner/sambo*
2. *Före detta partner*
3. *Släkt*
4. *Vänner/bekanta*

⁸⁹ För utförligare information om plats, se bilaga 4, *Metod*.

⁹⁰ För mer information om relation mellan gärningsperson och utsatt, se bilaga 4, *Metod*.

Ytligt bekant

5. *Kollega*
6. *Skolkamrat*
7. *Granne*
8. *Känd person/grupp*

Obekant

9. *Kund/klient*
10. *Serviceperson*
11. *Okänd person*

Uppgift saknas

12. *Uppgift saknas*

Kön och ålder

I avsnitten *personer utsatta för brott* och *misstänkta personer* kommer kön att presenteras samt åldersuppgifter utifrån följande ålderskategorier:

- -14
- 15–19
- 20–39
- 40–54
- 55–

Regional indelning

I årets rapport redovisas hatbrottsanmälningar på länsnivå och för Sveriges tre storstadskommuner (Stockholm, Göteborg och Malmö). I bilaga 6.2 och 6.3 redovisas länstabellerna och i bilaga 6.4 och 6.5 redovisas tabeller enligt en tredje regional indelning: kommungrupper (H-regionsindelning). Statistik över den länsvisa medelfolkmängden baseras på uppgifter från Statistiska Centralbyrån gällande den 31 december 2007. Regional indelning redovisas i ett separat avsnitt med avseende på hatbrottsmotiv och brottstyp.

Tillförlitlighet

För att ett brott ska kunna registreras som ett hatbrott i denna statistik krävs att:

- händelsen anmäls till polisen
- brottet rubriceras rätt
- polisen registrerar relevant information i anmälans fritext
- denna text inrymmer ord som återfinns i listan över sökord
- kodaren tolkar och bedömer händelsen som ett hatbrott.

Rapporten visar sannolikt endast på en mindre del av den faktiska hatbrottsligheten.

Anmälan till polisen

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över hatbrott är att händelsen kommit till polisens kännedom. I detta avseende skiljer sig inte denna statistik från övrig statistik om anmälda brott. Benägenheten att anmäla ett brott varierar från brottstyp till brottstyp och över tid. Utifrån tidigare studier kan konstateras att relationen mellan faktisk och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stort vid hatbrott.⁹¹ Anmälningssbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott: exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet variera och påverka om utsatta anmäler brott till polisen.⁹²

För att identifiera fler hatbrott bör eventuella hatbrottsmotiv uppmärksammas under förundersökningens alla skeden hos polisen och åklagarmyndigheten.⁹³ Att ta upp en anmälan om ett hatbrott och då också uppmärksamma vilket motiv som finns till brottet, ställer högre krav på polisen än övriga brottsanmälningar. Det är inte alltid som den utsatta själv vid anmälan tar upp faktorer som talar för att det rör sig om ett hatbrott, utan polisen måste många gånger aktivt ställa frågor till den utsatta kring detta.

Brottet rubriceras rätt

Som nämnts tidigare genomsöks inte alla polisanmälningar med hjälp av sökordslistan mot fritexten. Det är enbart vissa brottstyper som ingår i sökningen. Därför är det viktigt att händelsen rubriceras på ett korrekt sätt för att den ska komma med i sökningen.

Polisen registrerar relevant information i anmälan

Vid identifieringen av hatbrott kan det många gånger vara fråga om känslig information, som det inte är säkert att den utsatte vill tala om för polisen. Även om ett hatbrottsmotiv framkommer så kanske polisen i stället väljer att skriva den informationen i utredningssystemet DurTvå, vilket Brå inte får uppgifter från. Vid en del anmälningar kontaktas utredare för att få ytterligare information och då kan information från DurTvå användas i bedömningen av om en anmälan är ett hatbrott eller inte.

Formuleringar i fritexten, som sökordet rasistiskt, kan betyda olika saker. Om ett brott beskrivs som rasistiskt är kodarens grundantagande att detta innebär att det är främlingsfientligt. Dock förekommer det även att polisen använder begreppet för att, utöver främlingsfientliga brott, beskriva ett kränkingsbrott mot personer av svensk härkomst, vilket inte ingår i denna rapport. Dessa skillnader i förfarande ger sannolikt återverkningar i statistikföringen då en del hatbrott inte kommer

⁹¹ Se exempelvis Forum för levande historia (2006a). För en utförligare beskrivning av dessa begrepp, se Brå (2006b, s. 66f).

⁹² Brå (2007a, s. 24).

⁹³ Åklagarmyndigheten (2007a, s. 43).

till Brå:s kännedom, medan en del brott felaktigt inkluderas i statistiken. Ökade resurser eller kunskap om hatbrott ökar också möjligheterna att identifiera och i anmälan beskriva en eventuell koppling till hatbrott. Det är rimligt att anta att det också gradvis påverkar hur många hatbrott som blir registrerade och redovisas i statistiken, vilket inte behöver betyda att hatbrotten faktiskt ökar.

Fritexten måste inrymma ord som ingår i sökordslistan

En sökordslista har använts för att datoriserat genomläsa fritexten, men det kan inte uteslutas att det finns fritexter som beskriver ett hatbrott, men som inte innehåller några av de ord som finns med i sökordslistan. När det gäller brotts typerna olaga diskriminering och hets mot folkgrupp görs en genomgång av *samtliga* anmälningar.

Kodarens bedömning

Kodarens bedömning av anmälan är av central betydelse för utfallet. De flesta anmälningarna bedöms inte som hatbrott. För att få en så god reliabilitet som möjligt har anmälningarna granskats efter tydliga riktlinjer flera gånger av olika personer. Vid svåra bedömningar har anmälningar tagits upp till gemensam diskussion och därefter kodats enligt de kodningsregler som utarbetats. Framkommer inget om tillvägagångssätt, plats och relation mellan gärningsperson och utsatt i anmälan så kodas det som att uppgift saknas.

Jämförbarhet

I följande avsnitt redovisas jämförbarheten såväl mellan olika år som med annan relevant statistik. För att studera utvecklingen av hatbrott eller jämföra med annan statistik är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående information för att på så sätt veta vilka slutsatser som kan göras om exempelvis ökningar eller minskningar i hatbrottsstatistiken.

Årsvisa jämförelser

Varje år uppdateras sökordslistan genom att nya ord läggs till och gamla ord tas bort. Det är svårt att säga vad detta har för betydelse för jämförbarheten eftersom språkbruket rent generellt förändras, vilket innebär att nya ord tillkommer och gamla ord försvinner. Om nya sökord läggs till för ett år är det inte säkert att det ger träff på fler hatbrottsanmälningar än vad det skulle ha gjort året innan eftersom andra ord (som då fanns med i sökordslistan) eventuellt hade använts i fritexten. Det kan också innebära att fler hatbrott identifieras.

Under år 2004 genomförde Säkerhetspolisen ett omfattande metodutvecklingsarbete av datateknisk art som påverkade inhämtningsrutinerna. Metodförändringarna har i olika grad för de respektive motiven påverkat möjligheten att jämföra statistik med tidigare år än 2004. För främlingsfientliga och antisemitiska hatbrott är bedömningen att metod-

förändringen haft mindre betydelse, medan det för homofobiska hatbrott haft förhållandevis stor betydelse.

Från och med år 2006 har Brå det fulla ansvaret för insamling och bedömning av alla hatbrottsanmälningar. Trots ett nära samarbete med Säpo går det inte att utesluta att övertagandet fått konsekvenser för jämförbarheten med tidigare år. Bedömningen är dock att nivån på antalet hatbrott inte påverkats, men att övertagandet kan ha vissa konsekvenser när det gäller vilket brott i anmälan som väljs som huvudbrott, där Brå mer strikt hållit sig till huvudbrottsprincipen och valt brott med strängast straffskala.

När det gäller uppgifter om misstänkta personer ingår i denna redovisning de personer som åklagare i ett senare skede av brottsutredningen tillförde anmälningarna. Säpo hade endast med de skäliga misstänkta personer som i ett tidigare skede fanns kopplade till brottsanmälan. Det är därför svårt att göra några jämförelser med tidigare år än 2006 över misstänkta personer.

De islamofobiska hatbrotten särredovisades inte av Säpo, men en del av dem ingick tidigare sannolikt i redovisningen av främlingsfientliga hatbrott. När det fanns anmälningar med inslag av både främlingsfientlighet och islamofobi redovisades de då under främlingsfientliga hatbrott. En övervägande majoritet av de islamofobiska hatbrotten år 2006 omfattas av enbart ett motiv – det islamofobiska, vilket innebär att de inte skulle ha redovisats i tidigare års sammanställningar. Bedömningen är därför att jämförelser av nivån för främlingsfientliga hatbrott är möjlig med tidigare år än 2006.

Hatbrottsstatistiken för år 2007 har utvecklats och nya uppgifter har tillkommit. När det gäller tillvägagångssätt har allmänt klotter lagts till. För uppgifter om på vilken plats hatbrottet har ägt rum har sms och medier lagts till. När det gäller uppgifter om relation mellan gärningsperson och utsatt har kund/klient lagts till. Detta gör att det kan vara svårt att jämföra enstaka kategorier för tillvägagångssätt, plats och relation.

Jämförelser med annan statistik

Hatbrottsstatistiken är inte jämförbar med övrig officiell kriminalstatistik avseende anmälda brott. Som beskrivits tidigare är den redovisade enheten för hatbrotten brottsanmälan och inte anmälda brott. En anmälan kan innehålla ett eller flera brott och för hatbrott väljs huvudbrottet. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i anmälan.

Misstänkta personer i denna rapport är inte heller jämförbara med de misstänkta i den officiella statistiken. Definitionerna skiljer sig åt på så sätt att i den officiella statistiken betyder misstänkta att brottsmisstanken kvarstår efter genomförd utredning av åklagaren. I denna rapport ingår alla som i något skede anses vara misstänkta för hatbrott.

Dessutom ingår här misstänkta personer under 15 år, vilka inte ingår i den officiella statistiken.

År 2007 redovisas det även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar. Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över uppklarade brott. I den officiella statistiken redovisas alla uppklaringsbeslut som gjorts under exempelvis år 2007, vare sig brottet är anmält samma år eller under tidigare år. I hatbrottsstatistiken redovisas endast beslut för de hatbrott som anmälts under år 2006.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella statistiken, exempelvis vid anmälda brott, är för att behålla tidsserien för hatbrottsanmälningar. Ibland går det heller inte tekniskt att redovisa på något annat sätt.

Hatbrott – samtliga motiv

I detta avsnitt redogörs för anmälningar som bedömts som hatbrott. För mer detaljerade beskrivningar av de skilda hatbrottsmotiven hänvisas till respektive motivavsnitt. För att ett brott ska betraktas som ett hatbrott krävs dels att den utsatte är eller uppfattas vara i minoritet i samhället (av utländsk härkomst, muslim, jude eller homo- eller bisexuell eller transperson), dels att gärningspersonen är i majoritet i samhället (av svensk härkomst, icke-muslim, icke-jude eller heterosexuell).

Resultat i korthet

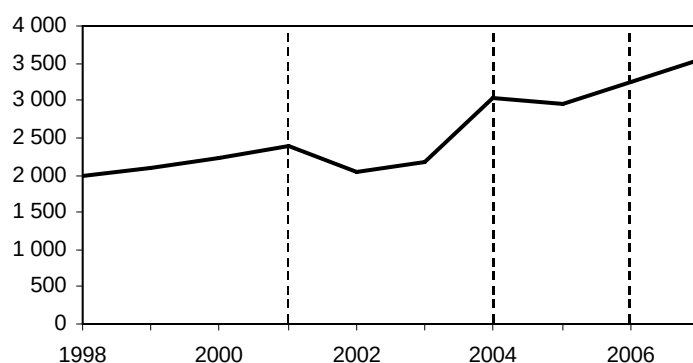
- Antal hatbrottsanmälningar har fortsatt att öka. Ökningen är 8 procent jämfört med föregående år, totalt drygt 3 500 anmälningar år 2007.
- Hatbrotten fortsätter år 2007 att domineras av det främlingsfientliga motivet. Olaga hot, ofredande, våldsbrott och ärekränkning är de mest vanliga brotten i nämnd ordning.
- Hatbrott begås på många olika typer av platser som man vistas på i sin vardag. Bland de vanligaste platserna är allmän plats, hemmet, arbetsplats och skola.
- I 85 procent av hatbrottsanmälningarna är gärningspersonen en obekant eller ytligt bekant.
- 73 procent av alla hatbrottsanmälningar från år 2006 hade klarats upp i mars 2008, 64 procent via teknisk uppkläring och 9 procent via personuppkläring.

Vanligast med främlingsfientliga hatbrott

Beskrivningen av samtliga hatbrott påverkas av att vissa motiv är mer framträdande än andra – främlingsfientliga hatbrott (71 procent) är den enskilt största kategorin, vilket i stor utsträckning påverkar den generella bilden. I 20 procent av anmälningarna identifierades ett homofobiskt motiv. De mindre kategorierna, antisemitism (3 procent) och islamofobi (6 procent), ger inget större genomslag i den generella bilden, vilket bör hållas i åtanke vid tolkning av detta avsnitt.

Nivå och utveckling

Under år 2007 bedömdes drygt 3 500 anmälningar utgöra hatbrott vilket är flest identifierade hatbrottsanmälningar sedan början av mätperioden. Anmälningarna har ökat med 8 procent från föregående år, och sedan år 2005 har antalet anmälningar ökat med 20 procent.

Figur 2. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv, åren 1998–2007.

Figur 2 belyser hur utvecklingen av antalet anmälningar gällande samtliga hatbrottsmotiv sett ut mellan åren 1998–2007. Antalet anmälningar har ökat från närmare 2 000 till drygt 3 500. Ett undantag från den uppåtgående trenden är en liten nedgång under åren 2002 och 2003. Det är dock inte helt lätt att jämföra antalet hatbrottsanmälningar över tid. Flera förändringar har genomförts sedan år 1998 vilket påverkar statistikens jämförbarhet. År 2004 införde Säpo en ny metod för att inhämta uppgifter från anmälningarnas fritexter⁹⁴ vilket innebar att fler anmälningar av relevans för statistiken kunde identifieras. Förutom metodförändringen har definitionen för främlingsfientliga hatbrott genomgått förändringar. Inför redovisningen av hatbrott år 2001 ändrades definitionen tillbaka till den nuvarande. Ytterligare något som kan ha haft en inverkan på statistiken är att det år 2006 infördes ett nytt motiv, det islamofobiska. Införandet av detta motiv resulterade i att antal anmälningar ökade något. Effekten av detta på hatbrotten totalt sett är dock relativt liten då islamofobiska anmälningar är relativt få.

⁹⁴ Säkerhetspolisen (2005, s. 24).

Tabell 1. Antal och andel anmälningar med hatbrottsmotiv, åren 2004–2007.

Motiv	År							
	2004		2005		2006		2007	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Främlingsfientliga	2 263	75	2 272	77	2 189	67	2 489	70
Islamofobiska	..	..	..	..	252	8	206	6
Antisemitiska	151	5	111	4	134	4	118	3
Homofobiska	614	20	563	19	684	21	723	20
Summa	3 028	100	2 946	100	3 259	100	3 536	100

.. =Uppgift ej tillgänglig.

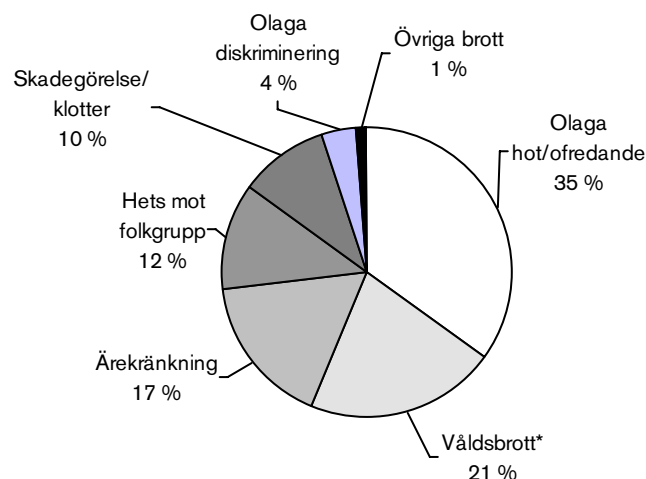
Brottsstruktur

Olaga hot/ofredande vanligast förekommande brottstypen

Den enskilt vanligast förekommande brottstypen (huvudbrottet) i hatbrottsanmälningar var år 2007 olaga hot/ofredande (drygt 1 200 anmälningar), följt av våldsbrott (cirka 730 anmälningar) och ärekränkning (nästan 600 anmälningar). Antalet anmälningar innehållande hets mot folkgrupp var knappt 420 och antalet anmälningar gällande olaga diskriminering var nästan 160 stycken.⁹⁵ Från föregående år ses en ökning främst i kategorin skadegörelse/klotter⁹⁶ där andelen ökat med 4 procentenheter. De övriga brottstyperna ligger i stort sett på samma andelsnivå som år 2006.

⁹⁵ Åklagarmyndigheten (2008 s. 39) för även statistik över de hatbrott som kan identifieras via brottskod, vilket är hets mot folkgrupp och olaga diskriminering. År 2007 inkom närmare 410 brottsmisstankar om hets mot folkgrupp och 180 om olaga diskriminering.

⁹⁶ I den officiella statistiken ökade de anmälda skadegörelsebrotten med drygt 31 000 brott jämfört med året innan. Antalet anmälda skadegörelsebrott påverkades till viss del av förändrade rutiner vid anmälning av brott samt att det på vissa ställen har gjorts riktade insatser för att minska klotterbrotten.

*I våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

Figur 3. Andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2007 (3 536 anmälningar).

De båda brottstyperna hets mot folkgrupp och olaga diskriminering skiljer sig från de andra brottskategorierna i den bemärkelsen att de har specifika lagrum som reglerar kränkningar på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.⁹⁷ Därmed ligger dessa brottstyper, sett till antal hatbrott, närmare den officiella statistiken över anmälda brott än övriga förekommande hatbrottstyper.⁹⁸ Exempelvis anmäldes drygt 700 brott avseende hets mot folkgrupp år 2007 enligt den officiella statistiken; motsvarande antal för olaga diskriminering var drygt 300. I föreliggande rapport har alltså 58 procent av samtliga anmälningar avseende hets mot folkgrupp och 51 procent av samtliga anmälningar avseende olaga diskriminering identifierats som hatbrott.⁹⁹ Förklaringen till skillnaden är att brottet inte har begåtts utifrån ett relevant hatbrottsmotiv eller av en majoritetsmedlem mot en minoritetsmedlem. Övriga brottstyper i hatbrottsstatistiken utgör en mycket lägre andel av de anmälda brotten i den officiella statistiken. Exempelvis utgör andelen identifierade hatbrott med ärekränkning¹⁰⁰ som huvudbrott 6 procent av de anmälda ärekränkningsbrotten i den officiella statistiken.

⁹⁷ Se BrB kap. 16 § 8 (hets mot folkgrupp) och kap. 16 § 9 (olaga diskriminering). För mer information se Brottsförebyggande rådet, Brå (2001). *Hets mot folkgrupp*.

⁹⁸ Den officiella statistiken anger enheten antal brott, medan hatbrotten anges i enheten brottsanmälningar. För att få en bättre jämförelse bör även bedömda bibrott vägas in.

⁹⁹ I denna beräkning ingår inte bibrotten, hets mot folkgrupp (knappt 40 stycken) och olaga diskriminering (drygt 5 stycken).

¹⁰⁰ I denna beräkning ingår inte antalet ärekränkingsbrott bedömda som bibrott (knappt 360 stycken), som bör vägas in för en bättre jämförelse.

Tillvägagångssätt vid brotten

Närhet, men ingen fysisk kontakt, vanligaste tillvägagångssättet

Det är för samtliga hatbrott vanligast att gärningspersonen hotar, ofredar eller uttalar kränkningar mot den utsatta i dennes närhet, men att ingen fysisk kontakt uppkommer (*närhet*, 52 procent). Vart femte hatbrott är ett våldsbrott, där gärningspersonen således gått till fysiskt angrepp mot den utsatta. Drygt vart fjärde hatbrott begås på *distans*. Många olika typer av medier har använts när brottet skett på distans. En jämförelse mellan åren 2006 och 2007 visar på att fördelningen av tillvägagångssätten inte genomgått några större förändringar.¹⁰¹

Tabell 2. Antal och andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2007.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	732	21
Direkt mot person, närhet	1 841	52
Distans	963	27
Allmänt klotter	125	4
Internet	161	5
Medier	12	0
Postbrev	133	4
Sms	71	2
Telefon/fax	230	7
Övrigt	231	7
Summa	3 536	100

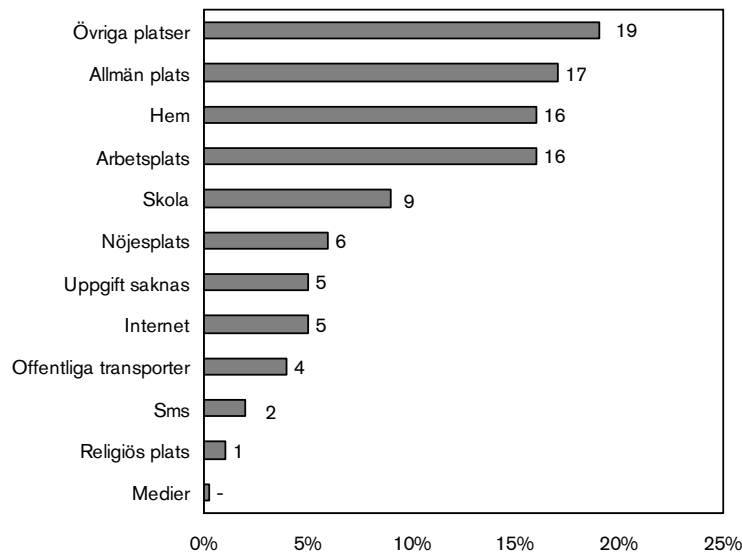
Plats

Många olika vardagsnära platser

Det finns ingen utmärkande brottsplats vid hatbrott, utan hatbrott sker på alla möjliga platser där man vistas i sin vardag. Tre vanliga platser (vardera 16–19 procent) är platser där den utsatta arbetar, bor och rör sig utomhus, som på gator, torg och i parker. Spridningen kan även ses i och med att *övriga platser* står för en femtedel av anmälda hatbrott. Det rör sig om platser där den utsatta exempelvis handlar, tränar eller tar en fika. Fördelning över platser ser i stort sett lika ut år 2007 som år 2006.¹⁰²

¹⁰¹ Nytt för år 2007 är att kategorin allmänt klotter lagts till, dessa anmälningar kategoriserades förut som övrigt tillvägagångssätt.

¹⁰² År 2007 har två nya kategorier införts, medier och sms.

Figur 4. Andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter plats, år 2007.

Relation

Obekant gärningsperson vanligast

I mer än hälften av samtliga hatbrottsmotiv är gärningspersonen *obekant* för den utsatta. I en knapp tredjedel av fallen är gärningspersonen en *ytligt bekant* vilket innefattar en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta till namn eller utseende känd person eller grupp. En jämförelse med år 2006¹⁰³ visar en ökning i kategorin obekant och en minskning i kategorin *uppgift saknas*.

¹⁰³ År 2007 har en ny relationskategori införts, kund/klient.

Tabell 3. Antal och andel anmälningar med hatbrottsmotiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.

Relation	Antal	%
Närstående	171	5
Gift/partner/sambo	10	0
Före detta partner	66	2
Släkt	43	1
Vänner/bekanta	52	1
Ytligt bekant	1 087	31
Granne	288	8
Kollega	66	2
Känd person/grupp	537	15
Skolkamrat	196	6
Obekant	1 952	55
Kund/klient	382	11
Serviceperson	331	9
Okänd person	1 239	35
Uppgift saknas	326	9
Summa	3 536	100

Uppklarade hatbrott

Begreppet uppklarat är polisiärt och betyder antingen att en person bundits till brottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse eller att brottet på annat sätt klarats upp. Ett brott räknas alltså som uppklarat även om den åtalade i ett senare skede frikänns vid en rättegång. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som bedömts vara hatbrott.

Majoriteten av hatbrotten klaras upp, men få personuppklaras

I mars 2008 hade 73 procent av alla anmälningar (huvudbrottet) från år 2006 med hatbrottsmotiv klarats upp. 64 procent av anmälningarna klarades upp *tekniskt*, vilket exempelvis innebär att brott ej kunde styrkas. 9 procent av anmälningarna *personuppklarades*, varav huvuddelen genom åtalsbeslut. 40 procent av brotten är "Övrigt tekniskt uppklarade", vilket är den högsta andelen i kategorin tekniskt uppklarade. Denna höga andel övrigt tekniskt uppklarade beror till stor del på att brotts typerna ärekränkning och olaga diskriminering¹⁰⁴ är vanliga för denna

¹⁰⁴ Brottsanmälningar om olaga diskriminering är svårutredda och svårbevisade enligt åklagarmyndighetens redovisning (2008) av inkomna, avslutade och lagförda brottsmisstankar. En förutsättning för lagföring i praktiken är att anmälan görs i anslutning till händelsen och att polis omgående påbörjar utredningen. Utöver detta är en anledning till låg lagföring att de som anmäler i vissa fall inte känner till att diskrimineringen ska ha skett i näringsverksamhet för att vara straffbar.

kategori. För samtliga hatbrott var 4 procent fortfarande under utredning och därmed *ouppklarade*.

Tabell 4. Antal och andel uppklarade hatbrottsanmälningar, efter huvudbrott, som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.

Typ av beslut	Antal	%
Ouppklarade	897	28
Under utredning	116	4
Övriga ouppklarade	781	24
Personuppklarade	290	9
Åtalsbeslut	270	8
Strafföreläggande	13	0
Åtalsunderlåtelse	7	0
Tekniskt uppklarade	2 072	64
Misstänkta under 15 år	141	4
Brott kan ej styrkas	586	18
Gärningen ej brott	54	2
Övriga tekniskt uppklarade	1 291	40
Summa	3 259	100

Uppklaringen för samtliga hatbrott påverkas av att hatbrott kan vara så olika brottstyper, där exempelvis misshandel har högre uppklarings- än ärekränkning. Eftersom måttet uppklarade brottsanmälningar skiljer sig från måttet uppklarade brott i den officiella statistiken är det svårt att jämföra personuppklaringsprocenten för hatbrott med olika brottstyper i den officiella statistiken. Konstruktionen av uppklaringsmålet för hatbrott gör att man inte hunnit klara upp alla anmälningar vid tidpunkten för statistikuttaget. Av hatbrottsanmälningarna år 2006 var, som tidigare nämnts, 4 procent under utredning. Jämför man dessa uppklarings-siffror med uppklaringsprocenten för olaga hot och misshandel i den officiella kriminalstatistiken är den tekniska uppklaringsprocenten något högre för hatbrott medan personuppklaringsprocenten är något lägre. Däremot liknar uppklaringsprocenten för hatbrott uppklaringsprocenten för ofredande och ärekränkning. Detta resultat ska dock tolkas med viss försiktighet eftersom jämförbarheten mellan de två statistikområdena är begränsad.

Främlingsfientliga hatbrott

Främlingsfientliga hatbrott kan ta sig många olika uttryck. Det kan vara alltifrån händelser som senare visar sig inte vara brottsliga, till grova våldsbrott. Det kan vara fråga om vandalisering av flyktingförläggningar, skadegörelse av bilar, ärekränkning och trakasserier av personer på grund av deras faktiska, eller av den misstänkte uppfattade, utländska härkomst.

För att ett hatbrott ska betraktas som främlingsfientligt krävs dels att gärningspersonen uppfattar den utsatta som tillhörande minoritetsgruppen med utländsk härkomst, dels att gärningspersonen själv tillhör majoritetsgruppen med svensk härkomst. I denna statistik definieras främlingsfientliga hatbrott som brott som begås på grund av

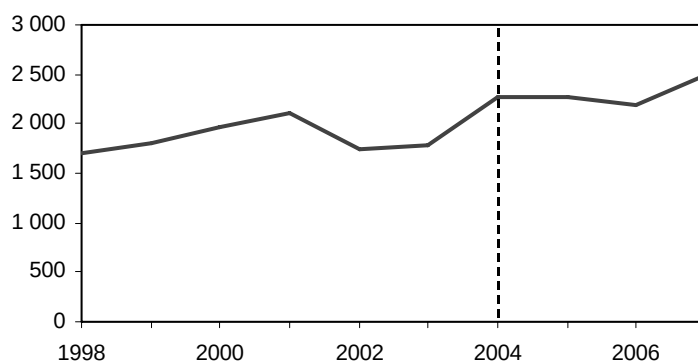
rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, dess egendom eller institution på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund och som aktiverar en främlingsfientlig reaktion mot den eller dem som är eller, uppfattas vara av utländsk härkomst eller representanter för personer av utländsk härkomst.

Resultat i korthet

- Främlingsfientliga hatbrott har ökat med 14 procent sedan år 2006.
- Olaga hot/ofredande är det vanligaste främlingsfientliga hatbrottet (34 procent).
- Nöjesplats som brottsplats är vanligast vid detta motiv, vilket kan förklaras av att olaga diskriminering är vanligt förekommande.
- Resultat från NTU år 2007 visar att 22 procent av den självrapporterade utsattheten för personrån, år 2006 uppgavs vara främlingsfientligt motiverad.

Nivå och utveckling

Under år 2007 identifierades drygt 2 500 anmälningar som bedömdes innehålla ett huvudbrott med främlingsfientligt motiv, vilket är det högsta antalet identifierade anmälningar sedan data om hatbrott började samlas in. Från föregående år är det en ökning med 14 procent.

Figur 5. Antal anmälningar med främlingsfientliga motiv, åren 1998–2007.

Som illustreras i figur 5 visar utvecklingen – under den senaste tioårsperioden att antalet anmälningar ökar med undantag för åren 2002 och 2003, då anmälningarna gick ner något. Under insamlingsperioden har vissa förändringar skett. Insamlingsmetoden för samtliga hatbrott förändrades år 2004. Mellan åren 1998 och 2000 innefattade de främlingsfientliga hatbrotten alla brott med främlingsfientlig karaktär, oavsett gruppstillhörighet hos gärningspersonen eller den utsatta. Detta innebar att både hatbrott mellan minoritetsgrupper och av majoritetsgrupper mot minoritetsgrupper togs med i hatbrottsstatistiken.¹⁰⁵

Brottsstruktur

Enligt tabell 5 nedan står olaga hot och ofredande för en dryg tredjedel av alla främlingsfientliga hatbrottsanmälningar, vilket innebär att det är den vanligaste brottskategorin.¹⁰⁶ Våldsbrott och ärekränkning är de därefter vanligaste brottstyperna. På detta sätt har det sett ut de senaste fyra åren. Anmälningarna avseende skadegörelse/klotter har mer än fördubblats från år 2006. Dessa brott är trots denna kraftiga ökningen relativt få och utgör enbart 9 procent av alla främlingsfientliga hatbrottsanmälningar. Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av brottstyperna.

¹⁰⁵ Säkerhetspolisen (1999, s.13)

¹⁰⁶ Vissa av de redovisade brottstyperna innehåller små tal, vilket gör att det inte är ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer när det gäller jämförelse över tid.

Tabell 5. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.

Brottskategori	År									Skillnad 2006– 2007
	2004		2005		2006		2007		2007	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	383	17	342	15	461	21	509	20	10	
Olaga hot/ofredande	794	35	781	34	758	35	849	34	12	
Ärekränkning	443	20	458	20	426	19	420	17	-1	
Skadegörelse	72	3	53	2	53	2	132	5	149	
Klotter	62	3	53	2	49	2	97	4	98	
Hets mot folkgrupp	290	13	325	14	260	12	307	12	18	
Olaga diskriminering	203	9	241	11	171	8	146	6	-15	
Övriga brott	16	1	19	1	11	1	29	1	164	
Summa	2 263	100	2 272	100	2 189	100	2 489	100	14	

*1 våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

Våldsbrott

År 2007 identifierades nästan 510 främlingsfientligt motiverade anmälningar där brottstypen var våldsbrott. Andelen anmälningar har därmed ökat med 10 procent sedan år 2006, då drygt 460 sådana anmälningar identifierades. I kategorin ingår brott där fysisk kontakt förekommit, det kan vara alltifrån att någon blir knuffad till att personen blir nedslagen. Vanligt förekommande för det främlingsfientliga hatbrottet är att gärningspersonen är en granne till den utsatta. Ett exempel för att illustrera detta och brottstypen misshandel är:

Kalle ringer på Edwins ytterdörr. Edwin frågade innan han öppnade vad mannen ville. Kalle sa då: 'Din djävla neger. Sänk din djävla musik. Åk hem till Afrika'. Edwin öppnade dörren och trots att mannen hörde att musiken inte kom från hans lägenhet anklagade han honom för att ha spelat hög musik. Eftersom mannen tidigare, vid ett flertal tillfällen, ringt på hemma hos honom förklarade Edwin att om Kalle ringer på någon mer gång så kontakter han polisen. Mannen drog då fram en kniv och började hugga mot Edwin med den.

Olaga hot/ofredande

Under år 2007 identifierades 850 stycken av de anmälda främlingsfientliga hatbrotten som olaga hot/ofredande. Därmed har andelen anmälningar ökat med 12 procent i jämförelse med föregående år, då cirka 760 sådana anmälningar identifierades. I kategorin ingår såväl främlingsfientliga telefonsamtal och brev som grova hotelser under vapenhot. En illustration till när det olaga hotet förts fram via telefon är:

Okänd person har ringt José och tydligt uttalat att José var en 'blattejävél' och 'svartskalle' och att han skulle, 'döda honom, döda hans familj, bränna dem så att de hamnar i helvetet genom att sätta eld på huset när dom sover'.

Ärekränkning

Antalet främlingsfientliga anmälningar avseende ärekränkning uppgick år 2007 till 420 anmälningar. Nivån ligger därmed på samma nivå som föregående år. Vanligt förekommande är att kränkningen uttalas av en för den utsatte okänd person. Exempel på detta är:

Tom är på stan och ser att ett tumult uppstår längre ned på gatan. En för Tom okänd kvinna som befinner sig på platsen tittar på honom och säger: "Gå du, för här ska man vara vit". Tom frågar vad kvinnan menar. Den misstänkta säger: "Ska man bo här skall man vara vit." Den misstänkta fortsätter vräka ur sig okvädesord: "Invandrarfitta som ligger med alla" "och "svar-ting" med anspelning på Toms hudfärg.

Skadegörelse/klotter

År 2007 har antalet identifierade främlingsfientliga anmälningar avseende skadegörelse/klotter mer än fördubblats sedan föregående år. År 2006 identifierades strax över 100 anmälningar och under år 2007 identifierades nästan 230 anmälningar. Vid skadegörelse och klotter med främlingsfientligt motiv kan det vara riktat mot personer och deras bostäder och bilar. Denna skadegörelse kan ta sig följande uttryck:

I dag låg Nathalies postlåda omkullvält på gatan. Det är en stor postlåda i metall som var fastsatt med betong i marken. Grannens brevlåda var också omkullvält. Det är bara Nathalies familj och grannen som är av utländsk bakgrund. Nathalie har en känsla av att det kanske är några som inte tycker om att de bor i området eftersom det tidigare bara bodde svenska familjer där.

Hets mot folkgrupp

För det främlingsfientliga motivet identifierades drygt 300 anmälningar avseende hets mot folkgrupp vilket är en ökning med nästan 20 procent jämfört med året innan, då 260 anmälningar identifierades. Vanligt förekommande är att brottet förmedlats via affischer eller vid demonstrationståg och under liknade omständigheter:

Fredrik har mitt på torget uttryckt missaktning emot, och gjort hitlerhälsning inför, en grupp ungdomar där några var av utländsk härkomst. Gruppen av ungdomar har känt sig kränkta och hotade av det inträffade.

Olaga diskriminering

Nästan 150 av anmälningarna med främlingsfientligt motiv utgjordes av olaga diskriminering år 2007.¹⁰⁷ Det är en minskning med 15 procent i jämförelse med år 2006. Den vanligaste situationen i denna kategori är att den utsatta av en dörrvakt nekas inträde på en restaurang eller krog och upplever att detta är relaterat till hans eller hennes utländska härkomst eller etniska tillhörighet. Ett typexempel på olaga diskriminering är:

Målsägarna uppger att de inte blivit insläppta på en nattklubb när de var ute med några vänner. Vännerna till dem blev insläppta på nattklubben men inte målsägarna. Målsägarna tolkar detta som diskriminering eftersom de ser ut att vara av utländsk härkomst.

Tillvägagångssätt vid brotten

Låg andel brott begås på distans

Vid de främlingsfientliga hatbrotten är det vanligast att gärningspersonen som hotar, ofredar eller uttalar kränkningar mot den utsatta befinner sig i dennes omedelbara närhet men att ingen fysisk kontakt uppkommer (*närhet*, 56 procent). Detta skiljer dem från övriga hatbrotten där mellan 40 och 44 procent¹⁰⁸ av brotten begås av någon i den utsattas närhet. Detta kan till viss del förklaras av att olaga hot och ärekränkning är brottstyper som är förhållandevis vanligare för detta hatbrottsmotiv än för de övriga. En knapp fjärdedel av de främlingsfientliga hatbrotten begås på *distans*. Detta är en lägre andel än för övriga hatbrott där 31–52 procent begåtts på distans. Fördelningen mellan de olika kategorierna var i stort sett densamma år 2007 som år 2006.

¹⁰⁷ Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2008, s. 12). Till DO kommer anmälningar från personer som anser att de blivit utsatta för etnisk diskriminering. Under år 2007 inkom drygt 900 anmälningar rörande etnisk diskriminering. Jämfört med år 2006, då antalet anmälningar var 757 stycken, är detta en ökning med 19 procent. Den största ökningen rör anmälningar gällande diskriminering i arbetslivet (en ökning med 27 procent från 273 till 346 anmälningar). Flest anmälningar till DO är sådana som går under DFL, lagen (2003:307) om olaga diskriminering, vilket rör områden som övriga varor och tjänster samt bostad. Under år 2007 inkom 414 anmälningar gällande detta område.

¹⁰⁸ Från och med år 2007 har kategorin allmänt klotter lagts till.

Tabell 6. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.

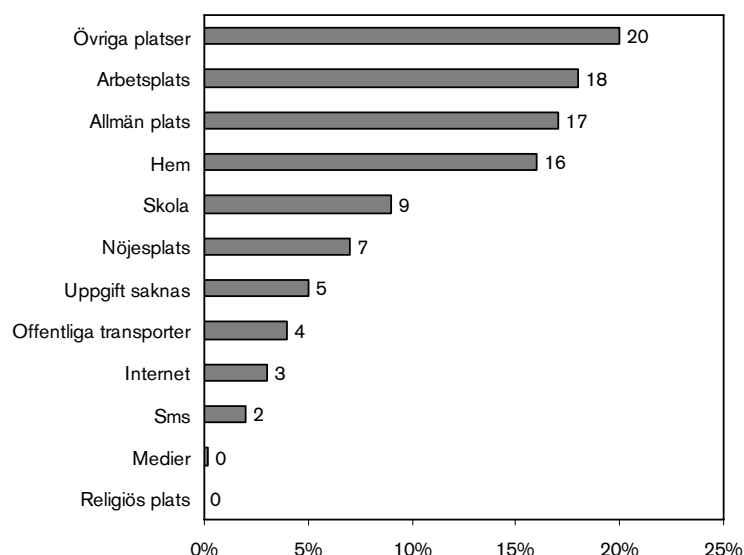
Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	509	20
Direkt mot person, närhet	1 390	56
Distans	590	24
Allmänt klotter	101	4
Internet	62	2
Medier	6	0
Postbrev	78	3
Sms	43	2
Telefon/fax	154	6
Övrigt	146	6
Summa	2 489	100

Plats

Nöjesplats en vanlig brottsplats vid det främlingsfientliga hatbrottet

De främlingsfientliga hatbrotten sker liksom för samtliga hatbrott på flera olika vardagsnära platser. *Arbetsplatser*, *allmän plats* och *hem* är de tre vanligaste enskilda platserna. Även här är kategorin *övriga platser* störst, vilket även det tyder på att många olika typer av platser är vanligt förekommande. *Nöjesplats* är i förhållande till platserna för de övriga motiven relativt vanlig som brottsplats (7 procent). Det är endast för de homofobiska hatbrotten som andelen är högre (8 procent). Att främlingsfientliga hatbrott i stor utsträckning sker på nöjesplatser kan förklaras med att ett flertal anmälningar gällande brottstypen olaga diskriminering sker när personer med utländsk härkomst nekas inträde på nöjeslokal på grund av sin utländska härkomst. I jämförelse med år 2006¹⁰⁹ har det inte skett några större förändringar för var de främlingsfientliga hatbrotten begås.

¹⁰⁹ År 2007 har två nya brottsplatskategorier lagts till, sms och medier.

Figur 6. Andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter plats, år 2007.

Relation

Kunder och servicepersoner vanliga som gärningspersoner

I 55 procent av alla främlingsfientliga hatbrott är gärningspersonen *obekant* för den utsatta.¹¹⁰ I kategorin obekant ingår okänd person men också kund/klient och servicepersoner i myndighetsställning eller i serviceyrken. I en tredjedel av fallen är gärningspersonen *okänd* för den utsatte, vilket är en något lägre andel jämfört med övriga hatbrott där andelen okända är från 38–50 procent. Andelen gärningspersoner som är kund/klient (13 procent) och serviceperson (11 procent) är högre vid detta motiv än vid övriga hatbrott. En förklaring till att kategorin serviceperson är förhållandevis stor för detta motiv är att en stor andel består av dörrvakter vid brottstypen olaga diskriminering. Ytligt bekanta är också en relativt vanlig relation bland de främlingsfientliga hatbrottsanmälningarna, som står för en tredjedel av alla anmälningar. I denna kategori ingår grannar som är gärningspersoner i en tiondel av alla anmälningar vilket är en hög andel i förhållande till övriga hatbrott. Den största förändringen från år 2006 är att det skett en ökning i kategorin obekant.

¹¹⁰ Kund/klient är en ny kategori för år 2007.

Tabell 7. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.

Relation	Antal	%
Närstående	103	4
Gift/partner/sambo	7	0
Före detta partner	46	2
Släkt	19	1
Vänner/bekanta	31	1
Ytligt bekant	766	31
Granne	227	9
Kollega	53	2
Känd person/grupp	373	15
Skolkamrat	113	5
Obekant	1 381	55
Kund/klient	313	13
Serviceperson	284	11
Okänd person	784	31
Uppgift saknas	239	10
Summa	2 489	100

Uppklarade hatbrott

I detta avsnitt följs det upp vad som hänt med de anmälningar (huvudbrottet) som inkom 2006 hos polis, åklagare och de andra brottsutredande myndigheterna fram till mars år 2008. Hur många av hatbrotten klarades upp?

Två tredjedelar av främlingsfientliga hatbrott klaras upp tekniskt

75 procent av de främlingsfientliga hatbrottsanmälningarna (huvudbrottet) klarades upp, vilket innebär att främlingsfientliga hatbrott är det motiv där både flest och störst andel hatbrott klarats upp. I tabell 8 nedan beskrivs att 66 procent av samtliga anmälda främlingsfientliga hatbrott klarades upp *tekniskt*, bland annat genom att brott ej kan styrkas. Andelen *personuppklarade* främlingsfientliga hatbrott var 9 procent varav huvuddelen var åtalsbeslut. En fjärdedel av de främlingsfientliga hatbrotten var *ouppklarade*, vilket i jämförelse med övriga hatbrottsmotiven är den lägsta andelen (28–42 procent).

Tabell 8. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med främlingsfientliga motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.

Typ av beslut	Antal	%
Ouppklarade	536	24
Under utredning	83	4
Övriga ouppklarade	453	21
Personuppklarade	200	9
Åtalsbeslut	186	8
Strafföreläggande	8	0
Åtalsunderlåtelse	6	0
Tekniskt uppklarade	1 453	66
Misstänkta under 15 år	85	4
Brott kan ej styrkas	446	20
Gärningen ej brott	40	2
Övriga tekniskt uppklarade	882	40
Summa	2 189	100

Självrapporterad utsatthet för hatbrott (NTU)

För att få en bättre bild av hur utsatthet för brott ser ut kan undersökningar av självrapporterad utsatthet användas. De ger en kompletterande bild till registerdata av hatbrotten. En tidigare offerstudie som riktade sig mot personer med utländsk härkomst genomfördes på Stockholms universitet, CEIFO¹¹¹ under åren 1995–1997.¹¹² Resultaten från denna studie visade att 8 procent av dem som tillfrågats under det senaste året hade utsatts för våld, rån, stöld eller något annat allvarligt brott på grund av sitt utländska utseende. 37 procent uppgav att de under det senaste året utsatts för hot, förolämpningar eller andra trakasserier på grund av sitt utländska utseende.¹¹³ När resultaten från den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) tolkas är det viktigt att ha i åtanke att antalet observationer för hatbrott är lågt och att det därför också blir stora variationer mellan åren. Man bör även notera att NTU enbart mäter utsatthet bland Sveriges folkbokförda befolkning och att därmed asylsökande samt personer som vistas utan giltiga tillstånd i

¹¹¹ Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer.

¹¹² Lange (1995 s, 7–10). I denna studie, år 1995, sändes en postenkät ut till 1 599 slumpmässigt utvalda personer i åldern 18–64 som invandrat från Afrika, Arabvärlden, Latinamerika och Polen. Svar inkom från 974 personer, där respondentens födelseland var känt. Urvalet är inte stratifierat efter de enskilda födelseländerna och avspeglar därför både bruttourvalet och antalet svarande från varje land i förhållandet till storlek i moderpopulationen, det vill säga samtliga födda i ett visst land kyrkobokförda i Sverige 31.12.1993.

¹¹³ Ibid. (s, 40–42)

Sverige inte ingår i urvalet.¹¹⁴ För brottstyperna personrån, misshandel, hot och trakasserier ställdes i NTU följdfrågan om det kan ha varit ett främlingsfientligt motiv som låg bakom brottet. Sammantaget visar resultaten från NTU att 1,2 procent¹¹⁵ av befolkningen (16–79 år) i Sverige, vilket uppskattningsvis motsvarar cirka 86 000 personer, har uppgett att de utsattes för hatbrott med främlingsfientliga motiv under år 2006.

Tabell 9. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga hatbrott efter brottskategori samt skattat antal händelser och andel polisanmälda händelser år 2006 enligt NTU.

N=233	Andel utsatta i procent	Skattat antal ut- satta personer i befolkningen	Skattat antal händelser i befolkningen	Andel anmälda händelser i procent
Samtliga främ- lingsfientliga hat- brott*				
	1,2	86 000	200 000	28
<i>Personrån</i>	0,2	14 000	20 000	36
<i>Misshandel</i>	0,3	20 000	44 000	36
<i>Hot</i>	0,6	45 000	104 000	26
<i>Trakasserier</i>	0,4	30 000	30 000	22

* I redovisningen över samtliga hatbrott förekommer utsatta personer endast en gång. Därmed överstiger summeringen av redovisningen av enskilda brottstyper 1,2 procent.

Utsatthet för hot vanligast vid främlingsfientliga hatbrott

Enligt NTU är hot (0,6 procent) den brottstyp som de personer som utsatts för främlingsfientliga hatbrott år 2006 i störst utsträckning uppgett att de blivit utsatta för. Att bli utsatt för trakasserier med främlingsfientliga motiv är näst vanligast: 0,4 procent uppger att de utsatts för trakasserier år 2006. Utsatthet för personrån (0,2 procent) och misshandel (0,3 procent) uppges i lägst utsträckning.

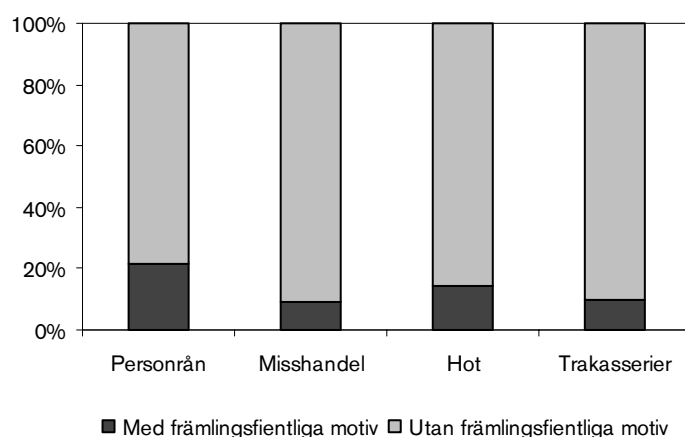
Utsatthet för brott med främlingsfientliga motiv i relation till befolkningen totalt sett

Antalet brottsändelser med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 200 000 under år 2006. Personrån är den brottskategori där störst andel av samtliga utsatta uppgett att motivet var främlingsfientligt. I över en femtedel av samtliga rapporterade personrån i NTU uppgavs att det fanns ett främlingsfientligt motiv till rånet. Viktigt att ha i åtanke är att frågan i NTU

¹¹⁴ Svarsfrekvensen bland utomnordiskt födda personer är lägre (57,8 procent) jämfört med skattad andel svarande bland personer födda i Norden (77,7 procent). Representativiteten är således lägre, men viktningen av grupper tar i viss mån hänsyn till detta.

¹¹⁵ För konfidensintervall vid andelen utsatta för främlingsfientligt motiverade brott och skattade antalet utsatta personer i befolkningen, se bilaga 6.1.

om det fanns något främlingsfientligt motiv till brottet, inte har det majoritets – minoritetskriterium som hatbrottsstatistiken har. Det vill säga att för att ett brott ska räknas som ett främlingsfientligt hatbrott i anmälingsstatistiken ska den utsatta vara av utländsk härkomst och gärningspersonen av svensk härkomst. Att ha blivit utsatt för ett brott med främlingsfientligt motiv kan däremot i NTU betyda att det är en person av svensk härkomst som blivit utsatt för ett brott av en person av utländsk härkomst. Denna undersökning ger därmed en mer heltäckande bild av främlingsfientliga brott då den ser till alla som kränks utifrån etnicitet oavsett härkomst.

Figur 7. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) år 2006 för personrån, misshandel, hot och trakasserier med och utan främlingsfientliga motiv, enligt NTU 2007 (2 073 personer).

Av samtliga utsatta som i NTU uppgett att de utsatts för ett främlingsfientligt brott uppgavs i minst utsträckning utsatthet för misshandel (9 procent) och trakasserier (10 procent). Däremellan ligger utsatthet för hot, där 15 procent uppgav att det fanns ett främlingsfientligt motiv till hotet.

Antal skattade händelser

Skattningen av antalet främlingsfientligt motiverade händelser utgår dels från uppgifter om hur många gånger det totala antalet utsatta i befolkningen har drabbats av respektive brottstyp, dels från de uppföljningsfrågor om brotten som de utsatta svarat på.¹¹⁶ Antalet skattade brotts-

¹¹⁶ En skattad *andel* främlingsfientligt motiverade händelser har identifierats bland de händelser för vilka uppföljningsfrågor har ställts. Denna andel har sedan ställts i relation till det totala skattade *antalet* händelser för respektive brottstyp i befolkningen. Exempelvis uppges för drygt nio procent av de misshandelsfall för vilka uppföljningsfrågor har ställts att den utsatta upplevde att gärningspersonens motiv var främlingsfientligt. Det totala antalet skattade händelser av misshandel i befolkningen uppgår till 470 000. Därmed skattas antalet främlingsfientligt motiverade misshandelsfall till 44 000 (9,3 procent av 470 000).

händelser med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till cirka 200 000 under år 2006.

Personrån och misshandel anmäls oftare än hot

I NTU år 2006 uppges en fjärdedel (28 procent) av de rapporterade främlingsfientliga hatbrotten vara polisanmällda, vilket är något högre än anmälningsbenägenheten totalt sett i befolkningen, som är cirka 26 procent för de fyra brottstyperna. De brottstyper som uppges vara anmällda i störst utsträckning är personrån och misshandel. Drygt vart tredje personrån och var tredje misshandel polisanmälldes. Drygt en femtedel (22 procent) av trakasserierna och en fjärdedel av hoten (26 procent) uppges ha polisanmälts.

Islamofobiska hatbrott

I avsnittet som följer beskrivs anmälningar där motivet till brottet bedöms vara islamofobi. För att ett hatbrott ska betraktas som islamofobiskt krävs dels att gärningspersonen uppfattar den utsatta som tillhörande gruppen muslimer, dels att gärningspersonen själv inte är muslim. Islamofobi särskiljer sig alltså från främlingsfientlighet i den bemärkelsen att det är *religionen* som är centralt fokus för missaktning, snarare än den etniska bakgrunden. Om en person *uppfattas* som muslim av gärningspersonen, kategoriseras brottet som ett islamofobiskt hatbrott. I denna statistik definieras islamofobiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot islam och muslimer och som aktiverar en antiislamisk reaktion mot islam, muslimsk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är eller, uppfattas vara muslimer eller representanter för muslimer.

Resultat i korthet

- Anmälningar med islamofobiska motiv har minskat med 18 procent från år 2006.
- En fjärdedel av anmälningarna är av brottstypen hets mot folkgrupp.
- Hälften av de islamofobiska hatbrotten klaras upp tekniskt. För de islamofobiska hatbrotten är andelen anmälningar som fortfarande är under utredning lägre i förhållande till andra hatbrott.
- Brev är vanligast som tillvägagångssätt vid det islamofobiska hatbrottet.

Islamofobiska hatbrott kan ta sig många uttryck. Exempelvis kan den misstänkte ha uttryckt fientlighet eller hat mot muslimer. Det kan vara fråga om vandalisering av lokaler med koppling till muslimer, skadegörelse av moskéer eller muslimska begravningsplatser och trakasserier av personer på grund av deras muslimska tro.¹¹⁷

¹¹⁷ I en rapport från Forum för levande historia (2006b) studerades begreppet islamofobi, ungdomars attityder till muslimer samt unga muslimers utsatthet för kränkande beteende. Resultaten visar att nästan var fjärde muslimsk elev uppgav sig ha blivit utsatt för kränkande behandling någon gång under år 2004. Flickor och yngre ungdomar var mer utsatta än pojkar och äldre ungdomar med undantag för fysiskt våld. De muslimer som uppfattade sig själva som religiösa var i högre grad utsatta för kränkningar än de som inte uppfattade sig som religiösa. Urvalet bestod av elever i årskurserna 8 och 9 i grundskolan, samt årskurs 1, 2 och 3 i gymnasiet. Sammantaget svarade 10 600 elever, varav 565 personer (cirka 5,5 procent) uppgav att de hade muslimsk bakgrund. Svarsfrekvensen var 76,2 procent.

Nivå och utveckling

Under år 2007 identifierades drygt 200 anmälningar innehålla ett huvudbrott med islamofobiskt motiv.¹¹⁸ Antalet islamofobiska hatbrottsanmälningar har minskat sedan föregående år med 18 procent (nästan 50 anmälningar). Denna nedgång kan möjligen förklaras med att det under år 2006 fanns vissa händelser som genererade en stor mängd anmälningar. Dels var det de så kallade Muhammed-karikatyterna¹¹⁹ som ursprungligen publicerades i tidningen Jyllands-Posten i Danmark, och som även spreds i Sverige och vid ett tiotal tillfällen anmäldes som hets mot folkgrupp, ofredande och olaga hot. Dels var det ett uttalande i en tidningsartikel i norra Sverige, där muslimer som bar slöja jämfördes med fundamentalister, vilket genererade drygt tio anmälningar. Då man analyserar skillnader i nivå i de islamofobiska hatbrotten, är det viktigt att minnas att det endast finns data från två mättillfällen.

Brottsstruktur

Olaga hot/ofredande utgör den största andelen av brotten, 34 procent, trots att denna kategori minskat med ett trettiotal anmälningar från föregående år. En fjärdedel av de islamofobiska hatbrottsanmälningarna är av brottstypen hets mot folkgrupp, vilket är en högre andel än för de främlingsfientliga och homofobiska hatbrotten. Därefter följer våldsbrott och ärekränkning. Statistiskt sett finns dock relativt få anmälningar för de flesta brottstyper. Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av en del av de brottstyper som ingår i tabell 10.

¹¹⁸ I detta avsnitt är det viktigt att notera att många av redovisningarna innehåller små tal. Följden därav blir att procentuella förändringar kan bli mycket stora från år till år. Det är därför inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer.

¹¹⁹ För en analys av nideckningars idétradition och nära koppling till islamofobi och antisemitism, se Fazlhashemi (2007, s. 33-56).

Tabell 10. Antal och andel anmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2006–2007.

Brottskategori	År		Skillnad		
	2006		2007		2006–2007
	Antal	%	Antal	%	%
Våldsbrott*	33	13	32	16	-3
Olaga hot/ofredande	101	40	69	33	-32
Ärekränkning	36	14	27	13	-25
Skadegörelse/klotter	13	5	16	8	23
Hets mot folkgrupp	55	22	52	25	-5
Olaga diskriminering	12	5	5	2	-58
Övriga brott	2	1	5	2	150
Summa	252	100	206	100	-18

*I våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

Våldsbrott

År 2007 var cirka 30 av de anmälda islamofobiska hatbrotten ett våldsbrott. Antalet anmälningar som innehåller våldsbrott är oförändrat sedan föregående år. Våldsbrott är mindre vanliga då hatbrottsmotivet är religiöst, men liksom för andra hatbrott kan ett våldsbrott här variera mellan ett rivmärke på armen och grova våldsytttringar.

Den misstänkta kvinnan har misshandlat målsägande genom att dra i hennes slöja och hår, slå mot målsägandes mage samt klösa målsägande i ansiktet så att smärta och rädsla uppstått. Den misstänkta har även förolämpat målsägande genom att skrika: "Jag skall slå dig. Du är muslim. Du är skit, gå till bushen din djävla hora."

Olaga hot/ofredande

År 2007 var nästan 70 av de islamofobiska hatbrottsanmälningarna av brottstypen olaga hot/ofredande. Det innebär en minskning med en tredjedel sedan föregående år. Vanligtvis är det en okänd person som hotar eller ofredar, och händelsen kan utspela sig i hemmet, på arbetsplatsen eller i det allmänna. Vid islamofobiska hatbrott är arbetsplatser förhållandevis vanliga brottsplatser. Ett exempel på en händelse som utspelar sig på den utsattes arbetsplats är:

Under aktuell taxiresa säger målsägande till chauffören "Du din djävla blatte har väl aldrig betalat skatt. Ni djävla muslimer förökar er som hundar, vi svenskar skaffar max två barn. Om arton år är detta en muslimsk stat." När taxin kom fram till adressen vägrade målsägaren att betala för taxiresan. Därefter har gärningsmannen hotat målsägande genom att uttala "Jag har en pistol hemma, jag skall hämta den och skjuta dig".

Ärekränkning

Knappt 30 anmälningar med islamofobiskt motiv utgjordes av brottstypen ärekränkning år 2007, vilket är en minskning med 9 anmälningar sedan föregående år. Vanligt förekommande är att muslimer har ärekränkts genom ord som "muslimdjävel", "Al-qaida" eller "talibanjävlar". Även uttryck som inte direkt är nedvärderande mot islam men som anspelar på terrorism är vanligt förekommande. Oftast uttalas dessa uttryck i harang och syftar till att den utsatta på grund av sitt ursprung eller religiösa tillhörighet skulle vara "terrorist" eller "självmoordsbombare". Ett exempel där ett sådant uttryck använts för att ärekränka den utsatte är:

En lärare har förolämpat en av sina elever genom att antyda att han som vuxen skulle flyga in i World Trade Center. Eleven hade franskalektion och läraren frågade vad han ville bli som vuxen. Han svarade att han ville bli pilot. Läraren sa då "så du kan flyga in i World Trade Center igen". Eftersom eleven har sitt ursprung i ett annat land än Sverige kände han sig väldigt kränkt av läraren.

Skadegörelse/klotter

Nästan 20 anmälningar avseende skadegörelse/klotter identifierades under år 2007 med ett islamofobiskt motiv. Detta innebär att nivån är konstant sedan föregående år. En del av brotten avsåg skadegörelse av privatpersoners bilar och bostäder. Ett exempel på ett skadegörelsebrott som också är ideologiskt är:

Målsägande är ordförande i en islamsk förening. Han har blivit ofredad genom att få ett anonymt brev på posten, med rasistiskt innehåll. Någon har även repat ett hakkors på målsägandes bil.

Hets mot folkgrupp

Antalet anmälningar avseende hets mot folkgrupp där det funnits islamofobiska motiv uppgick år 2007 till strax över 50 anmälningar. Nivån är därmed konstant från föregående år. Utöver affischer och demonstrationer förekommer även hets mot folkgrupp ibland på Internet. Ett exempel på ett sådant brott är:

En person anmäler ägaren för en hemsida på Internet då han på hemsidan skrivit ett stycke text som uttrycker missaktning för islam.

Olaga diskriminering

År 2007 identifierades 5 anmälningar avseende brottstypen olaga diskriminering ha ett islamofobiskt motiv, vilket är en minskning med 7 anmälningar från år 2006. Exempel på olaga diskriminering är att per-

soner blivit behandlade på ett diskriminerande sätt i kontakter med myndigheter eller blivit felaktigt behandlade i butiker, i arbetslivet och i kontakt med bostadsbolag. Ett exempel på diskriminering i arbetslivet är:

Zelda anser hon har blivit förbisedd vid tillsättande av nya tjänster på grund av att hon är muslim och bär sjal. Hennes arbetsgivare har inte omplacerat henne som hon önskat, utan låtit andra anställda bli omplacerade trots att hon arbetat längre tid än de. Arbetsgivaren har även tvingat henne att säga upp sig mot sin vilja.

Tillvägagångssätt vid brotten

Brev vanligt tillvägagångssätt

I likhet med år 2006 är det för det islamofobiska hatbrottet år 2007 vanligt att en gärningsperson hotar, ofredar eller kränker den utsatta på *distans*¹²⁰ (44 procent). Det skiljer sig från anmälningar med främlingsfientliga och homofobiska motiv där brottet oftast skett direkt mot en person, men utan fysisk kontakt. Postbrev är tillvägagångssättet i 15 procent av anmälningarna vilket är en högre andel än för övriga hatbrott (2–6 procent).¹²¹ Flertalet andra medier, såsom sms, telefon, och Internet förekommer dock. 16 procent av de islamofobiska anmälningarna visar att gärningspersonen gått till fysiskt angrepp mot den utsatta (*fysisk kontakt*). Det är en låg andel i jämförelse med de främlingsfientliga och homofobiska motiven där anmälningar med fysisk kontakt är betydligt vanligare (20 respektive 25 procent). För det islamofobiska motivet är det relativt stora förändringar jämfört med föregående år, speciellt i kategorin närhet, som ökat och kategorin distans som minskat. Det brukar dock inte vara ovanligt med relativt stora upp- och nedgångar i brottstyper som statistiskt sett är så få som de islamofobiska hatbrottsanmälningarna.

¹²⁰ Allmänt klotter är år 2007 en ny kategori.

¹²¹ Avseende islamofobiska hatbrott är den vanligaste platsen dit postbrev skickas *arbetsplatsen* (26 procent), *hemmet* (23 procent), *skola/högskola* (17 procent) samt i fallande ordning *religiös plats* (10 procent) och *övriga platser* (3 procent). I 20 procent saknas uppgift om vart postbrevet skickats.

Tabell 11. Antal och andel anmälningar med islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	32	16
Direkt mot person, närhet	83	40
Distans	91	44
Allmänt klotter	7	3
Internet/medier*	18	9
Postbrev	30	15
Telefon/fax/sms*	11	5
Övrigt	25	12
Summa	206	100

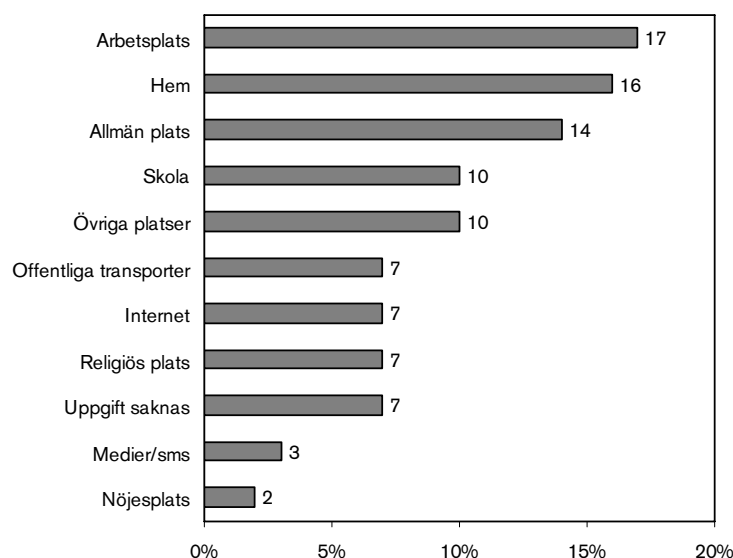
*Hopslagna kategorier.

Plats

Arbetsplats vanlig brottsplats vid islamofobiska hatbrott

De tre vanligaste platserna för de islamofobiska hatbrottsanmälningarna är, liksom för samtliga hatbrott, arbetsplats, hem och allmän plats. I 17 procent av anmälningarna är den utsattas *arbetsplats* brottsplats. Det är på samma nivå som för de främlingsfientliga hatbrotten, men ovanligare för övriga hatbrott (9–14 procent).¹²² Till skillnad från övriga hatbrott är *allmän plats* (14 procent) en plats där få islamofobiska hatbrott begås. I 7 procent av anmälningarna är brottsplatsen *religiös plats* vilket gör att den är förhållandevis vanligt förekommande och på samma nivå som för de antisemitiska hatbrotten. Fördelningen av brottsplatser för det islamofobiska hatbrottet ser generellt sett ut som år 2006.

¹²² Sms och medier är nya platskategorier för år 2007.

Figur 8. Andel anmälningar med islamofobiska motiv efter plats, år 2007.

Relation

Vanligast att gärningspersonen är obekant

I 55 procent av anmälningarna är gärningspersonen *obekant* för den utsatta. I kategorin *obekant* ingår förutom okända personer (40 procent) även kunder/klienter¹²³, samt servicepersoner i myndighetsställning och serviceyrken, som vardera är gärningspersoner i en knapp tiondel av fallen. Ett rimligt antagande är att de, till skillnad från gärningspersoner kopplade till det främlingsfientliga motivet, inte är dörrvakter, utan snarare butikspersonal, hyresvärdar med flera. Mindre vanligt förekommande i jämförelse med övriga motiv är att gärningspersonen är en *ytligt bekant* (27 procent). I jämförelse med relationsfördelningen år 2006 går den största förändringen att finna i kategorin *uppgift saknas*, där det skett en minskning från år 2006.

¹²³ Kund/klient är ny kategori för år 2007.

Tabell 12. Antal och andel anmälningar med islamofobiska motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.

Relation	Antal	%
Närstående	13	6
Släkt	6	3
Övriga*	7	3
Ytligt bekant	56	27
Granne	16	8
Kollega	6	3
Känd person/grupp	21	10
Skolkamrat	13	6
Obekant	114	55
Kund/klient	17	8
Serviceperson	18	9
Okänd person	79	38
Uppgift saknas	23	11
Summa	206	100

*Här ingår gift/partner/sambo, före detta partner, vänner/bekanta.

Uppklarade hatbrott

Detta avsnitt följer upp vad som hänt med de anmälningar (huvudbrottet) som inkom år 2006 hos polis, åklagare och de andra brottsutredande myndigheterna fram till mars år 2008. Hur många av hatbrotten klarades upp?

Hälften av de islamofobiska hatbrotten klaras upp tekniskt

Fram till mars 2008 hade 61 procent av de islamofobiska hatbrottsanmälningarna som anmäldes år 2006 klarats upp. Drygt hälften av samtliga anmälda islamofobiska hatbrott *klarades upp tekniskt*. *Personuppgivningen* var 8 procent. Islamofobiska hatbrott är det motiv som har lägst andel anmälningar under utredning, endast 2 procent.

Tabell 13. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med islamofobiska motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.

Typ av beslut	Antal	%
Ouppklarade	98	39
Under utredning	6	2
Övriga ouppklarade	92	37
Personuppklarade	21	8
Åtalsbeslut	21	8
Strafföreläggande	-	-
Åtalsunderlåtelse	-	-
Tekniskt uppklarade	133	53
Misstänkta under 15 år	5	2
Gärningen ej brott	6	2
Brott kan ej styrkas	17	7
Övriga tekniskt uppklarade	105	42
Summa	252	100

Antisemitiska hatbrott

Det finns en mängd olika typer av antisemitiska hatbrott. Det förekommer såväl grova våldsbrott som brott där den misstänkte kan ha uttryckt eller visat ett ogillande mot den judiska befolkningen. Det kan vara fråga om vandalisering av synagogor eller lokaler med koppling till judendom, skadegörelse på judiska begravningsplatser och ofredanden, ärekränkning och trakasserier av personer på grund av deras faktiska eller uppfattade judiska börd. Attributet ”jude” kan också ha använts på ett nedvärderande eller förolämpande sätt.¹²⁴

I detta kapitel redogörs för identifierade anmälningar med antisemitiska motiv. För att ett hatbrott ska betraktas som antisemitiskt krävs dels att gärningspersonen uppfattar den utsatta som tillhörande minoritetsgruppen judar, dels att gärningspersonen själv tillhör majoritetsgruppen icke-judar. Definitionen av antisemitiska hatbrott är brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot judendomen och den judiska befolkningen och som aktiverar en anti-judisk reaktion mot judendomen, judisk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är eller, uppfattas vara judar eller representanter för den judiska befolkningen.

Resultat i korthet

- Ett av tre antisemitiska hatbrott är ideologiskt motiverat.
- Hets mot folkgrupp är den vanligaste brottstypen, medan våldsbrott är mindre vanligt förekommande.
- I mer än hälften av fallen är gärningspersonen obekant för den utsatte.
- Högst andel tekniskt uppklarade brott (50 procent) jämfört med övriga hatbrott.

Antisemitiska hatbrott är ofta ideologiskt motiverade

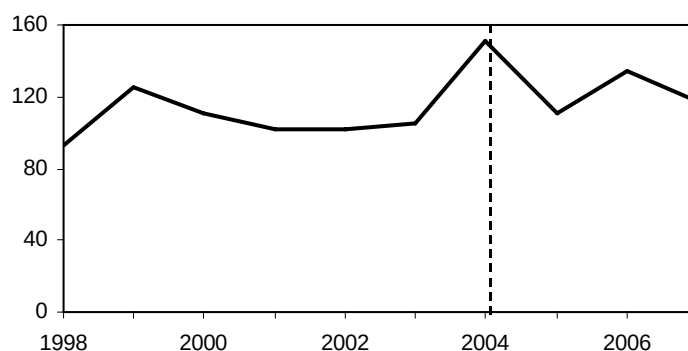
De antisemitiska brotten är i mycket högre utsträckning än andra hatbrott associerade med nationalsocialistisk ideologi och högerextrema

¹²⁴ I en rapport år 2006 av Brå och Forum för levande historia kartlades antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige. En postenkät om attityder till judar skickades ut till ett urval av drygt 5 000 personer i åldern 16–75 år, folkbokförda i Sverige. Svarsfrekvensen var 59 procent. Resultaten visar att 5 procent ger uttryck för en stark och systematisk antisemitisk inställning. För 36 procent av de tillfrågade är inställningen att de instämmer i vissa påståenden som kan uppfattas som antisemitiska, men tar avstånd från andra. Andelen som generellt avvisar antisemitiska fördomar är totalt 59 procent. Antisemitiska uppfattningar och ambivalenta inställningar mot judar är i jämförelse mer utbredda bland invånare med utländsk och i synnerhet utomeuropeisk bakgrund. Muslimer är enligt undersökningen i högre grad antisemitiska än kristna.

grupper. För dessa grupper är antisemitismen en viktig del som genom-syrar deras föreställning om världen.¹²⁵ En tredjedel av dessa anmälningar (34 procent) bedömdes vara ideologiskt motiverade, vilket är i linje med andelen från år 2006. Andelen är således högre än vid brott med främlingsfientliga motiv (13 procent), islamofobiska motiv (7 procent) och brott med homofobiska motiv (3 procent).

Nivå och utveckling

Under år 2007 identifierades knappt 120 anmälningar som bedömdes innehålla ett huvudbrott med antisemitiska motiv.¹²⁶ Antalet antisemitiska hatbrott är 12 procent färre år 2007 än under år 2006 och har minskat från 134 anmälningar till 118. I jämförelse med år 2005 har dock antalet ökat med 6 procent (då anmälades 111 antisemitiska hatbrott).

Figur 9. Antal anmälningar med antisemitiska motiv, åren 1998–2007.

Under den senaste 10-årsperioden har antalet anmälningar med antisemitiska motiv varierat från drygt 90–150 per år.¹²⁷ Under denna period har definitionen för antisemitiska hatbrott varit densamma, men insamlingsmetoden förändrades år 2004. Trenden är att anmälda antisemitiska hatbrott har legat på en relativt stabil nivå. Variationerna mellan olika år har dock varit relativt stora. Det största antalet anmälda antisemitiska hatbrott, cirka 150, noterades år 2004, men sedan har det skett en minskning, vilket betyder att metodförändringen därför inte resulterat i att fler anmälningar med antisemitiska motiv fångades upp.¹²⁸

¹²⁵ Rikspolisstyrelsen och Säkerhetspolisen (2003, s. 6).

¹²⁶ Detta avsnitt innehåller små tal. Följden därav blir att procentuella förändringar kan bli mycket stora från ett år till ett annat, främst i jämförelser för brottstyper över tid. Det är i detta avsnitt inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer, men så har fallet även varit i rapporter för tidigare år.

¹²⁷ Uppgifter om brott med antisemitiska inslag, numera benämnt som antisemitiska hatbrott, har samlats in sedan början av 1990-talet.

¹²⁸ Säkerhetspolisen (2005, s. 24).

Brottsstruktur

Minskningen av antisemitiska hatbrottsanmälningar mellan åren 2006 och 2007 avser i stort sett samtliga brottskategorier. Brott mot person¹²⁹ är en stor brottskategori, där olaga hot/ofredande utgör den största andelen av brotten, medan våldsbrott är mindre vanligt förekommande. Sammanfattningsvis är det år 2007, liksom under föregående år, anmälningar med hets mot folkgrupp som dominerar. Andelen hets mot folkgrupp är betydligt lägre bland de övriga motiven och då speciellt bland de främlingsfientliga och homofobiska motiven. När de närmare 120 anmälningarna med antisemitiska motiv delas upp efter vilket brott som är anmält, handlar det i flertalet fall statistiskt sett om små tal. Det är därför naturligt med stora relativa upp- och nedgångar i statistiken från år till år. I det följande beskrivs en del av de brottstyper som ingår i tabell 14.

Tabell 14. Antal och andel anmälningar med antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.

Brottskategori	År								Skillnad 2006–2007
	2004		2005		2006		2007		
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Brott mot person*	49	32	35	32	51	38	45	38	-12
Ärekränkning	7	5	12	11	16	12	12	10	-25
Skadegörelse/klotter	21	14	12	11	14	10	12	10	-14
Hets mot folkgrupp	66	44	48	43	50	37	45	38	-10
Övriga brott**	8	5	4	4	3	2	4	3	33
Summa	151	100	111	100	134	100	118	100	-12

*I brott mot person ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel, våld mot tjänsteman och olaga hot/ofredande.

**I övriga brott ingår även olaga diskriminering.

Brott mot person

Under år 2007 identifierades 45 anmälningar avseende brott mot person som bedömdes ha antisemitiska motiv. Det är 6 anmälningar färre än föregående år. I denna kategori ingår såväl misshandel som olaga hot och ofredande, vilket innebär att tillvägagångssättet kan vara både via telefonsamtal med hot som ”jävla jude, du ska dö” eller via fysisk kontakt, exempelvis genom ett strypgrepp. Ett exempel är ett ofredande där gärningspersonen skrikit nedsättande om judar, vilket inte framkom av fritexten i anmälan men som tydliggjordes vid kontakt med utredare:

¹²⁹ På grund av statistiksekretess redovisas inte kategorier med färre än fyra anmälningar. Därav är antalet redovisningsgrupper färre för detta motiv, då flera kategorier slagits samman.

Simon uppger att Karl har ofredat honom när han stod i kön till biblioteket innan öppningstillfället genom att ha skrikit nedsättande ord om Simons religion och hans anledning till att befinna sig i Sverige.

Ärekränkning

12 anmälningar identifierades år 2007 som bedömdes ha antisemitiska motiv avseende ärekränkning. Kränkningar sker på flera olika platser. Nedan redogörs för ett exempel där den utsatte kränkts på sin arbetsplats:

En okänd gärningsman har uttalat: "Ge mig mina pengar, annars går vi in och länsar hela butiken på ett par sekunder." Dessutom har gärningsmannen uttalat: "Håll käften judejäv, judesvin. Det Hitler inte avslutade kan jag och mina kompisar avsluta".

Skadegörelse/klotter

Under år 2007 identifierades 12 anmälningar avseende skadegörelse eller klotter som bedömdes ha antisemitiska motiv. Ett exempel illustrerar allmänt klotter riktat mot den judiska gruppen:

Okända gärningsmän har klottrat med tusch, blyerts och sprayfärg inne på flera toaletter på skolan. Gärningsmannen har bland annat skrivit "Heil Hitler", "judejäv" och "White power".

Hets mot folkgrupp

45 anmälningar med antisemitiskt motiv avseende hets mot folkgrupp identifierades år 2007. Omkring hälften (25) av anmälningarna avseende hets mot folkgrupp bedömdes vara ideologiskt motiverade under år 2007. Många brott riktar sig mot synagogor och judiska församlingar, men även privatpersoner utsätts för hets mot folkgrupp. Ett exempel på detta är:

Målsägande stod på torget och ropade antirasistiska slagord. Den utpekade har sagt "Vi ska utrota alla judesvin". Därutöver har den utpekade knuffat målsägaren och viftat med en tidning i ansiktet varpå hon kände sig hotad i samband med ovanstående händelse.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligt att antisemitiska hatbrott begås på distans

Hälften av de antisemitiska hatbrotten liksom vid de islamofobiska hatbrotten begås på *distans* genom att gärningspersonen uttrycker sig het-

sande mot den utsatta eller kränker den utsatta via allmänt klotter,¹³⁰ Internet, postbrev, sms eller telefon. Övrigt utgör tillvägagångssätt i 14 procent av anmälningarna, vilket beror på att brottstypen hets mot folkgrupp är mycket omfattande för detta motiv. Det är även relativt vanligt (44 procent) att de antisemitiska hatbrotten begås i direkt *närhet* till den utsatta personen utan fysisk kontakt. Jämfört med föregående år har fördelningen mellan kategorierna förändrats något genom att distans som tillvägagångssätt har minskat medan närhet har ökat. I 8 procent av anmälningarna har gärningspersonen gått till fysiskt angrepp mot den utsatta (*fysisk kontakt*), vilket i jämförelse med övriga hatbrott är en låg andel.

Tabell 15. Antal och andel anmälningar med antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	9	8
Direkt mot person, närhet	52	44
Distans	57	48
Allmänt klotter	9	8
Internet	14	12
Medier	-	-
Postbrev	7	6
Telefon/fax/sms*	10	8
Övrigt	17	14
Summa	118	100

*Hopslagen kategori.

Plats

Nätet brottsplats i var tionde antisemitisk hatbrottsanmälan

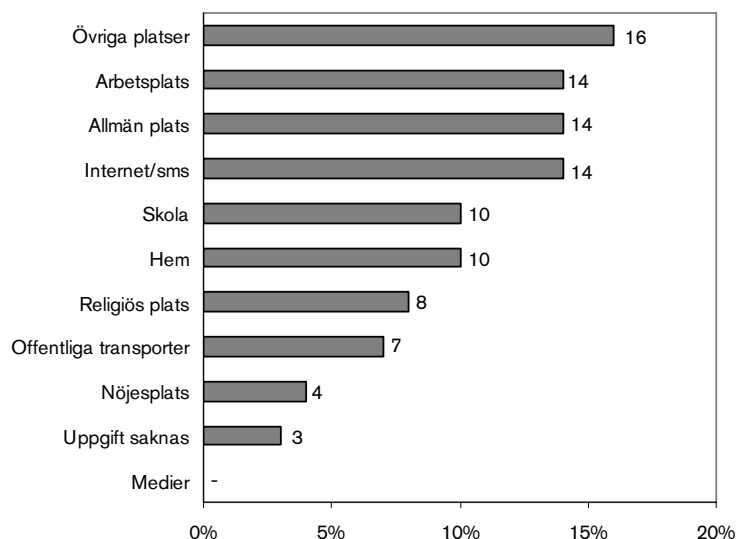
Liksom vid övriga hatbrottsmotiv, är många olika platser i vardagen vanligt vid de antisemitiska hatbrotten. *Arbetsplatser* och *allmänna platser*¹³¹ är även vid detta motiv vanliga brottsplatser. Relativt vanligt är också att dessa hatbrott begås på *Internet* eller via *sms*¹³² (14 procent). *Hemmet* som brottsplats är däremot ovanligare, i var tionde anmälan begås brottet i den utsattes hem eller i trapphuset. För övriga hatbrottsmotiv ligger andelen på mellan 13 och 18 procent. Personer med judisk härkomst utsätts sällan på *nöjesplatser*, men förhållandevis

¹³⁰ Allmänt klotter är en ny kategori för år 2007.

¹³¹ I en antologi från Integrationsverket (2006b, s. 73–110) om bland annat antisemitism i Sverige redogjordes för resultat från en intervjuundersökning av Nylund Skog som genomförts med 20 unga vuxna av judisk börd. Flera av personerna berättar hur de inte vågar visa sin judiskhet öppet ute i samhället, genom att bära en davidsstjärna eller kippa, då de är rädda för att utsättas för antisemitism.

¹³² Medier och sms är nya kategorier för år 2007.

ofta på *religiös plats* (8 procent) jämfört med övriga hatbrott. Ytterligare ett tecken på att denna typ av brottslighet begås på många olika platser är att *övriga platser*, såsom butiker och bibliotek med mera, utgör den vanligaste kategorin. Fördelningen såg ut på liknande sätt under år 2006, men några skillnader kan noteras, som att andelen antisemitiska hatbrott som skett i hemmet och skolan har minskat, medan andelen brott som skett på arbetsplatser och övriga platser ökat något.

Figur 10. Andel anmälningar med antisemitiska motiv efter plats, år 2007.

Relation

Hög andel obekanta gärningspersoner

Gärningspersonen är i stor utsträckning *obekant*¹³³ för den utsatte (57 procent) vid antisemitiskt motiverade hatbrott, vilket är en hög andel i jämförelse med övriga hatbrott. I 45 procent av fallen är gärningspersonen en okänd person. Även relationen *ytligt bekant* är liksom vid övriga hatbrott relativt vanlig. I 11 procent av anmälningarna för antisemitiska hatbrott *saknas uppgift* om relationsförhållandet i brottsanmälan text. Andelen där det saknas information om relationsförhållandet har minskat mellan åren 2006 och 2007, medan andelen utsatta av en obekant person har ökat.

¹³³ Nytt från och med år 2007 är relationskategorin kund/klient.

Tabell 16. Antal och andel anmälningar med antisemitiska motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.

Relation	Antal	%
Närstående*	4	3
Före detta partner	-	-
Ytligt bekant	34	29
Granne	5	4
Kollega/skolkamrat**	5	4
Känd person/grupp	24	20
Obekant	67	57
Kund/klient	7	6
Serviceperson	7	6
Okänd person	53	45
Uppgift saknas	13	11
Summa	118	100

*Här ingår gift/partner/sambo, släkt, vänner/bekanta.

**Kategorierna är hopslagna.

Uppklarade hatbrott

Vid en beskrivning av hatbrottsligheten kommer ofta frågan upp vad som händer med hatbrottsanmälningarna i senare led i rättskedjan. Är det vanligt att anmälda antisemitiska hatbrott i själva verket inte är brottsliga händelser?

Lägst personupplärning vid de antisemitiska hatbrotten

Fram till sista mars år 2008 hade 58 procent av de antisemitiska hatbrottsanmälningarna (huvudbrottet) från år 2006 klarats upp. Drygt hälften av samtliga antisemitiska hatbrott klarades upp *tekniskt* och endast 4 procent *personupplärades* genom att åtal väcktes. Personupplärningen är allra lägst för detta motiv jämfört med övriga hatbrott (8–9 procent). 31 procent av anmälningarna klarades upp som övriga tekniskt upplärade, till exempel genom att förundersökning inte inleddes. Antisemitiska hatbrott är det hatbrottsmotiv som har högst andel övriga *ouppklarade* brott, vilket delvis kan förklaras av att anmälningar avseende hets mot folkgrupp är vanligt och att dessa i hög grad är ouppklarade för att spaningsuppslag saknas eller för att brottet uppenbart ej kan utredas. I enbart ett fåtal anmälningar har den anmälda gärningen bedömts vara ej brott.

Tabell 17. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med antisemitiska motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.

Typ av beslut	Antal	%
Ouppklarade	56	42
Under utredning/övriga ouppklarade*	56	42
Personuppklarade	6	4
Åtalsbeslut	6	4
Strafföreläggande	-	-
Åtalsunderlåtelse	-	-
Tekniskt uppklarade	72	54
Misstänkta under 15 år	7	5
Gärningen ej brott	-	-
Brott kan ej styrkas	23	17
Övriga tekniskt uppklarade	42	31
Summa	134	100

*Hopslagen kategori.

Homofobiska hatbrott

För att ett hatbrott ska betraktas som homofobiskt krävs dels att gärningspersonen uppfattar den utsatta som tillhörande hbt-gruppen, dels att gärningspersonen själv är heterosexuell. Huruvida den utsatta faktiskt har den antagna läggningen eller inte har ingen betydelse, det är gärningspersonens uppfattning som är central. Homofobiska hatbrott definieras som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en homofobisk reaktion mot den eller dem som är eller, uppfattas vara homo- bisexuell och transperson eller representanter för homo- bisexuella och transpersoner.

Resultat i korthet

- Vart fjärde homofobiskt hatbrott är ett våldsbrott, där en gärningsperson går till fysiskt angrepp.
- I 7 procent av anmälningarna utsätts personen av en närstående: en före detta partner, en i familjen eller en vän, vilket är en hög andel jämfört med övriga hatbrott.
- Andelen anmälningar där den misstänkte för brottet är minderårig (under 15 år) är högre (6 procent) i jämförelse med övriga hatbrott.
- Resultat från NTU år 2007 beskriver att den självrapporterade utsattheten för brott som är homofobiskt motiverade är lägre än den främlingsfientligt motiverade.

Homofobiska hatbrott kan ta sig många olika uttryck, från uttalade nedsättande fraser om homosexuella generellt, till grova misshandelsfall. Det kan handla om vandalism av RFSL:s¹³⁴ lokaler, om hattal i det offentliga rummet, om ärekränkning och skadegörelse. Forskning har tidigare visat att hbt-personer som är öppna med den sexuella läggningen kan bli mer sårbara för brott.¹³⁵ För de homofobiska hatbrotten är det enligt en undersökning uppskattningsvis en fjärdedel av offren som anmäler händelsen till polisen.¹³⁶ Dessutom visar studier att hatbrottsutsatta homosexuella män polisanmäler brott dubbelt så ofta som homosexuella kvinnor.

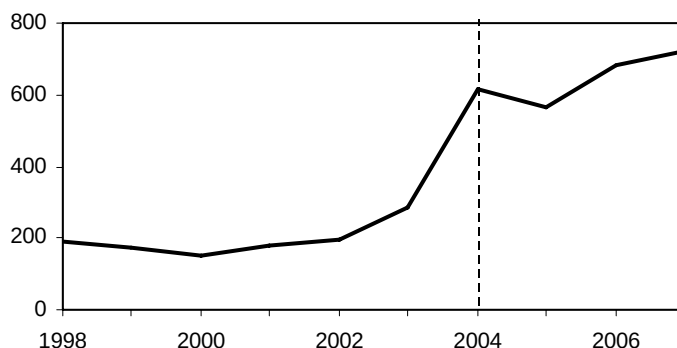
¹³⁴ Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.

¹³⁵ Tiby (1996, 1999, s.171 eller 2000) eller Norrhem, Rydström och Winkvist (2008, s.157).

¹³⁶ Tiby (1999, s. 207).

Nivå och utveckling

Under år 2007 identifierades nästan 725 anmälningar som bedömdes innehålla ett huvudbrott med homofobiskt motiv.¹³⁷ Detta är det högsta antalet anmälda homofobiska hatbrott under insamlingsperioden och innebär en ökning med 6 procent jämfört med året innan.

Figur 11. Antal anmälningar med homofobiska motiv, åren 1998–2007.

Antalet anmälningar med homofobiska motiv¹³⁸ ökade något mellan åren 1998 och 2003. I och med att insamlingsmetoden genomgick stora förändringar år 2004 uppstod en nivåskillnad när fler anmälningar med relevans för statistiken hittades. Homofobiska hatbrott är den kategori av hatbrott som påverkats allra mest av Säpo:s metodförändring.¹³⁹ Därefter har de anmälda homofobiska hatbrotten fortsatt att öka och nivån har legat på mellan knappt 600–700 anmälningar årligen. Den tredubbling av homofobiska hatbrott mellan åren 1998 och 2007, som figur 11 ovan illustrerar, beror till stor del på metodförändringen år 2004. Dock kan en svagt uppåtgående trend urskiljas för perioden innan och efter metodförändringen.

Brottsstruktur

Det vanligaste homofobiska hatbrottet är fortfarande olaga hot eller ofredande, följt av våldsbrott och ärekränkning. Minst vanligt är olaga diskriminering. Denna fördelning har varit stabil de senaste fyra åren. Skadegörelse/klotter svarar för den största ökningen år 2007. För ho-

¹³⁷ En del av redovisningarna innehåller små tal. Följden därav blir att procentuella förändringar kan bli mycket stora från ett år till ett annat, men de förekommer främst i jämförelser för brottstyper över tid. Det är i detta avsnitt inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer, vilket även varit fallet i rapporter för tidigare år.

¹³⁸ Statistik om brott med antihomosexuella inslag, som numera benämns homofobiska hatbrott, har samlats in sedan början av 1990-talet.

¹³⁹ Mellan åren 2003 och 2004 fördubblades antalet identifierade hatbrott avseende homofobiska motiv.

mofobiska hatbrott har en ökning även skett för brottstyperna våldsbrott¹⁴⁰ och olaga hot/ofredande. Såväl hets mot folkgrupp som olaga diskriminering minskade år 2007. Dessa brottstyper är dock statistiskt sett relativt få, varför det är ganska vanligt med stora årliga upp- och nedgångar. Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av vissa brottskategorier som ingår i tabell 18.

Tabell 18. Antal och andel anmälningar med homofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.

Brottskategori	År								Skillnad
									2006–
	2004		2005		2006		2007		2007
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Våldsbrott*	146	24	124	22	160	23	182	25	14
Olaga hot/ofredande	233	38	235	42	277	40	288	40	4
Ärekränkning	129	21	92	16	138	20	130	18	-6
Skadegörelse	39	6	42	7	31	5	56	8	81
Klotter	30	5	24	4	28	4	46	6	64
Hets mot folkgrupp	20	3	21	4	33	5	13	2	-61
Olaga diskriminering	11	2	15	3	11	2	5	1	-55
Övriga brott	6	1	10	2	6	1	3	0	-50
Summa	614	100	563	100	684	100	723	100	6

*I våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

Våldsbrott

Under år 2007 identifierades drygt 180 anmälningar avseende våldsbrott med homofobiska motiv. Detta innebär en ökning med 14 procent jämfört med år 2006. Homofobiska våldsbrott begås ofta på offentliga platser och gärningspersonen är vanligtvis okänd för den utsatta. Exempel på detta är:

Daniel cyklade in till stan för att ta tåget. Han mötte ett gäng ungdomar på vägen som skrek "bögdaniel" till honom. Daniel fortsatte cykla ner till stationen och en av killarna som hade följt efter honom puttade honom i ryggen. Daniel föll ner på perrongen och när han låg på perrongen så puttade den andra killen ner honom på spåret. Ett par minuter senare kom tåget in på samma spår som Daniel blev nedputtad på.

Olaga hot/ofredande

Knappt 290 anmälningar avseende olaga hot/ofredande med homofobiska motiv identifierades under år 2007, vilket är en ökning med 4

¹⁴⁰ I statistiken över anmälda brott har anmälningar avseende våldsbrott år 2007 ökat med 6 procent jämfört med föregående år.

procent jämfört med föregående år. Hoten/ofredandena är ofta riktade direkt mot personen eller sker via telefon eller Internet. Vanligaste platsen är hemmet. Exempel på ett ofredande i de utsattas hem är:

Någon har under kvällen, då Titti och hennes sambo suttit i vardagsrummet, kastat in en sten genom rutan till vardagsrummet. Målsäganden upplever att det kan vara riktat mot henne på grund av hennes sexuella läggning.

Ärekränkning

Under år 2007 identifierades 130 anmälningar avseende ärekränkning med homofobiska motiv, vilket innebär en minskning med 6 procent från 2006. Ärekränkning kan ske via utpekande klotter eller genom direkta uttalanden mot en person, som i exemplet nedan:

Ordningsvakten har uttalat "du din jävla böj är inte välkommen". Målsägaren blev kränkt av ordningsvaktens uttalande.

Skadegörelse/klotter

Under år 2007 identifierades knappt 60 anmälningar avseende skadegörelse med homofobiska motiv, vilket är en ökning med 81 procent från föregående år. Klotterbrotten (knappt 50 anmälningar), som utgjorde 45 procent av alla skadegörelsebrott, ökade med närmare 20 anmälningar (64 procent) från år 2006. I denna kategori ingår skadegörelse/klotter mot privatpersoner, där en bil, en ytterdörr eller en brevlåda repas, klottras ner eller förstörs. Dessutom ingår all form av skadegörelse mot hbt-lokaler i olika former, exempelvis mot RFSL:s lokaler, eller mot olika gaykaféer. En illustration av ett sådant brott är:

Några har under våren 2007 ett flertal gånger spottat och kastat snus på fönstret till RFSL:s lokal. Anmälaren har lessnat på detta och vill därför göra en polisanmälan. Anmälaren tror att detta har gjorts för att motarbeta hbt-personer.

Hets mot folkgrupp

Under år 2007 identifierades närmare 15 anmälningar avseende hets mot folkgrupp med homofobiska motiv, en minskning med 61 procent (20 anmälningar) från år 2006. Minskningen från föregående år kan delvis förklaras av att antalet anmälningar var särskilt högt år 2006 på grund av att en isolerad händelse anmälades flera gånger till olika polismyndigheter. Det som anmälades var en högerextrem hemsidas hetsande uttryck mot gruppen homosexuella. Ett exempel på brottstypen hets mot folkgrupp är:

På förmiddagen upptäckte vi på skolan att någon satt upp anslag som vi betraktade som kränkande. Det framkom också under

dagen att anslag även satts upp på en närliggande skola samt på en busshållplats. På anslaget stod "Säg nej till homosexualitet, bisexualitet och transsexualitet – säg ja till Gud och kristendomen".

Olaga diskriminering

Av de homofobiska hatbrottsanmälningarna identifierades 5 anmälningar avseende olaga diskriminering under år 2007. Typiska exempel på olaga diskriminering är homosexuella som avvisas från caféer, krogar, butiker med mera för att de på ett öppet sätt visat sin sexuella läggning. Till Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) anmäls diskriminering från enskilda personer. Antalet diskrimineringsärenden har varit relativt konstant de senaste åren.¹⁴¹ Diskriminering kan se ut på flera olika sätt.¹⁴² Det kan handla om att blanketter inom kommunala verksamheter är utformade för heterosexuella. Ett exempel på hur detta visar sig i vardagslivet är:

Klas anmäler kommunen för olaga diskriminering då man endast kan fylla i blanketter från Individ och Familjeomsorgen om man lever i ett heterosexuellt förhållande. Om man lever i ett homosexuellt förhållande är det enligt Klas omöjligt att fylla i blanketten korrekt då det hela tiden refereras till "Mannens namn" och "Kvinnans namn".

Tillvägagångssätt vid brotten

Vid vart fjärde homofobiskt hatbrott går en person till fysiskt angrepp

Vid 44 procent av de homofobiska anmälningarna är gärningspersonen någon som hotar, ofredar eller uttalar kränkningar mot den utsatta i hennes eller hans omedelbara *närhet*.¹⁴³ Jämfört med andra motiv är det vanligare med *fysisk kontakt* vid homofobiska hatbrott och vart fjärde homofobiskt hatbrott är ett våldsbrott i skalan från ringa misshandel till dödligt våld. Knappt vart tredje homofobiskt hatbrott begås på *distans*.¹⁴⁴ Vanligast är då, i var tionde anmälan, att den utsatte hotas eller kränks via Internet eller telefon, medan postbrev är ovanligt. Fördelningen mellan kategorierna såg ut på ett liknande sätt år 2006.

¹⁴¹ Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) (2008b, s. 38). År 2007 anmäldes 47 fall av diskriminering. Drygt två tredjedelar (32 ärenden) anmäldes av män och knappt en tredjedel (15 ärenden) anmäldes av kvinnor. HomO har även beslutat att på eget initiativ inleda en granskning av ytterligare 8 ärenden under året.

¹⁴² Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (2008a, s. 4).

¹⁴³ Tillvägagångssättet är här tydligt sammanhängande med platsen för brottet – homofobiska hatbrott begås oftast på allmänna platser (se avsnitt om *plats* nedan). Det är många ingivelsebrott som uppkommer därför att en gärningsperson ser den utsatte ute, uppfattar denne som hbt-person och då agerar.

¹⁴⁴ Allmänt klotter är en ny kategori för år 2007.

Tabell 19. Antal och andel anmälningar med homofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	182	25
Direkt mot person, närhet	316	44
Distans	225	31
Allmänt klotter	8	1
Internet/medier*	73	10
Postbrev	18	2
Sms	22	3
Telefon/fax	61	8
Övrigt	43	6
Summa	723	100

*Hopslagen kategori.

Plats

Hemmet en vanlig brottsplats vid homofobiska hatbrott

Vid homofobiska hatbrott kan man tala om flera framträdande brottsplatser.¹⁴⁵ De flesta homofobiska hatbrott äger rum på *allmän plats* och i den utsattas *hem* (18 procent vardera).¹⁴⁶ Dessa brottsplatser är något ovanligare vid övriga hatbrott. Den anmälda utsattheten är alltså stor på gator, torg och i parker och är kopplad till den relativt höga andelen våldsbrott som ofta sker på allmän plats. Det är även avhängigt det faktum att personer som är utsatta för grova brott, såsom misshandel, oftare anmäler brotten till polisen.¹⁴⁷ Yttringar mot kända hbt-platser, såsom RFSL:s lokaler hamnar i kategorin *övrig plats*, som är brottsplats i 17 procent av anmälningarna. I var tionde anmälning anges *arbetsplats* respektive *skola* som brottsplats. Vid brottsplatsen skolan kan trakasserier på grund av sexuell läggning vara riktade mot elever som antas ha en viss sexuell läggning, men det kan även handla om trakasserier med homofoba uttryck, som inte riktas mot någon som man misstänker är homosexuell.¹⁴⁸ Ord som böger och flata kan användas som skällsord mot

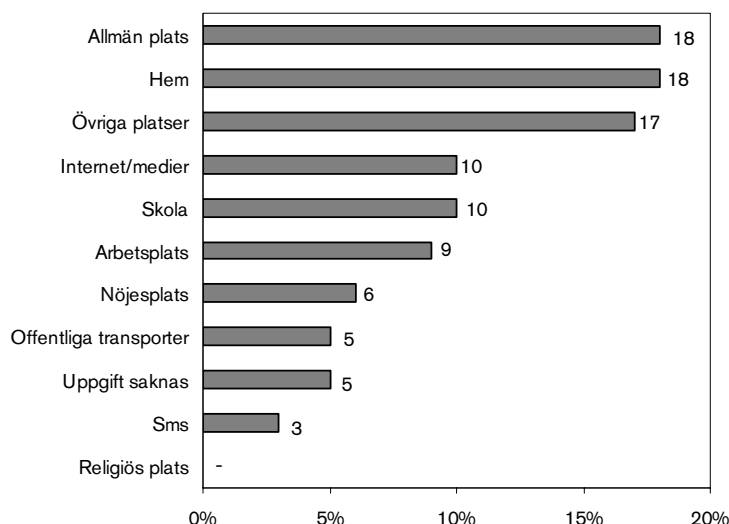
¹⁴⁵ Sms och medier är nya kategorier år 2007.

¹⁴⁶ Liknande resultat angående så kallade arenor för hatbrott återfinns i en rapport från Forum för levande historia (2006a). Arenor där brotten skedde var framför allt allmän plats, telefon/Internet, i hemmiljö, i skolan och i nöjeslivet.

¹⁴⁷ Se exempelvis Brå (2006b, s.71f.).

¹⁴⁸ Brå publicerade i samråd med JämO (2007c, s.128) en skolhandledning som vänder sig till barn och ungdomar med frågeställningar kring människors identitet, känsloliv, sexualitet och värdegrund. Publikationen innehåller fakta, berättelser, övningar och diskussionsunderlag för temarbeten om bland annat trakasserier på grund av sexuell läggning och andra kränkande handlingar.

personer som bryter mot regler kring hur man ska bete sig, tala, röra sig och klä sig som tjej och kille.

Figur 12. Andel anmälningar med homofobiska motiv, efter plats, år 2007.

Relation

Att utsättas av närstående är vanligare vid homofobiska hatbrott

Vid drygt hälften av de homofobiska hatbrotten är gärningspersonen *obekant* för den utsatte och i en tredjedel av fallen är gärningspersonen en *ytligt bekant*.¹⁴⁹ Var tredje gärningsperson är således en granne, en skolkamrat eller en för den utsatta till namn eller utseende känd person eller grupp. I vart tionde fall utsätts personen av sin skolkamrat, vilket i jämförelse med övriga hatbrott (2–6 procent) är en förhållandevis hög andel.¹⁵⁰ Andelen utsatta av en obekant person har ökat jämfört med år 2006, medan andelen där det saknas information om relationen har minskat. Att utsättas av en *närstående* är vanligare vid homofobiska

¹⁴⁹ Kund/klient är en ny kategori år 2007.

¹⁵⁰ Två undersökningar visar hur killar är mest utsatta för kränkningar relaterade till homosexualitet i skolmiljön. I en avhandling (av Eva Witkowska) år 2005 undersöktes förekomsten av sexuella trakasserier på gymnasieskolor genom att 540 tjejer och 440 killar utfrågades. Resultatet visar att gymnasieskolorna är en miljö där både verbala och fysiska trakasserier är vanligt förekommande. 17 procent av tjejerna och 53 procent av killarna beskriver hur de blivit utsatta för homofobiska trakasserier under det senaste året. Ett annat resultat ger en studie från Centrum för värdegrundsstudier (2003) om kränkningar i skolan, där endast ord och handlingar som man reagerat över och brytt sig om registrerats. I årskurs 8 är det 11 procent av tjejerna respektive 14 procent av killarna som utsatts för kränkningar relaterat till homosexualitet. I årskurs 2 i gymnasiet är andelen lägre, 5 procent av tjejerna respektive 10 procent av killarna. Resultatet visar att homofobi i dessa åldrar handlar om att iscensätta sin maskulinitet och att vara en man, bland annat genom att ta avstånd från feminina ideal. Studien pekar därmed på att killars högre utsatthet för homofobiska kränkningar kan kopplas till maskulinitet som norm.

motiv (7 procent) än vid övriga hatbrott. Det innebär att personen utsätts av exempelvis en före detta partner eller en i familjen.

Tabell 20. Antal och andel anmälningar med homofobiska motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.

Relation	Antal	%
Närstående	51	7
Gift/partner/sambo/före detta partner	17	2
Släkt	16	2
Vänner/bekanta	18	2
Ytligt bekant	231	32
Granne	40	6
Kollega	4	1
Känd person/grupp	119	16
Skolkamrat	68	9
Obekant	390	54
Kund/klient	45	6
Serviceperson	22	3
Okänd person	323	45
Uppgift saknas	51	7
Summa	723	100

Uppklarade hatbrott

När anmälningarna från år 2006 följdes fram till slutet av mars år 2008 hade 70 procent av de homofobiska hatbrottsanmälningarna (huvudbrottet) klarats upp. Vid homofobiska hatbrott klarades 61 procent av anmälningarna upp *tekniskt* och 9 procent *personuppklarades*. Åtalsbeslut är vanligast i samband med att ett brott personuppklaras. Vid en studie, genomförd av Forum för levande historia, följdes polisanmälda homofobiska hatbrott i rättskedjan utifrån ett urval av brottstyperna ofredande, olaga hot och misshandel. Cirka 10 procent av anmälningarna gick vidare till åtal.¹⁵¹ Studien pekade alltså på en andel personuppklarade anmälningar som liknar denna statistik. Homofobiska hatbrott med hög andel personuppklaringsbeslut i statistiken är framför allt

¹⁵¹ Forum för levande historia (2006a). Huvudsyftet med studien var att följa de polisanmälda hatbrotten genom rättskedjan och att undersöka om straffskärpningsregeln användes. Av de 614 anmälningar som kategoriseras som homofobiska hatbrott av Säpo år 2004 valdes 367 anmälningar ut. Bara 35 anmälningar gick vidare från polismyndigheterna till åtal, vilket i sin tur ledde till 24 domar. 10 av dessa domar innehöll ingenting som antydde att brottet bedömdes vara ett hatbrott. I endast två fall tillämpades straffskärpningsregeln.

våldsbrott¹⁵² och olaga hot/ofredande, medan hets mot folkgrupp och klotter har en låg andel personuppläringsbeslut. I studien som genomfördes av Forum för levande historia ingick ej brottstyper som brukar ha lägre upplärning.

Högre andel minderåriga som misstänks för homofobiska hatbrott

Vid en uppdelning av de tekniskt upplärade homofobiska hatbrotten visar det sig att en dryg tredjedel av anmälningarna klarades upp som övrigt tekniskt upplärade, exempelvis genom att förundersökning inte inleddes. Vid 6 procent av anmälningarna var den misstänkte för brottet under 15 år och därmed minderårig. Det är den högsta andelen i jämförelse med övriga hatbrott (2–5 procent).

Tabell 21. Antal och andel upplärade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med homofobiska motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.

Typ av beslut	Antal	%
Oupplärade	207	30
Under utredning	26	4
Övriga ouppklarade	181	26
Personupplärade	63	9
Åtalsbeslut	57	8
Strafföreläggande/åtalsunderlåtelse*	6	1
Tekniskt upplärade	414	61
Misstänkta under 15 år	44	6
Brott kan ej styrkas	100	15
Gärningen ej brott	8	1
Övriga tekniskt upplärade	262	38
Summa	684	100

*Hopslagen kategori.

Självrapporterad utsatthet för hatbrott (NTU)

Sedan tidigare finns det några studier¹⁵³ om hbt-personers utsatthet för brott, men detta är första gången som det presenteras uppgifter om hatbrott med homofobiska motiv från den Nationella trygghetsundersökningen (NTU), som genomförs med representativa urval¹⁵⁴ av befolkningen. För brottstyperna personrån, misshandel, hot och trakasserier ställs det i NTU frågor kring om den utsatte upplever att det fanns nå-

¹⁵² En tolkning skulle kunna vara att det vid dessa brottstyper oftare redan vid anmälan finns en misstänkt gärningsperson.

¹⁵³ Tiby (1999, s. 171).

¹⁵⁴ Enligt Tiby (1999, s. 35) visar riktade offerstudier till speciella populationer inom befolkningen, som hbt-personer, ofta på en betydligt högre andel utsatta.

got homofobiskt i motivet. Vid tolkning av materialet är det viktigt att vara medveten om att antalet observationer för hatbrott och i synnerhet för homofobiska hatbrott i undersökningsmaterialet är litet och att stora variationer mellan åren därför är förväntade. Det är inte möjligt att utifrån detta mättillfälle beskriva fördelningen av brottstyper för homofobiska hatbrott.¹⁵⁵

Utsatthet för homofobiska hatbrott år 2006

Sammantaget uppger 0,14 procent i befolkningen (16–79 år), vilket uppskattningsvis motsvarar 10 000 personer, att de utsattes för hatbrott med homofobiska motiv under år 2006. Detta kan jämföras med att det enligt NTU 2007 är 10,2 procent av befolkningen som utsatts för personrån, misshandel, hot och trakasserier under år 2006, vilket motsvarar cirka 740 000 personer. Enligt tabell 22 nedan kan antalet händelser med homofobiska motiv utifrån undersökningen uppskattas till 24 000 brotts-händelser år 2006. Sammanfattningsvis är det vanligare med utsatthet för främlingsfientligt motiverade brott enligt NTU jämfört med homofobiskt motiverade brott. En förklaring till detta är att den demografiska befolkningsgruppen som kan utsättas för ett främlingsfientligt hatbrott är betydligt större än gruppen som kan utsättas för homofobiska hatbrott.¹⁵⁶

Tabell 22. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för homofobiska hatbrott efter brottskategori samt skattat antal händelser och andel polisanmälda händelser år 2006 enligt NTU.

N=26	Andel utsatta i procent	Skattat antal utsatta personer i befolkningen	Skattat antal händelser i befolkningen	Andel anmälda händelser i procent
Homofobiska hatbrott	0,14	10 000	24 000	28

Homofobiska hatbrott anmäls i högre utsträckning

Det framgår slutligen att drygt en fjärdedel (28 procent) av de homofobiska hatbrotten som uppgetts i NTU år 2006 polisanmäls. Ett flertal studier har visat att anmälningsbenägenheten bland den grupp som utsätts för homofobiska hatbrott är låg och att runt 25–30 procent av brotten anmäls.¹⁵⁷ Andelen anmälda homofobiska hatbrott är dock något högre än anmälningsbenägenheten totalt sett i befolkningen, som är cirka 26 procent för de fyra brottstyperna.

¹⁵⁵ Konfidensintervall är inte möjligt att göra på fåtalet observationer. När NTU genomförts ett flertal gånger är en möjlighet att i framtiden slå ihop flera år och redovisa glidande medelvärden.

¹⁵⁶ Tiby (2004, s. 87).

¹⁵⁷ Tiby (1999, s. 207).

Ideologiskt motiverade hatbrott

I denna del redogörs för anmälningar där brottet bedöms vara ideologiskt. Med begreppet *ideologiskt motiverade hatbrott* avses främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska eller homofobiska hatbrott som motiveras av gärningspersonens högerextrema värderingar eller nationalsocialistiska ideologi.¹⁵⁸

Resultat i korthet

- En dryg tiondel av hatbrottsanmälningarna år 2007 är ideologiskt motiverade. 3 procent kan kopplas till en organisation.
- Den vanligaste brottsstypen är hets mot folkgrupp, som står för 44 procent av anmälningarna.
- Skolan är brottsplats i vart femte fall.
- Stor andel (61 procent) ouppklarade ideologiska hatbrott.

Vid ideologiska hatbrott finns ett flertal typfall. Det kan handla om att gärningspersoner skriker ”vit makt” eller gör så kallade hitlerhälsningar på stan. Det förekommer flygblad i skolor med ideologiska budskap kopplade till organisationer. Det är även vanligt att hakkors och ideologiska budskap¹⁵⁹ som ZOG¹⁶⁰ eller 88 klottras på bilar tillhörande utsatta, på brevlådor eller på dörren till ens hem.

Nivå och utveckling

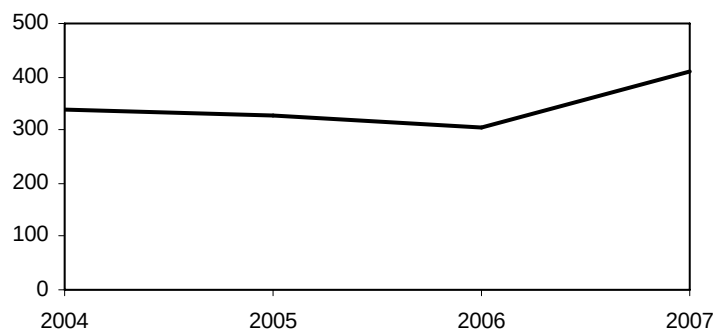
Av samtliga hatbrottsanmälningar, drygt 3 500, år 2007 var 12 procent¹⁶¹ ideologiskt motiverade. Detta motsvarar knappt 410 anmälningar. Det är en ökning med närmare 105 anmälningar (34 procent) jämfört med föregående år.

¹⁵⁸ Säpo har i sina årliga rapporter *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet* fram till år 2004 haft ett stort fokus på brott kopplade till vitmaktmiljön. Se vidare Säpo, exempelvis 2001 och 2005.

¹⁵⁹ Se Gestrin (2007, s. 85–122) för en beskrivning av högerextrema rörelser och deras symboler, nummersymboler, hyllningsdagar och förkortningar.

¹⁶⁰ ZOG är en beteckning som ibland används vid ideologiska hatbrott, förkortningen står för en föreställning om att världen styrs av en judisk konspiration, kallad Zionist Occupation Government.

¹⁶¹ Jämfört med föregående år är det en ökning med 3 procentenheter.

Figur 13. Antal anmälningar med ideologiska motiv, åren 2004–2007.

Anmälningar med koppling till vitmaktmiljön har samlats in sedan början av 1990-talet. I kategorin ingick brott som inte var hatbrott, exempelvis brott mellan högerextrema grupper eller av autonoma miljön. Sedan statistik om hatbrott som är ideologiskt motiverade började samlas in år 2004 har antalet anmälningar varierat mellan drygt 300 och 400 per år.

Hatbrottsmotiv

Ideologiska främlingsfientliga hatbrott ökar

Majoriteten av anmälningarna med ideologiskt motiv (81 procent) bedömdes under år 2007 ha ett främlingsfientligt motiv. De antisemitiska hatbrotten utgjorde 10 procent och de homofobiska och islamofobiska hatbrotten 5 respektive 4 procent. Jämfört med föregående år har fördelningen förändrats något. Det är framför allt andelen främlingsfientliga hatbrott som ökat, från 70 till 81 procent. För både antisemitiska hatbrott och homofobiska hatbrott har andelen minskat (med 5 respektive 6 procentenheter).

Tabell 23. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter hatbrottsmotiv, åren 2004–2007.

Motiv	År									Skillnad 2006– 2007
	2004		2005		2006		2007		2007	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga	264	78	257	78	212	70	332	81	57	
Islamofobiska	..	..	..	..	13	4	15	4	-15	
Antisemitiska	41	12	36	11	47	15	40	10	-15	
Homofobiska	35	10	35	11	32	11	21	5	-34	
Summa	340	100	328	100	304	100	408	100	34	

.. = Uppgift ej tillgänglig.

Brottsstruktur

Den dominerande brottstypen¹⁶² har under åren 2004–2007 varit hets mot folkgrupp, följt av olaga hot/ofredande. Anmälningar avseende brottstypen ärekränkning har varit mindre vanliga. Ökningen av ideologiska hatbrottsanmälningar mellan åren 2006 och 2007 avser brottstyperna skadegörelse/klotter och hets mot folkgrupp. Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av brottstyper som ingår i tabell 24.

Tabell 24. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter huvudbrottskategori, åren 2004–2007.

Brottskategori	År								Skillnad 2006– 2007
	2004		2005		2006		2007		
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Våldsbrott*	41	12	27	8	27	9	26	6	-4
Olaga hot/ ofredande	80	24	76	23	58	19	60	15	3
Ärekränkning	10	3	8	2	11	4	11	3	0
Skadegörelse/klotter	62	18	56	17	72	24	127	31	76
Hets mot folkgrupp	137	40	142	43	127	42	179	44	41
Övriga brott	10	3	19	6	9	3	5	1	-44
Summa	340	100	328	100	304	100	408	100	34

*I våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

Våldsbrott

Under år 2007 identifierades drygt 25 anmälningar som ideologiskt motiverade avseende våldsbrott. Nivån är således i linje med föregående år. Nedan ges ett exempel på ett främlingsfientligt hatbrott som bedöms som ideologiskt genom utropandet av "sieg heil":

En man och en kvinna hoppar in i målsägarens taxi och vill bli körda gratis till en restaurang. Målsägande upplyser då paret om att han inte kan köra gratis med följd att de blir heltokiga bägge två. Mannen hoppar ur taxin och kallar målsägande för "svartskalle" och skriker "sieg heil" och är väldigt hotfull. Kvinnan som sitter bakom målsägande slår till honom i nacken för att sen spotta på honom.

Olaga hot/ofredande

Av de ideologiskt motiverade hatbrotten urskiljdes, under år 2007, 60 anmälningar avseende olaga hot/ofredande, det vill säga i stort sett lika

¹⁶² I jämförelser för brottstyper över tid kan mycket stora procentuella förändringar från ett år till ett annat uppstå på grund av små absoluta tal.

många som föregående år. Nedan ges ett exempel på ett antisemitiskt hatbrott som bedöms som ideologiskt genom uttalandet om Hitler:

En gärningsman har slagit målsägande på handen och sparkat honom på testiklarna. Gärningsmannen har även hotat målsägande genom att säga att han ska döda honom samt ropat "Jävla judar, ni e som råttor. Det som inte Hitler avslutat kan vi avsluta".

Ärekränkning

År 2007, likt föregående år, identifierades 11 anmälningar som ideologiskt motiverade avseende ärekränkning. Ett exempel som illustrerar kränkning ges nedan när en person utsätts för ett homofobiskt hatbrott på nätet. Det ideologiskt motiverade vid händelsen är att bilden på den utsatta bytts ut mot ett hakkors:

Larsson har ett konto på en nätsajt. När han i dag försökte logga in fanns kontot inte kvar och någon hade tagit bort alla hans kontakter på datorn. Larssons visningsbild hade bytts ut till ett hakkors och man hade döpt om honom till bögen.

Skadegörelse/klotter

Knappt 130 anmälningar urskiljdes år 2007 som ideologiskt motiverade avseende skadegörelse/klotter. Jämfört med föregående år är det en ökning med 55 anmälningar (76 procent). De senaste fyra åren har antalet anmälningar avseende skadegörelse/klotter som brottstyp varierat från cirka 55–130 anmälningar per år. Nedan ges ett exempel på ett främlingsfientligt hatbrott som bedöms som ideologiskt genom att en nazistisk symbol klottrats på fönsterrutor i kombination med rasistiska fraser:

Någon har klottrat på flera fönsterrutor. Klottret består av figurer, hakkors och diverse texter med rasistiska förtecken. Exempel på text: "Döda negrer och utlänningar". "Utrota negrer och blattar". "Avrätta dom".

Hets mot folkgrupp

Anmälningar innehållande brottet hets mot folkgrupp har varit den enskilt vanligaste brottstypen bland anmälningar med ideologiskt motiverade hatbrott. Under år 2007 identifierades närmare 180 anmälningar som ideologiskt motiverade avseende hets mot folkgrupp. Det är en ökning med 41 procent (drygt 50 anmälningar) jämfört med föregående år. Under de senaste fyra åren har antalet anmälningar med denna brottstyp varierat från cirka 130–180. Nedan ges ett exempel på ett islamofobiskt hatbrott som bedöms som ideologiskt genom att gärningspersonen skriker sieg heil:

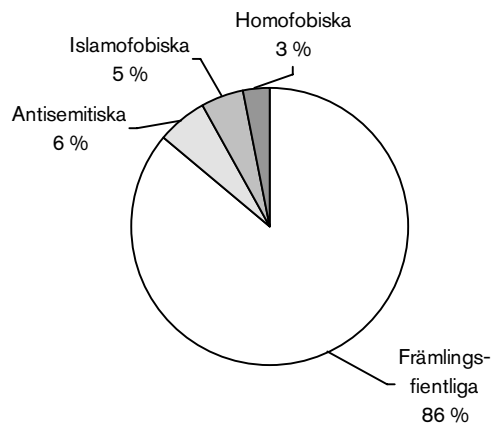
Gösta gick runt i parken och viftade med en hammare och skrek "Sieg Heil" och heilade till personer som gick förbi honom. Han skrek också "Deutschland" och "jävla muslimer". När patrullen anlände hade han hammaren nedstucken fram i byxorna.

Koppling till organisation

Hatbrott där det finns en koppling till en organisation kan ta sig olika uttryck. Det kan vara fråga om uttalanden vid torgmöten, flygblad eller affischer med ett främlingsfientligt, islamofobiskt, antisemitiskt eller homofobiskt budskap som sprids offentligt eller direkt till enskilda individer. Ett exempel på ett homofobiskt hatbrott med koppling till en organisation är:

Skadegörelse genom att okända gärningsmän har krossat en neonskylt som sticker ut från fasaden tillhörande RFSL. Gatsten som hittades både i lokal samt på gatan var märkta med en grön pil. Det är ett märke som används av en högerextremistisk grupp.

Vid en fjärdedel (knappt 110 av 410) av de ideologiskt motiverade hatbrottsanmälningarna identifierades en koppling till en organisation. För att avgöra organisationstillhörighet vid ideologiska hatbrott används den information som finns i brottsanmälans fritext. Det innebär totalt sett att 3 procent av samtliga hatbrott kan kopplas till en nationalsocialistisk organisation eller högerextrem grupp. Det är en ökning från knappt 60 anmälningar till 107 anmälningar jämfört med föregående år, men en minskning i jämförelse med år 2005, då knappt 150 anmälningar identifierades. Som framgår av figur 14 var av de totalt knappt 110 anmälningarna närmare 9 av 10 främlingsfientliga.

Figur 14. Andel anmälningar med koppling till organisation efter hatbrottsmotiv, år 2007 (107 anmälningar).

Hets mot folkgrupp vanligaste brottstypen

Av de anmälningar som hade koppling till organisation utgjordes hälften av brottstypen hets mot folkgrupp (cirka 55 anmälningar). En fjärdedel av anmälningarna utgjordes av brottstypen skadegörelse/klotter (närmare 30 anmälningar). I en knapp femtedel av anmälningarna var brottstyperna olaga hot/ofredande eller ärekränkning (knappt 20 anmälningar). Den minsta andelen stod våldsbrott och övriga brott för. Jämfört med föregående år har andelen för brottskategorin skadegörelse/klotter ökat, medan andelen våldsbrott har minskat.

Stor spridning av organisationer

Den vanligaste organisationen i anmälningarna är *Nationalsocialistisk front (NSF)*, deras andel av anmälningar med koppling till organisation är 44 procent. Huvuddelen av anmälningarna kopplade till NSF har anmälts i Blekinge, Kalmar och Skåne län.¹⁶³ Andelen för organisationerna *Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom (SMR/NU)* är 30 procent. Den största delen av anmälningar kopplade till SMR/NU härrör från Stockholms län. *Övriga grupper* utgör 26 procent. Dessa grupper finns spridda över Sverige, men majoriteten anmälades i Skåne, följt av Stockholm och Södermanlands län. Fördelningen mellan kategorierna har förändrats sedan år 2006 genom att NSF:s andel har minskat och SMR/NU:s och övriga gruppers andelar har ökat.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligt med allmänt nedsättande klotter riktat mot minoritetsgrupper

När ett hatbrott är ideologiskt motiverat är det vanligast att brottet begås på *distans* (52 procent). För den del som har en koppling till organisationer är andelen högre (80 procent). Detta är i sin tur relaterat till brottstypen hets mot folkgrupp, som är mycket omfattande för ideologiska hatbrott. Vid ideologiska hatbrott är det vidare vanligt att brottet består i att det klottras på allmänna platser¹⁶⁴ (16 procent). *Närhet* är den kategori som är näst vanligast (41 procent), vilket delvis hör samman med en hög andel riktat klotter och skadegörelse där gärningspersonen, utöver exempelvis ”bög” eller ”neger”, ristat in ett hakkors i målsägandes bil. Vid de anmälningar där det finns en koppling till organisation är andelen vad gäller tillvägagångssättet närhet lägre (19 procent). Vid 6 procent av brotten har gärningspersonen gått till *fysiskt angrepp* mot den utsatte. I stora drag såg fördelningen ut på liknande sätt under år 2006, men några skillnader kan noteras, som att brott som

¹⁶³ För en regional analys av ideologiskt motiverade hatbrott, se under avsnittet om regional fördelning s. 119.

¹⁶⁴ Allmänt klotter är en ny kategori för år 2007.

begåtts på distans har minskat, medan brott som begåtts i närhet av den utsatte ökat.

Tabell 25. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter tillvägagångssätt, år 2007.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	26	6
Direkt mot person, närhet	169	41
Distans	213	52
Allmänt klotter	66	16
Internet	19	5
Medier	-	-
Postbrev	11	3
Telefon/fax/sms*	11	3
Övrigt	106	26
Summa	408	100

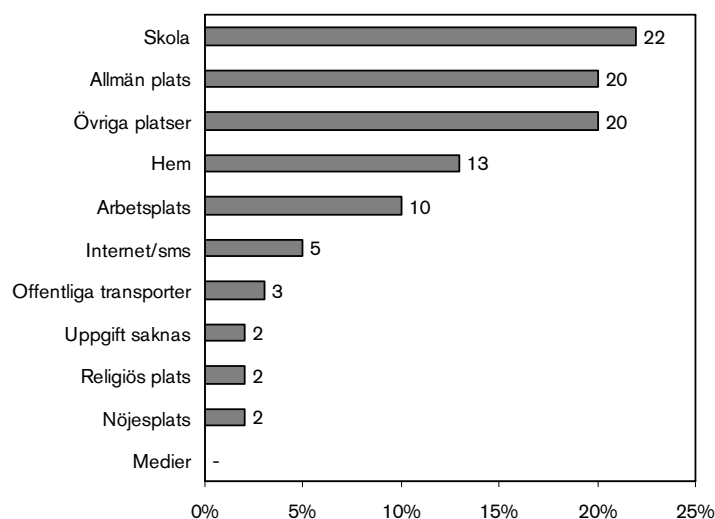
*Hopslagen kategori.

Plats

Skolan vanligare än arbetsplats som brottsplats

Skolan är den vanligaste brottsplatsen¹⁶⁵ när det gäller ideologiskt motiverade hatbrott (22 procent) eftersom många gärningspersoner och utsatta är ungdomar. Andelen är ännu högre (30 procent) vid anmälningar där en koppling till organisation identifierats. *Allmän plats* och *övriga platser* är också vanliga med andelar på 20 procent vardera. Att utsättas för ideologiska hatbrott i *hemmet* är mindre vanligt år 2007 (13 procent) jämfört med föregående år. Det är främst hot, ofredanden och ärekränkningar som begås där, via exempelvis telefon, Internet eller brev. I övrigt ser resultaten gällande brottsplatser för ideologiska hatbrott ut på liknande sätt som under år 2006. Ovanligt vid de hatbrott som är ideologiskt motiverade jämfört med övriga hatbrott är att brottsplatsen är den utsattes *arbetsplats*. Vart tionde hatbrott sker där, exempelvis utsattes lärare, ordningsvakter, poliser och tjänstemän i sin arbetsutövning.

¹⁶⁵ Sms och medier är nya kategorier år 2007.

Figur 15. Andel anmälningar med ideologiskt motiv efter plats, år 2007.

Relation

Vanligt att gärningspersoner tillhör kända grupper

I drygt hälften av anmälningarna (55 procent) är gärningspersonen en *obekant* person, som exempelvis en okänd, en kund/klient¹⁶⁶ eller en serviceperson i relation till den utsatta. Att utsättas av en helt okänd person är vanligast vid ideologiskt motiverade hatbrott i jämförelse med övriga hatbrott. I en dryg tredjedel av anmälningarna är gärningspersonen en *ytligt bekant*, det vill säga en för den utsatte till namn eller utseende känd person eller grupp, skolkamrat eller granne. I denna kategori är det framför allt kända personer och grupperingar som står för den stora delen av ideologiska hatbrott (32 procent), vilket jämfört med övriga hatbrott är avsevärt högre (10–20 procent). Enbart vid ett fåtal av de anmälda fallen är gärningspersonen *närstående* den utsatte. När det gäller fördelningen av kategorier är skillnaderna stora jämfört med år 2006. Andelen där det saknas uppgifter om relationen i fritexten har minskat, medan andelen ytligt bekanta och obekanta har ökat kraftigt. Det är dock viktigt att komma ihåg att antalet ideologiskt motiverade hatbrott statistiskt sett är väldigt få, varför det inte är ovanligt med stora variationer från år till år.

¹⁶⁶ Kund/klient är en ny kategori år 2007.

Tabell 26. Antal och andel anmälningar med ideologiskt motiv efter relation mellan gärningsperson och utsatt, år 2007.

Relation	Antal	%
Närstående	3	1
Ytligt bekant	151	37
Granne	4	1
Kollega/skolkamrat*	16	4
Känd person/grupp	131	32
Obekant	224	55
Kund/klient/serviceperson*	22	5
Okänd person	202	50
Uppgift saknas	30	7
Summa	408	100

*Kategorierna är hopslagna.

Uppklarade hatbrott

Mått på uppklaring kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott. Är anmälningarna med en klar koppling till organisation i högre grad uppklarade? Uppklaringsbeslut redogör emellertid inte för om straffskärpningsregeln använts i bedömningen för att exempelvis väcka åtal. Vanligtvis måste åklagarna bevisa uppsåt till brottet, men vid hatbrott måste de gå ett steg längre och dessutom bevisa motivbilden bakom uppsåtet.¹⁶⁷

Stor andel ouppklarade ideologiska hatbrott

För anmälda hatbrott år 2006 var andelen *ouppklarade* ideologiska anmälningar hög (52 procent) när anmälningarna följdes fram till slutet av mars månad år 2008. För de anmälningar som kunde kopplas till en organisation var andelen ouppklarade lägre (43 procent). 8 procent av anmälningarna *personupppklarades*, och 39 procent av anmälningarna klarades upp *tekniskt*. Därmed klarades 47 procent av de ideologiskt motiverade hatbrottsanmälningarna upp, vilket är en låg andel. Andelen är högre (57 procent) vid hatbrott med koppling till organisation, vilket beror på att dessa anmälningar i högre utsträckning klaras upp tekniskt. Varannan anmälan var *ouppklarad* av en annan anledning än att den var under utredning, vilket är den klart högsta andelen jämfört med övriga hatbrott (24–37 procent).

¹⁶⁷ Tiby (1999, s. 226).

Tabell 27. Antal och andel uppklarade brottsanmälningar, efter huvudbrott, med ideologiskt motiv som anmäldes år 2006 och som klarats upp under perioden januari 2006–mars 2008.

Typ av beslut	Antal	%
Ouppklarade	159	52
Under utredning	11	4
Övriga ouppklarade	148	49
Personuppklarade	25	8
Åtalsbeslut/åtalsunderlåtelse*	25	8
Strafföreläggande	-	-
Tekniskt uppklarade	120	39
Misstänkta under 15 år	10	3
Brott kan ej styrkas	30	10
Gärningen ej brott	4	1
Övriga tekniskt uppklarade	76	25
Summa	304	100

*Hopslagen kategori.

Målsägande vid hatbrott

En viktig del när hatbrottsligheten analyseras är att se vilka personer som anmält till polisen att de utsatts för dessa brott. I detta avsnitt beskrivs de personer som i anmälan är registrerade som målsägande. Tills nu har forskning kring hatbrott i Sverige främst fokuserat på frågor som rör enskilda utsatta grupper.¹⁶⁸ Att studera utsatthet ger en ökad kunskap om skillnader i utsatthet mellan olika hatbrottsmotiv, kön och åldersgrupper.

Resultat i korthet

- År 2007 identifierades närmare 3 700 personer utsatta för hatbrott, vilket är en ökning med 9 procent sedan föregående år.
- Omkring 70 procent av de utsatta är män och cirka 30 procent är kvinnor.
- En större andel kvinnor blir utsatta för främlingsfientliga hatbrott medan en större andel män blir utsatta för homofobiska hatbrott.
- Utsatta för antisemitiska hatbrott har högre medelålder (43 år) än de utsatta för andra hatbrott (32–34 år).

När det gäller uppgifter om målsägande i anmälningar så är det oftast den person som är direkt utsatt för brott som står som målsägande, men det kan också vara någon annan. När exempelvis barn blir utsatta för brott kan ibland deras föräldrar eller en lärare från skolan stå som målsägande. Huruvida målsägande är densamma som utsatt varierar också mellan olika brottstyper.¹⁶⁹ Brå:s bedömning är att uppgifter och beskrivningar av målsägande ger en indikation av vilka personer som utsätts för hatbrott.¹⁷⁰

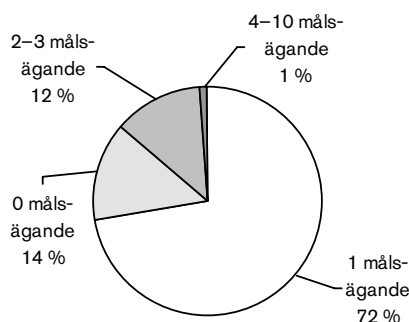
Hatbrottsmotiv

I 86 procent av alla hatbrottsanmälningar år 2007 fanns uppgifter om målsägande, vilket i stort sett är samma andel som föregående år. Enligt figur 16 nedan finns det i en övervägande majoritet (72 procent) av alla anmälningar endast en målsägande.

¹⁶⁸ Tiby (2007, s. 7).

¹⁶⁹ För utförligare beskrivning se avsnittet om metod, se s. 35.

¹⁷⁰ För andra studier om utsatthet för hatbrott se Tiby (1999) och Witkowska (2005).

Figur 16. Andel målsägande per hatbrottsanmälan, år 2007 (3 536 målsägande).

Ökning av antalet målsägande från föregående år

Under år 2007 återfanns knappt 3 700 personer registrerade som målsägande i anmälningar där främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska eller homofobiska motiv fastställes. Detta är enligt tabell 28 nedan en ökning med 9 procent sedan föregående år och lika stor som ökningen i antalet identifierade hatbrottsanmälningar.

Tabell 28. Antal och andel målsägande för hatbrott, efter motiv, åren 2006–2007.

Motiv	År		Skillnad		
	2006		2007		2006–2007
	Antal	%	Antal	%	
Främlingsfientliga	2 383	71	2 659	72	12
Islamofobiska	203	6	171	5	-16
Antisemitiska	97	3	101	3	4
Homofobiska	694	21	756	21	9
Summa	3 377	100	3 687	100	9
därav ideologiska	221	7	264	7	19

Flest utsatta för främlingsfientliga hatbrott

För de flesta som blev utsatta för ett hatbrott år 2007 var motivet främlingsfientligt, vilket stämmer med fördelningen av samtliga hatbrott. Av dem som utsattes för hatbrott år 2007 utsattes 7 procent för ett hatbrott som var ideologiskt motiverat.

Brottsstruktur

Vilken typ av brott som personer utsätts för skiljer sig något åt från de brott som finns i de identifierade hatbrottsanmälningarna. Skillnaden beror till största del på att anmälningar med brottet hets mot folkgrupp ofta saknar uppgifter om utsatt person. Drygt 7 procent av de personer

som utsattes för hatbrott år 2007 utsattes för hets mot folkgrupp medan andelen hatbrottsanmälningar med hets mot folkgrupp samma år uppgår till 12 procent. Jämfört med föregående år är fördelningen i stort sett densamma förutom när det gäller ärekränkning som minskat och skadegörelse och klotter som ökat.

Kön

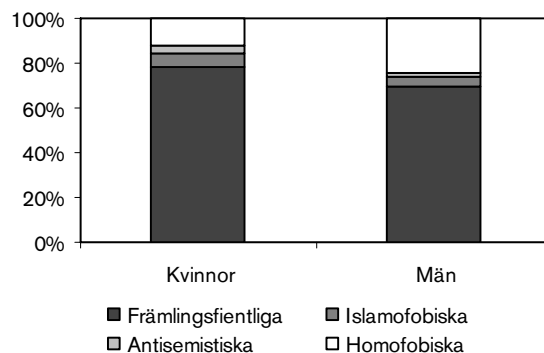
De flesta som utsätts för hatbrott är män (69 procent). Det är i stort sett samma fördelning som föregående år.

Andel homofobiska motiv högre bland hatbrottsutsatta män

De olika hatbrottsmotiven är olika vanliga bland män respektive bland kvinnor som blivit utsatta för hatbrott. De främlingsfientliga motiven är vanligast både bland hatbrottsutsatta män och bland hatbrottsutsatta kvinnor, men något vanligare bland kvinnor än bland män. Det visar sig att 78 procent bland kvinnor som blev utsatta för hatbrott år 2007 hade utsatts för ett främlingsfientligt motiv. Motsvarande andel bland de utsatta männen var 69 procent. Homofobiska hatbrott är det näst vanligaste motivet både bland män och bland kvinnor som utsatts för hatbrott men detta motiv är betydligt vanligare bland utsatta män än bland utsatta kvinnor. Cirka 24 procent av de män som utsattes för hatbrott år 2007 hade utsatts för ett brott med homofobiskt motiv medan motsvarande andel bland hatbrottsutsatta kvinnor var 12 procent. Till antalet är dock de hatbrottsutsatta männen fler än kvinnorna vid samtliga motiv men skillnaden är alltså särskilt stor vid de homofobiska motiven. En delförklaring till att skillnaden mellan antalet utsatta män och kvinnor är särskilt stor bland de homofobiska motiven kan vara att forskningen visat att homosexuella män som utsatts för hatbrott anmäler brotten i större utsträckning än homosexuella kvinnor som utsatts för hatbrott.¹⁷¹ En ytterligare förklaring kan vara att homosexuella män utsätts i högre utsträckning än homosexuella kvinnor. Exempelvis har studier i skolmiljö visat att killar är mer utsatta för homofobiska kränkningar än tjejer.¹⁷² Bland de hatbrottsutsatta kvinnorna har andelen utsatta för främlingsfientliga motiv ökat från 73 procent år 2006 till att år 2007 utgöra 78 procent. Mönstret mellan mäns och kvinnors utsatthet är dock likartat som föregående år.

¹⁷¹ Tiby (1999, s. 207).

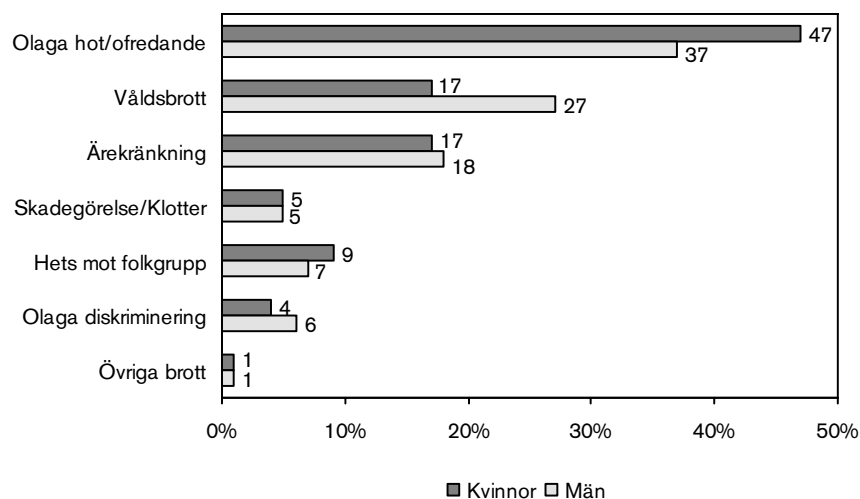
¹⁷² Witkowska (2005).

Figur 17. Andel hatbrottsmotiv bland män respektive bland kvinnor av målsägande för hatbrott, år 2007.

Andel våldsbrott högre bland hatbrottsutsatta män

Det vanligaste brottet bland kvinnor respektive bland män som utsatts för hatbrott är olaga hot/ofredande, men något vanligare bland utsatta kvinnor än bland utsatta män. Andelen bland hatbrottsutsatta kvinnor som år 2007 utsattes för olaga hot/ofredande var 47 procent medan motsvarande andel bland utsatta män var 37 procent. Däremot är våldsbrott ett vanligare brott bland de män som utsatts för hatbrott än bland hatbrottsutsatta kvinnor. Cirka 27 procent av de män som utsattes för hatbrott år 2007 hade utsatts för ett våldsbrott medan motsvarande andel bland hatbrottsutsatta kvinnor var 17 procent. Övriga brottstyper, såsom ärekränkning och skadegörelse, är i princip lika vanliga bland utsatta män respektive utsatta kvinnor. Återigen bör man hålla i minnet att antalet hatbrottsutsatta män är fler än antalet utsatta kvinnor för samliga brottstyper. Brottsmönstret för hatbrottsutsatta män respektive kvinnor är i stort sett detsamma som år 2006. Jämfört med år 2006 är andelen utsatta för ärekränkning några procentenheter mindre såväl bland de utsatta männen som bland de utsatta kvinnorna.

Figur 18. Andel kvinnor och män av målsägande för hatbrott, efter brottstyp, år 2007.

Ålder

Högre medelålder för dem som utsatts för antisemitiska hatbrott

Medelåldern för de personer som uppgett att de varit utsatta för hatbrott år 2007 är 32 år, vilket i stort sett är detsamma som föregående år. Sett till medelåldern för de olika motiven så har, enligt tabell 30, personer utsatta för antisemitiska hatbrott högst medelålder (43 år) medan medelåldern för personer utsatta för de andra motiven är mellan 32 och 34 år.

Barn och äldre underrepresenterade i utsatthet för hatbrott

Åldersfördelningen hos dem som utsatts för hatbrott år 2007 liknar inte fördelningen för åldersgrupperna i befolkningen. Av dem som utsatts för hatbrott är andelen *barn* (0–7 år) 8 procent medan deras andel i befolkningen är 17 procent. Motsvarande andel för de *äldre* (55 år och äldre) är 7 procent medan deras andel av befolkningen är 31 procent. Barn och äldre är således, enligt tabell 30, underrepresenterade när det gäller utsatthet för hatbrott i relation till deras storlek av befolkningen.

Tabell 29. Antal målsägande för hatbrott, efter motiv, ålder och medelålder, år 2007.

Motiv							Medel-
	–14	15–19	20–39	40–54	55–	Samtliga	ålder
Främlingsfientliga	234	378	1 304	562	181	2 659	32
Islamofobiska	12	20	89	41	9	171	32
Antisemitiska	6	4	33	29	29	101	43
Homofobiska	63	140	332	164	57	756	33
Summa	315	542	1 758	796	276	3 687	32
därav ideologiska	21	39	113	54	37	264	34

Ungdomar mest utsatta för våldsbrott

Av dem som utsatts för hatbrott är olaga hot/ofredande det brott som störst andel i alla åldersgrupper uppgett att de varit utsatta för, med undantag för *ungdomar* (15–19 år). För utsatta *ungdomar* är i stället andelen som varit utsatta för våldsbrott vanligast. Omkring 40 procent av de utsatta *ungdomarna* har varit utsatta för våldsbrott, enligt tabell 31, medan motsvarande andel för övriga åldersgrupper varierar mellan 10 och 23 procent.

Tabell 30. Antal målsägande för hatbrott, efter brottstyp, ålder och medelålder, år 2007.

Motiv	–14	15–19	20–39	40–54	55–	Samtliga	Medel- ålder
Våldsbrott	74	219	440	114	27	874	30
Olaga hot/ofredande	161	164	654	357	134	1 470	33
Ärekränkning	44	101	324	155	36	660	32
Skadegörelse/klotter	-	-	68	63	44	175	44
Hets mot folkgrupp	32	37	126	58	23	276	32
Olaga diskriminering	-	19**	135	40	10	204	32
Övriga brott	1	2	14	9	2	28	37
Summa	312	542	1 761	796	276	3 687	32

* För brottstypen skadegörelse och klotter har ålderskategorierna 15--19 och 20--39 slagits samman på grund av låga tal.

** För brottstypen olaga diskriminering har åldersgrupperna --14 och 15--19 slagits samman på grund av låga tal.

Misstänkta personer

Vid en redogörelse av hatbrottsligheten brukar gärningspersonerna ofta karakteriseras.¹⁷³ I detta avsnitt beskrivs de personer som i något skede av förundersökningen är misstänkta för de identifierade hatbrotten i denna rapport.¹⁷⁴ Under år 2007 identifierades knappt 1 115 personer som misstänkta¹⁷⁵ för brott i de anmälningar där motivet bedömts vara främlingsfientligt, islamofobiskt, antisemitiskt eller homofobiskt. Det är en ökning sedan föregående år med 6 procent, och i det närmaste är ökningen procentuellt sett lika stor som ökningen av antalet identifierade hatbrottsanmälningar.

Resultat i korthet

- En tredjedel av gärningspersonerna (33 procent) misstänktes för våldsbrott, medan 3 procent misstänktes för skadegörelsebrott.
- Män misstänks oftare för hatbrott än kvinnor.
- Gärningspersoner är äldst vid främlingsfientliga hatbrott och yngst vid homofobiska hatbrott.
- Majoriteten av de personer som är misstänkta för hatbrott är tidigare ostraffade.
- Lägst är den brottsliga belastningen under senaste 10-årsperioden för dem som är misstänkta för islamofobiska hatbrott.

Vid tolkning av utvecklingen måste hänsyn tas till att statistiken bara redovisar de personer som kommit till rättsväsendets kännedom.¹⁷⁶ I drygt 31 procent av hatbrottsanmälningarna har man kunnat binda en gärningsperson som misstänkt, vilket är jämförbart med föregående år. Upptäcktsrisken varierar dessutom beroende på brottstyp, där våldsbrott är exempel på en brottskategori där det betydligt oftare finns en misstänkt person än för andra brottstyper, exempelvis hets mot folkgrupp och skadegörelse/klotter. Nedan beskrivs hur de misstänkta personerna fördelar sig utifrån hatbrottsmotiv, brottstyp, kön och ålder. Nytt för år 2007 är dessutom att det redogörs för hur brottsligt belastade de misstänkta personerna har varit under de senaste tio åren.

¹⁷³ Se vidare Gerstenfeld (2003, s. 71–99), Perry (2003, s. 297–382) eller Tiby (1999, s. 150–156.)

¹⁷⁴ Möjligheten till jämförelser med såväl Säpos tidigare rapporter, som den officiella statistiken över personer misstänkta för brott är begränsade. I den officiella statistiken över misstänkta personer redovisas straffmyndiga personer (över 15 år) som är misstänkta för brott efter att avslutad utredning visat att brottsmisstanken kvarstår.

¹⁷⁵ Beslut om misstanke kom år 2007 i 95 procent av fallen (knappt 1 050 personer) från polismyndigheterna och i 5 procent av fallen (60 personer) från åklagarmyndigheten.

¹⁷⁶ Tiby (1999, s. 150–153). Majoriteten av hatbrott anmäls inte och vid de hatbrott som anmäls hävdas det att den utsatta i hälften av fallen inte ens själv sett gärningspersonen, exempelvis vid telefonhot, postbrev, skadegörelse eller fysiska attacker bakifrån.

Hatbrottsmotiv

Vanligare med misstänkta vid homofobiska och främlingsfientliga hatbrott

Vid knappt en tredjedel av de anmälda hatbrotten har en gärningsperson bundits till brottet. Andelen anmälningar med en misstänkt gärningsperson är högre vid brott med homofobiska (34 procent) och främlingsfientliga (32 procent) motiv än vid islamofobiska (25 procent) och antisemitiska (21 procent) motiv. I stora drag såg fördelningen ut på liknande sätt under föregående år, men några skillnader kan noteras. Andelen misstänkta vid islamofobiska hatbrott har ökat (från 21 procent) medan andelen misstänkta vid resterande hatbrott har minskat. Skillnaderna när det gäller andelen anmälningar där man lyckats identifiera en misstänkt person kan delvis förklaras av skillnader i brottsstruktur. Brott med homofobiska och främlingsfientliga motiv riktar sig oftare mot enskilda individer i form av våld, ofredande och hot. Det är brott som oftare klaras upp medan brott med antisemitiska motiv, som oftare är av brottstypen hets mot folkgrupp, mer sällan klaras upp.

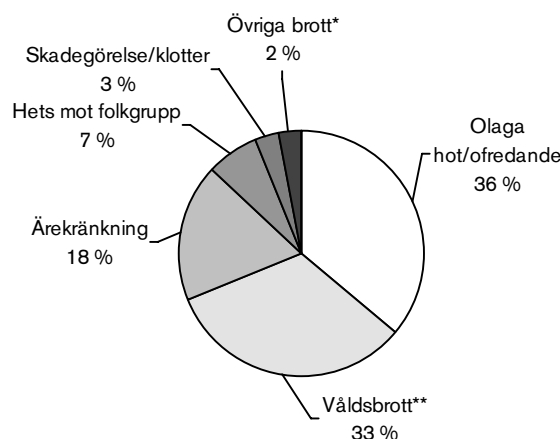
Misstänkta personer som motiverats av ideologi vanligast vid antisemitiska hatbrott

7 procent av de misstänkta gärningspersonerna har utöver hatbrottsmotivet även motiverats av högerextrema värderingar eller nationalsocialistisk ideologi. Misstänkta personer som motiverats av ideologi är vanligast vid antisemitiska hatbrott (16 procent). Andelen är även för främlingsfientliga hatbrott något högre än genomsnittet (9 procent). För islamofobiska och homofobiska hatbrott är andelen låg. De misstänkta som kan kopplas till en nationalsocialistisk organisation eller högerextrem grupp (närmare 15 personer) är samtliga misstänkta för främlingsfientliga hatbrott.

Brottsstruktur

Vanligast att finna misstänkta vid våldsbrott

Strukturen över vilken typ av brott som gärningspersonerna är misstänkta för skiljer sig delvis åt från strukturen för anmälda hatbrott. År 2007 misstänktes en tredjedel av samtliga misstänkta personer för *våldsbrott*, vilket kan jämföras med att våldsbrotten står för en femtedel (21 procent) av de anmälda hatbrotten. I 3 procent av fallen misstänktes personer för *skadegörelse/klotter*, vilket kan jämföras med att anmälningarna stod för en tiondel (10 procent) av hatbrotten. Skälet till denna skillnad är att skadegörelse/klotter är en brottskategori där man relativt sällan hittar en misstänkt person. För resterande brottstyper liknar brottsstrukturen över misstänkta personer den för anmälda hatbrott.

*I våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman samt ** i övriga brott ingår olaga diskriminering och övriga brott.

Figur 19. Andel misstänkta personer för hatbrott efter huvudbrott, år 2007 (1 113 misstänkta personer).

Kön

Män misstänkts oftare för hatbrott än kvinnor

Män är i betydligt högre utsträckning (80 procent) misstänka för hatbrott än kvinnor (20 procent), vilket även tidigare studier visat.¹⁷⁷ I kapitlet om målsägande redovisas att andelen utsatta män är knappt 70 procent och andel utsatta närmare 30 procent. Könsfördelningen när det gäller misstankar och utsatthet skiljer sig därmed åt. Män är fler såväl bland de misstänkta som bland de utsatta, däremot är andel män är högre bland de misstänkta för hatbrott än bland de utsatta för hatbrott. Förhållandet är därmed annorlunda för kvinnor, andelen kvinnor är högre bland utsatta för hatbrott än bland misstänkta för hatbrott.

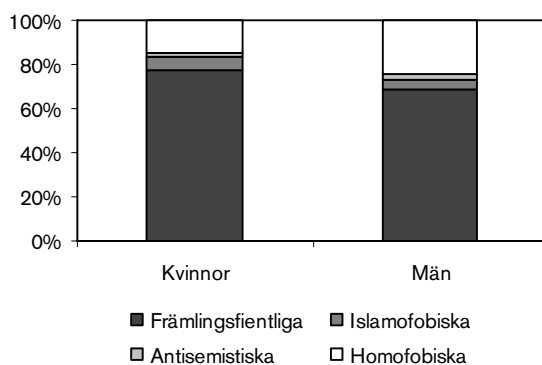
Vilka typer av brott som män respektive kvinnor misstänks för är i stort sett desamma. Ärekränkning är något vanligare bland misstänkta kvinnor än bland misstänkta män. Andelen bland hatbrottsmisstänkta kvinnor som år 2007 misstänktes för ärekränkning var 23 procent medan motsvarande andel bland misstänkta män var 17 procent. Övriga brottstyper, såsom ofredande/olaga hot och våldsbrott, är i princip lika vanliga bland misstänkta män respektive misstänkta kvinnor.

Andel främlingsfientliga motiv högre bland misstänkta kvinnor

De olika hatbrottsmotiven är olika vanliga bland män respektive bland kvinnor som misstänks för hatbrott. Det är dock viktigt att komma ihåg att till antalet är de hatbrottsmisstänkta männen fler än de misstänkta

¹⁷⁷ Forum för Levande historia (2006a).

kvinnorna för samtliga motiv. Mönstret mellan hatbrottsmisstänkta män respektive kvinnor är likartat som för hatbrottsutsatta personer. De främlingsfientliga motiven är vanligast både bland hatbrottsmisstänkta män och bland hatbrottsmisstänkta kvinnor, men något vanligare bland kvinnor än bland män. Det visar sig att 77 procent av kvinnorna som misstänks för hatbrott år 2007 hade ett främlingsfientligt motiv. Motsvarande andel bland de misstänkta männen var 71 procent.

Figur 20. Andel hatbrottsmotiv bland män respektive bland kvinnor misstänkta för hatbrott, år 2007.

Även de islamofobiska motiven var ett något vanligare motiv bland misstänkta kvinnor än bland misstänkta män. Föregående år var dock andelen kvinnor misstänkta för islamofobiska motiv större, vilket innebär att skillnaden i andelen misstänkta för detta motiv bland män respektive kvinnor var större detta år. Till antalet är dock fler män misstänkta för islamofobiska motiv. Detta mönster stämmer med tidigare forskning som pekat på att män generellt sett är mer islamofobiskt inställda än kvinnor.¹⁷⁸ Kvinnors andel är högre än mäns vid främlingsfientliga hatbrott.

Tabell 31. Antal och andel misstänkta personer för hatbrott efter motiv och kön, år 2007.

Motiv	Kvinnor		Män		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Främlingsfientliga	171	77	616	69	787	71
Islamofobiska	13	6	39	4	52	5
Antisemitiska	3	1	22	2	25	2
Homofobiska	34	15	215	24	249	22
Summa	221	100	892	100	1 113	100
därav ideologiska	9	4	66	7	75	7

¹⁷⁸ Songur och Englund (2007, s. 88).

Homofobiska hatbrott är också det näst vanligaste motivet både bland män och bland kvinnor som misstänks för hatbrott men detta motiv är, liksom vid hatbrottsutsatta män och kvinnor, betydligt vanligare bland misstänkta män än bland misstänkta kvinnor. Cirka 24 procent av de män som misstänktes för hatbrott år 2007 hade ett homofobiskt motiv medan motsvarande andel bland hatbrottsmisstänkta kvinnor var 15 procent. Här kan man dock notera en relativt stor skillnad jämfört med föregående år. Andelen misstänkta för homofobiska motiv bland de misstänkta kvinnorna sjönk från 21 procent till 15 procent mellan åren 2006 och 2007.

Ålder

Yngre misstänkta överrepresenterade vid hatbrott

Av de misstänkta personerna som identifierats år 2007 var mer än en tredjedel (knappt 400 personer) *yngre* än 20 år, varav närmare 125 personer (11 procent) var yngre än straffmyndighetsåldern 15 år, samtidigt som de utgjorde 24 procent av befolkningen år 2007. För ungdomarna var skadegörelse/klotter andelsmässigt (74 procent) den vanligaste brottstypen år 2007.

Hälften av de misstänkta personerna (51 procent) var i åldern 20–54 år samtidigt som de utgjorde 45 procent av befolkningen. Vidare är det drygt en tiondel (12 procent) av de misstänkta som tillhör de *äldre* (55 år och över) en kategori som utgör 31 procent av befolkningen. Exempel på brottstyper som är vanliga bland äldre misstänkta är olaga hot/ofredande (19 procent) och ärekränkning (16 procent). Sammanfattningsvis är yngre alltså överrepresenterade i statistiken över misstänkta personer i förhållande till befolkningen, medan äldre personer är underrepresenterade.¹⁷⁹ Jämfört med föregående år har antalet misstänkta i alla åldersgrupper över 20 år ökat. Däremot är det en minskning i åldersgruppen 15–19 år, från närmare 310 misstänkta (30 procent) föregående år till drygt 270 misstänkta (25 procent) år 2007.

¹⁷⁹ Brå och Forum för levande historia publicerade år 2004 rapporten *Intolerans* som undersökte tendenser till främlingsfientlighet, islamofobi, antisemitism och homofobi hos svenska skolungdomar. Urvalet bestod av elever i årskurserna 8 och 9 i grundskolan, samt årskurs 1,2 och 3 i gymnasiet. Sammantaget svarade 10 600 elever och svarsfrekvensen var 76,2 procent. Resultaten visar att majoriteten av skolungdomarna har en övervägande positiv inställning till de olika minoriteterna, varierande mellan 66–72 procent.

Tabell 32. Antal misstänkta personer för hatbrott, efter motiv, ålder och medelålder, år 2007.

Motiv	–14	15–19	20–39	40–54	55–	Samtliga	Medel- ålder
Främlingsfientliga	63	184	260	163	104	774	33
Islamofobiska	4	15	15	9	8	51	32
Antisemitiska	-	12*	5	8*	-	25	30
Homofobiska	54	64	73	34	21	246	26
Summa	123	273	353	211	136	1 096	31
därav ideologiska	13	34	24	4	-	75	20

I tabellen ovan saknas 17 personer för vilka uppgifter om ålder saknas.

*För antisemitiska motiv har åldersgrupperna –14 och 15–19 samt 40–54 och 55– slagits ihop på grund av låga tal.

Äldst gärningspersoner vid främlingsfientliga brott

Vid en uppdelning av anmälningarna efter vilket hatbrottsmotiv som identifierats, framgår att medelåldern bland de misstänkta gärningspersonerna är förhållandevis hög vid främlingsfientliga hatbrott (33 år) och islamofobiska hatbrott (32 år)¹⁸⁰ och lägst vid anmälningar som gäller personer som utöver ett hatbrottsmotiv även är ideologiskt motiverade (20 år). Tidigare studier över gärningspersoner med homofobiska motiv visar att majoriteten av gärningspersonerna var under 20 år.¹⁸¹ Detta liknar det resultat som redovisas i tabell 33 ovan där knappt hälften (48 procent) av personerna som är misstänkta för hatbrott med homofobiska motiv är under 20 år. Medelåldern ser lika ut jämfört med föregående år, förutom att medelåldern för misstänkta personer för antisemitiska hatbrott har ökat från 22 till 30 år.

Tidigare brottslig belastning

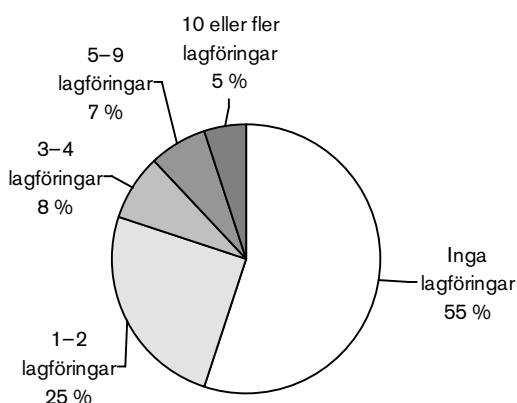
Ofta ställs det frågor kring de misstänkta personernas tidigare brottslighet. Har de tidigare lagförts för brott eller är de tidigare helt ostraffade? Detta avsnitt som är nytt i årets rapport beskriver hur brottsbelastningen ser ut för de personer som är misstänkta för ett hatbrott år 2007. Den brottsliga belastningen bedöms utifrån antal lagföringar, det vill säga fällande dom i tingsrätt eller av åklagare utfärdat strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, under den senaste tioårsperioden (1997–2006). Att studera lagföringar har ett stort värde, då de beskriver vad rättsväsendet faktiskt gör med personer som befunnits skyldiga till brott. Det är dock *inte* möjligt att se om lagföringarna rört tidigare hatbrottslighet.

¹⁸⁰ Integrationsverket (2005b, s. 58). Resultatet att äldre personer generellt är mer islamofobiskt inställda framkommer även i integrationsbarometern.

¹⁸¹ Forum för levande historia (2006a, s.11f.).

Majoriteten tidigare ostraffade

Mer än hälften av de personer som var misstänkta för att ha begått ett hatbrott år 2007 var *tidigare ostraffade*, sett till de närmaste tio åren före den aktuella misstanken. Detta kan jämföras med att de ostraffade var cirka 75 procent av samtliga misstänkta år 2007 utifrån urvalet av brottstyper som genomsöks i hatbrottsstatistiken.¹⁸² Omkring en fjärdedel av dem som misstänktes för hatbrott hade lagförts *en till två gånger*, medan en av tjugo hade lagförts *tio eller fler gånger*. Drygt hälften av de lagförda personerna (55 procent) dömdes för brott i domstol, medan de övriga (45 procent) lagfördes genom åklagarbeslut.

Figur 21. Andel misstänkta för hatbrott, efter tidigare brottsbelastning, år 2007 (1 086 misstänkta personer).

Hur många brott en person hunnit dömas för är delvis beroende av personens ålder. Eftersom brottslig belastning undersöks tio år tillbaka har personerna från 15–24 år på så vis haft mindre tid att lagföras för brott än de personer som är äldre än 24 år, som varit straffmyndiga under hela den kartlagda perioden. Dock visar kartläggningen att hälften av personerna med tidigare brottslig belastning som misstänkts för hatbrott år 2007 är yngre än 24 år.¹⁸³

Lägst brottsbelastning bland misstänkta för islamofobiska hatbrott

Vid islamofobiska hatbrott är den tidigare brottsliga belastningen lägst, en tredjedel av personerna tidigare är straffade. De misstänkta för främ-

¹⁸² Vid en jämförelsekontroll av de 112 000 personer som misstänktes för brott utifrån dessa brottstyper år 2007, var det 13 procent som tidigare lagförts 1–2 gånger, sett till senaste tioårsperioden. 4 procent vardera av de misstänkta hade lagförts med 3–4 samt 5–9 lagföringar. Att ha dömts 10 eller fler gånger under åren 1995–2006 var mycket ovanligt (2 procent).

¹⁸³ När de yngre misstänkta personernas brottsliga belastning inkluderas i beräkningen blir den brottsliga belastningen totalt sett procentuellt lägre. Om dessa individers lagföringar jämförelsevis inte hade räknats med skulle resultatet istället ha pekat på en andelsmässigt högre brottslig belastning.

lingsfientliga hatbrott är i störst utsträckning brottsbelastade, då 46 procent är straffade i jämförelse med straffade för övriga hatbrott. Därmed kommer de misstänkta för antisemitiska respektive homofobiska hatbrott med en andel straffade på drygt 40 procent. För främlingsfientliga hatbrott har en femtedel (21 procent) lagförts tre eller fler gånger sedan år 1997. Personer misstänkta för islamofobiska och antisemitiska hatbrott är statistiskt sett få vilket också medför att i princip ingen av dessa lagförts för fler än tre brott. Medelåldern för de misstänkta som utöver ett hatbrottsmotiv även kunnat kopplas till ideologiska motiv var 20 år, medan det för dem som kopplades till samtliga hatbrottsmotiv var 31 år. Trots detta är andelen tidigare dömda betydligt större bland misstänkta för brott med ideologiskt motiv¹⁸⁴ (55 procent) jämfört med misstänkta för samtliga hatbrott (45 procent). Cirka en tredjedel av de misstänkta för ideologiskt motiverade hatbrott har lagförts tre eller fler gånger sedan år 1997.

Tabell 33. Antal och andel misstänkta personer för hatbrott efter motiv och tidigare brottslig belastning, år 2007.

Lagföringar												
Motiv	Främlingsfientliga		Islamofobiska		Antisemitiska		Homofobiska		Samtliga		därav ideologiska	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Inga	418	54	33	69	14	58	138	57	603	55	34	45
1–2	191	25	11	23	10**	42	63	26	273	25	26	35
3–4	65	8	4	8	-	-	14	6	81	8	11	15
5–9	60	8	-	-	-	-	15	6	78	7	4***	5
10–	38	5	-	-	-	-	12	5	51	5	-	-
Summa	772	100	48	100	24	100	242	100	1 086	100	75	100

* För islamofobiska motivet har lagföringsgrupperna 3–4 samt 5–9 slagits ihop på grund av låga tal.

** För antisemitiska motivet har lagföringsgrupperna 1–2 och uppåt slagits ihop på grund av låga tal.

*** För ideologiska hatbrott har lagföringsgrupperna 5–9 lagföringar samt 10– lagföringar slagits ihop.

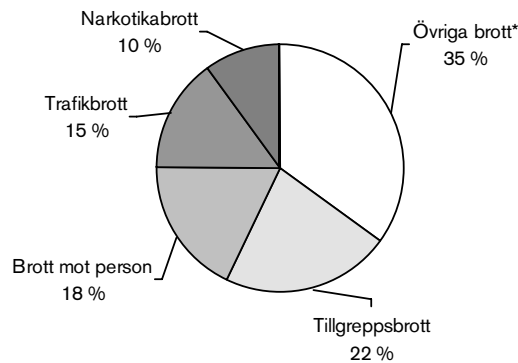
Brott mot person vanligare än trafikbrott vid tidigare belastning

Brottsstrukturen för de lagförda personerna ger en illustration av vilken typ av brottslighet som kunnat konstateras av åklagare och domstol under den aktuella tioårsperioden. Redovisningen bygger på huvudbrotten i lagföringarna¹⁸⁵, vilket får som resultat att lindrigare brott underskattas i förhållande till grövre brott. *Tillgreppsbrott* är ett av de vanligaste brotten i de misstänkta personernas tidigare belastning. Omkring 22 procent av de misstänkta personerna har tidigare dömts för denna

¹⁸⁴ Av dem som misstänkts för ett ideologiskt motiverat hatbrott år 2007 har 43 procent av dem som är under 24 år tidigare brottslig belastning.

¹⁸⁵ De brott som har den strängaste påföljden i straffskalan.

typ av brottslighet. Snatteri och stöld är de dominerande brottstyperna i denna kategori.

*I övriga brott ingår följande brottskategorier: bedrägeribrott, smugglingsbrott och övriga brott.

Figur 22. Andel misstänkta personer för hatbrott, efter brottskategori, åren 1998–2007 (2 027 misstänkta personer).

Under perioden var andelen *brott mot person* (3–7 kap. BrB) omkring 18 procent av huvudbrotten bland de misstänkta personerna. I denna kategori är det lagföringar gällande misshandel som dominerar. *Övriga brott* är den vanligaste brottskategorin i samband med lagföringarna. Under perioden lagfördes en dryg tredjedel för brott (35 procent) av denna typ, som exempelvis innefattar skadegörelsebrott, hets mot folkgrupp och olaga diskriminering.

Regional fördelning

I det här avsnittet redovisas den regionala fördelningen på länsnivå för anmälda hatbrott. Nytt för år 2007 är att uppgifter även presenteras för Sveriges tre storstadskommuner: Stockholm, Göteborg och Malmö. Var geografiskt i landet som flest hatbrott identifieras påverkas delvis av polismyndigheternas och åklagarmyndighetens satsningar och arbete mot hatbrott.

Resultat i korthet

- Flest hatbrott, i relation till folkmängd, anmäls i Stockholms län följt av Västmanlands och Örebro län.
- Den största ökningen från föregående år (39 procent) av anmälda hatbrott har skett i Norrbottens län.
- Hatbrott är ingen brottslighet som är typisk för storstadskommunerna med undantag för olaga diskriminering.

För att fånga in hur arbetet mot hatbrott sett ut på Sveriges olika polismyndigheter under år 2007 sändes en webbenkät¹⁸⁶ ut till Brå:s 21 kontaktpersoner för hatbrott. Svar från samtliga polismyndigheter kom in och bearbetades för rapporten.¹⁸⁷

Enkäten om polisens arbete mot hatbrott

Det finns ett värde i att undersöka hur polismyndigheterna arbetar mot hatbrott. Enligt de inkomna enkätsvaren fanns instruktioner för att identifiera hatbrottsmotiv vid anmälsupptagning vid två tredjedelar av polismyndigheterna. Det handlar om pop-up fönster i RAR, framtagna checklistor, instruktioner på intranät och tjänsteföreskrifter. Vid sju av myndigheterna fanns inga instruktioner. Samtliga polismyndigheter utom en har ett särskilt fält i RAR för att registrera hatbrott.¹⁸⁸ För nio polismyndigheter infördes fältet i början av år 2008, men flera av polismyndigheterna har sedan en längre tid tillbaka haft liknande fält eller pop-up fönster för att fånga upp hatbrottsanmälningar. I svaren från polismyndigheterna uppgav tolv av polismyndigheterna att de under år 2007 utbildat sin personal om hatbrott. I nio av länen har personalen inte utbildats. I åtta av länen finns det enligt svaren i enkäten inga personer som arbetar med hatbrottsrelaterade frågor. Vid tre av polismyndigheterna är det emellertid fler än tio personer som arbetar med frågorna.

¹⁸⁶ Se frågeformuläret i Bilaga 3.

¹⁸⁷ Detta ger en svarsfrekvens på 100 procent.

¹⁸⁸ Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008, s. 2). Polismyndigheterna i Sverige har under januari 2008 infört ett nytt textfält i RAR, där alla polisanmälningar klassificeras antingen som misstänkta hatbrott eller ej.

Den länsvisa fördelningen

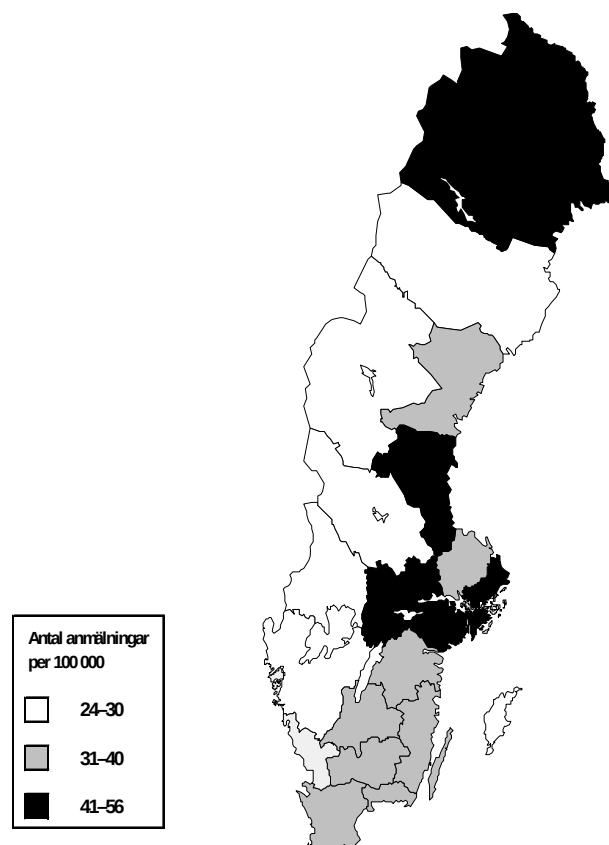
I följande avsnitt ges en beskrivning av hur fördelningen av de anmälningar som identifierats innehålla främlingsfientliga, islamofobiska, anti-semitiska samt homofobiska motiv delar upp sig länsvis.

Flest anmälningar i Stockholms län

En knapp tredjedel (1 100 anmälningar) av samtliga hatbrott år 2007 identifierades i Stockholms län. Det är en ökning med 16 procent från föregående år, då cirka 930 anmälningar identifierades. Även när hänsyn tas till skillnader i folkmängd är det Stockholms län som har flest identifierade anmälningar med hatbrottsmotiv (56 per 100 000 av folkmängden). En förklaring kan vara att det under år 2007 har utförts särskilda satsningar hos polisen i Stockholms län för att få personalen uppmärksam på huruvida brott är hatbrott eller ej. Dels inrättades i juni 2007 en hatbrottsjour där det arbetar fyra utredare på heltid. De är specialiserade på att utreda och ta emot anmälningar som är hatbrottsrelaterade. Dels har alla anställda i länet fått genomgå en webbutbildning som inriktats på hatbrott och hbt-frågor. Utöver detta har även ett aktivt samarbete utvecklats med grupper som exempelvis afrosvenskar, muslimer och romer. Dessa åtgärder sammantaget kan mycket väl ha visat sig vara en av förklaringarna till att antalet anmälningar har ökat i Stockholms län.

Hatbrott inget fenomen speciellt för storstadslänen

Trots att Stockholms län har flest antal anmälda hatbrott kan man inte, utifrån resultaten i denna rapport, säga att hatbrott är en typ av brottslighet som främst finns i storstadslänen. När hänsyn tas till medelfolkmängd är det efter Stockholms län, Västmanlands och Örebro län där flest anmälningar har identifierats (med mellan 47 och 52 anmälningar per 100 000 av folkmängden).

Figur 23. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter län, per 100 000 invånare, år 2007.

Bland de län som hamnade i mellankategorin (31 till 40 anmälningar per 100 000 invånare) finns bland annat Skåne och Uppsala län med 36 respektive 39 anmälningar per 100 000 invånare. Lägst antal hatbrottsanmälningar per invånare identifierades i Gotlands län (24 anmälningar per 100 000 invånare). Även Jämtlands, Västra Götalands och Hallands län har relativt få anmälningar (26 anmälningar per 100 000 invånare). De tre storstadslänen Stockholm, Skåne och Västra Götaland hamnar därmed i olika kategorier. I Stockholms län där ett flertal satsningar skett, är också antalet hatbrottsanmälningar flest. I Skåne däremot, där det också har skett särskilda satsningar i arbetet mot hatbrott, är antalet identifierade hatbrott färre. Västra Götaland som har relativt få antal anmälda hatbrott har till exempel enligt enkäten ingen specifikt utsedd som arbetar med hatbrott.

Störst ökning av anmälningar i Norrbotten

I 15 av landets 21 län har anmälningar med hatbrottsmotiv ökat sedan år 2006 (se bilaga 6.2). I relation till folkmängden har den största ökningen av anmälningar skett i Norrbottens län, en ökning med 39 procent (från 31 till 43 anmälningar per 100 000 invånare). Det är vid brotten olaga hot/ofredande (från 11 till 21 anmälningar per 100 000 invånare) som den största ökningen skett. Även Gävleborgs och Jönköpings län har haft en relativt stor uppgång av antal anmälningar (från 34 till 41 respektive 26 till 32 anmälningar per 100 000 invånare). Antalet anmälningar med hatbrottsmotiv är i de flesta län statistiskt sett relativt få. Detta gör att det kan förekomma relativt stora upp- och nedgångar mellan två år trots att den långsiktiga utvecklingen inte förändrats.

Främlingsfientliga motivet vanligast i Västmanlands och Stockholms län

När hatbrotten delats upp på respektive motiv visar det sig att anmälningar med främlingsfientliga motiv vanligast i Västmanlands och Stockholms län (40 respektive 39 anmälningar per 100 000 invånare). Det islamofobiska motivet är vanligast i Stockholms, Västernorrlands och Örebro län (4 till 5 anmälningar per 100 000 av folkmängden). Anmälningar med ett homofobiskt motiv är allra vanligast i Stockholms, Västmanlands och Norrbottens län (11 till 14 anmälningar per 100 000 invånare). De län som hade flest antal anmälningar med antisemitiskt motiv var Stockholms, Södermanlands och Skåne län där det identifierades 2 anmälningar per 100 000. En fjärdedel av anmälningarna som är ideologiskt motiverade (26 procent) identifierades i Stockholms län. När hänsyn tagits till folkmängden är det emellertid i Västmanlands och Södermanlands län som det finns störst andel anmälda hatbrott med ett ideologiskt motiv (8 anmälningar per 100 000 invånare).

Våldsbrott vanligast i Stockholms och Gävleborgs län

Den vanligast förekommande brottstypen i en hatbrottsanmälan¹⁸⁹ är olaga hot/ofredande (35 procent). När hänsyn tas till skillnader i medelfolkmängd är det Västmanland, Norrbotten och Örebro län som har flest sådana anmälningar (med mellan 20 och 22 anmälningar per 100 000 invånare). I en femtedel av anmälningarna var ett våldsbrott huvudbrott, vilket gör det till den näst vanligaste brottstypen. I Stockholm och Gävleborgs län identifierades flest anmälningar innehållande ett våldsbrott (12 till 13 anmälningar per 100 000 invånare). Vid huvudbrottet hets mot folkgrupp finns flest anmälningar i Västmanlands län (9 anmälningar per 100 000 invånare). När det gäller olaga diskri-

¹⁸⁹ När anmälningarna delas upp efter vilken typ av brott anmälan avser handlar det ofta om förhållandevis små tal, vilket gör jämförelser mellan länen något osäkra.

minering är det i antal anmälningar vanligast i Stockholms län, Västra Götalands och Skåne län, vilket sannolikt kan förklaras med att det i dessa län finns städer med stort krog- och nöjesutbud (mellan 17 och 75 anmälningar). När hänsyn tas till medelfolkmängd har Stockholms och Uppsala län däremot flest antal anmälningar avseende brottstypen olaga diskriminering (4 anmälningar per 100 000 invånare). När man redovisar hatbrottsanmälningarna per brottstyp och län blir antalet i många fall statistiskt sett relativt litet. Därför är det inte ovanligt att de län som ligger i topp respektive lågt kan växla relativt mycket från år till år.

Storstadskommuner

År 2007 stod Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun nästan för en fjärdedel av samtliga hatbrottsanmälningar (860 anmälningar av drygt 3 500 stycken). Två tredjedelar av dessa anmälningar identifierades i Stockholm. När hänsyn tas till skillnad i folkmängd var de flesta anmälningarna upprättade i Stockholm följt av Göteborg och sedan Malmö (72, 53 samt 29 anmälningar per 100 000).

Hatbrottsmotiv

Även i storstadskommunerna är det främlingsfientliga motivet det vanligaste motivet, det står för 68 procent av samtliga hatbrottsanmälningar som identifierats i storstadskommunerna. Andelsmässigt är det på nästan samma nivå som för övriga landet, där 71 procent av samtliga identifierade hatbrott var främlingsfientliga. Uppdelat på motiv och med hänsyn taget till folkmängden skiljer sig kommunerna något. Stockholm har flest identifierade främlingsfientliga hatbrott (50 anmälningar per 100 000 invånare). I Göteborg och Malmö är motsvarande siffra 33 respektive 21 anmälningar per 100 000 invånare. Skillnaderna mellan städerna är inte lika stora för övriga hatbrott. För det antisemitiska motivet är andelen anmälningar lika stor i Göteborg som i Stockholm. Malmö har minst antal identifierade anmälningar i samtliga kategorier och skiljer sig från de övriga städerna främst när det gäller homofobiska hatbrott där endast 4 anmälningar per 100 000 invånare identifierats. Motsvarande siffra för Stockholm är 15 och för Göteborg 13. Hatbrott som är ideologiskt motiverade är lika vanliga i Stockholm som i Göteborg (5 anmälningar per 100 000 invånare) medan de är mindre vanliga i Malmö (2 anmälningar per 100 000 invånare).

Tabell 34. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter storstadskommuner, per 100 000 invånare, år 2007.

Motiv	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstads-kommunerna	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
	100 000		100 000		100 000		100 000	
Främlingsfientliga	394	50	92	33	101	21	587	38
Islamofobiska	30	4	11	4	10	2	51	3
Antisemitiska	24	3	8	3	11	2	43	3
Homofobiska	120	15	37	13	20	4	177	11
Totalt per kommun	568	72	148	53	142	29	858	55
<i>därav ideologiska</i>	43	5	15	5	11	2	69	4

Diskriminering något vanligare i storstadskommunerna

När anmälningarna delats upp efter vilket huvudbrott som var vanligast skiljer sig inte storstadskommunerna från den länsvisa fördelningen. Även här är olaga hot/ofredande det vanligaste brottet i Göteborg och Malmö, medan våldsbrott är vanligast i Stockholm. När hänsyn tas till befolkningens mängd är våldsbrott det näst vanligaste huvudbrottet i Göteborg (9 anmälningar per 100 000 invånare) medan det i Malmö är ärekränkning (7 anmälningar per 100 000 invånare). Det som skiljer storstadskommunerna från övriga landet är att det i storstäderna anmäls fler fall av olaga diskriminering (5 jämfört med 2 anmälningar per 100 000). I storstadskommunerna är var tionde anmälan av brottstypen olaga diskriminering, jämfört med var tjugonde för hela landet.

Tabell 35. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv, efter huvudbrottskategori storstads-kommun per 100 000 invånare, år 2007.

Brottskategori	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstads-kommunerna	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
	100 000		100 000		100 000		100 000	
Våldsbrott*	163	21	24	9	25	5	212	14
Olaga hot/ofredande	156	20	51	18	47	10	254	16
Ärekränkning	89	11	21	8	32	7	142	9
Skadegörelse/klotter	43	5	14	5	13	3	70	4
Hets mot folkgrupp	55	7	20	7	16	3	91	6
Olaga diskriminering	57	7	17	6	7	1	81	5
Övriga brott	5	1	1	0	2	0	8	1
Totalt per kommun	568	72	148	53	142	29	858	55

* I brottskategorin våldsbrott ingår följande brottstyper: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

Avslutande diskussion

I denna rapport har redogjorts för den polisanmälda hatbrottsligheten i Sverige år 2007. Hatbrottsstatistiken är viktig för att den visar *en* bild av denna brottslighets omfattning och karaktär. Andra källor och metoder kan användas för att komplettera bilden.

Få hatbrott leder till personupplärning

I 2007 års statistik redovisas vad som händer med hatbrottsanmälningarna (huvudbrottet) senare i rättskedjan, vilket beslut polis och åklagare fattar vid utredningen av dessa brott. När anmälningarna från år 2006 följdes fram till slutet av mars 2008 går det sällan att binda någon gärningsperson till brotten men 73 procent av brotten får ett polisiärt klarläggande. Hur många av hatbrotten som senare i domstol får straffskärpning går inte att utläsa av resultatet, men tidigare studier har visat att straffskärpningsregeln sällan används – att hatbrott inte leder till strängare straff.¹⁹⁰ Vid Brå håller dock ett nytt uppföljningsverktyg på att tas fram som kommer att göra det möjligt att följa brottsanmälningar ännu längre fram i rättskedjan och studera hur många ärenden som leder till dom i domstol. Där kommer också en jämförelse med andra brott att kunna göras för att se om dessa skiljer sig åt när det gäller sannolikheten för åtal och dom.

Polisens arbete med hatbrott

Hatbrottsstatistiken är nära knuten till polisens och åklagarmyndighetens¹⁹¹ arbete med hatbrottsfrågor. Därför är det värdefullt att undersöka hur sådana frågor prioriteras på de olika polismyndigheterna. Som nämnts tidigare har en enkät skickats ut till samtliga polismyndigheter med frågor om deras arbete mot hatbrott. En del polismyndigheter, som Stockholm län med hatbrottsjouren har arbetat mycket aktivt mot hatbrott under år 2007 genom att bland annat ha utvecklat samarbete med andra myndigheter och ideella organisationer för att uppmärksamma, sprida kunskap och förebygga hatbrott. Under år 2008 kommer också en del polismyndigheter att utbilda sin personal om hatbrott. Som nämnts tidigare har polisen och åklagarmyndigheten för att förbättra sina insatser vid hatbrott tagit beslut om ett antal åtgärder för att synliggöra hatbrottsligheten. Bland annat har polisen infört ett nytt textfält i RAR för att registrera hatbrott i syfte att förbättra möjligheten att kunna följa upp sådana brott. Vad detta får för konsekvenser och huruvida detta kan bli ett komplement till hatbrottsstatistiken måste utvärderas. I ett längre perspektiv finns flera pågående utvecklingsarbeten i

¹⁹⁰ Forum för levande historia (2006a) och Brå (2002).

¹⁹¹ Åklagarmyndigheten (2008, s. 7 och 2007b, s. 2). Utvecklingscentrum i Malmö har ansvarsområdet hatbrott. Under år 2007 gavs en rättspromemoria ut, om meddelade tingsrätts- och hovrättsdomar sedan slutet av 1990-talet, när det gäller hatbrott.

rättsväsendet som påverkar hatbrottsområdet, inom exempelvis polisen utvecklas ett nytt system för att koda information om brott. Där kommer det att finnas utrymme för så kallade fokusområden där hatbrott skulle kunna vara ett. På så sätt skulle det redan vid anmälanstillfället registreras detaljerad information om hatbrott.

Brottsförebyggande arbete mot hatbrott – få utvärderade insatser

Kunskap kring hatbrottsligheten är väsentlig för att kunna arbeta aktivt mot rädsla, fientlighet och hat. Det har i Sverige, som redogjorts för ovan, framför allt varit ett fokus på rättsväsendets förebyggande arbete mot hatbrott. Det finns dock ett stort engagemang, och många verksamheter och projekt som bedrivs i Sverige sprider kunskap och bemöter attityder. Utsatta grupper arbetar även aktivt mot denna brottslighet. För att nämna ett fåtal exempel har det under senare år bedrivits projekt nationellt och lokalt inom Afrosvenskarnas riksförbund, brottsofferjourerna, Centrum mot rasism, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter (RFSL) och Sveriges unga muslimer.¹⁹² De har bland annat arbetat med att uppmana utsatta grupper att anmäla hatbrott och diskriminering, spridit kunskap genom seminarier och aktivt arbetat med att påverka beslutsfattare och makthavare.

En viktig arena för brottsförebyggande arbetet är den lokala nivån. I Sverige har en del projekt mot hatbrott bedrivs inom ramen för kommunernas lokala brottsförebyggande arbete som, exempelvis Brottsförebyggande centrum i Värmland, Föräldrastödgruppen i Nora, Alingsåsmodellen med flera. Det finns dock få utvärderade åtgärder i Sverige. Det skulle vara av stor betydelse att få ett mått på vad som är effektivt mot denna typ av brottslighet, men det finns svårigheter mot att utvärdera åtgärder för att förebygga hatbrott. Dels är mörkertalet stort, dels är det svårt att mäta förändrade attityder och värderingar hos människor.¹⁹³ Enligt en tidigare rapport finns det i dessa ovan nämnda projekt ett flertal komponenter som har visat sig vara effektiva i det förebyggande arbetet.¹⁹⁴ Det ingår åtgärder som både är inriktade mot enskilda personer och händelser, men utöver detta även ett mer generellt stöd- och upplysningsarbete mot allmänheten. Dessutom har kartläggning och problemanalys, som är viktigt i allt förebyggande arbete, också ingått i projekten.¹⁹⁵

¹⁹² I avsnittet lyfts endast en *de*/ exempel på aktörer fram.

¹⁹³ Brå (2004a, s. 62).

¹⁹⁴ Brå (2004a).

¹⁹⁵ Wallace och Carter (2003).

Förebyggande arbete med unga i skolan

En betydande arena för att förebygga hatbrott är enligt tidigare studier skolor.¹⁹⁶ Resultaten i denna rapport visar också på att unga människor är överrepresenterade både som utsatta och som misstänkta för denna typ av brottslighet. Brå har genom publikationerna *Du & Jag, Rätt & Fel*¹⁹⁷ och *Var går gränsen?*¹⁹⁸ presenterat ett skolmaterial med lärarhandledning som riktar sig till elever i grundskolan och gymnasiet. I rapporterna finns förslag på hur lärare kan arbeta med frågor som rör tolerans och värderingar; kring rasism och främlingsfientlighet samt trakasserier på grund av sexuell läggning. Även Forum för levande historia, som är en myndighet med uppdrag att engagera och sprida kunskap om frågor som rör bland annat tolerans och mänskliga rättigheter, har tagit fram utbildningsmaterial för skolor.

En definition av hatbrott som är inkluderande

Brå har ett uppdrag att löpande utveckla hatbrottsstatistiken. Vad som är ett typiskt hatbrott påverkas av hur hatbrott som begrepp definieras och konstrueras. För att ett brott ska betraktas som ett hatbrott krävs det enligt den nuvarande definitionen att gärningspersonen tillhör en majoritetsgrupp och att den utsatte tillhör en minoritetsgrupp.¹⁹⁹ Denna avgränsning, av vilka grupper som kan utsättas för hatbrott, bestämdes ursprungligen av Säpo, och får som resultat att enbart en del av utsattheten för kränkningar relaterade till etnicitet, religiös tro och sexuell läggning tas med i statistiken. Brå utreder nu möjligheten att utvidga den nuvarande definitionen av hatbrott.²⁰⁰

En mer inkluderande definition skulle utgå från motivet till brottet, som hudfärg, nationalitet och etnisk bakgrund, religiös tro och sexuell läggning, snarare än de grupper som kan tänkas utsättas för brotten. Detta stämmer överens med hur lagstiftningen på området, det vill säga straffskärpningsregeln, är utformad. Om motivet till händelsen varit att kränka, görs det ingen skillnad rörande grupptillhörighet. Det är dessutom viktigt att ha en inkluderande och extensiv definition för att få en mer samlad bild av utsatthet för hatbrott utifrån den utsattes perspektiv. Straffskärpningsregeln aktualiseras oftast vid brott som riktas mot minoritetsgrupper, men den kan emellertid även tillämpas om personer angrips av exempelvis det skälet att de är av svensk härkomst. Kränk-

¹⁹⁶ Wallace och Carter (2003).

¹⁹⁷ Brå (2006c).

¹⁹⁸ Brå (2007).

¹⁹⁹ Petrosino (2003, s. 10). Denna typ av definition fokuserar på maktobalansen mellan gärningspersonerna (majoritetsgrupperna) och de utsatta (minoritetsgrupperna). Framför allt betonas eventuella skador som kan bli ett resultat vid hatbrott.

²⁰⁰ I maj år 2008 anordnades flera seminarier för att fånga in synpunkter från olika aktörer (rättsväsendet, forskare, intresseorganisationer m.fl.). Synpunkter har även hämtats från Åklagarmyndigheten, och samtliga polismyndigheter i landet fick även möjlighet att skriftligen kommentera förslaget på en utvidgad definition.

ningar kopplade till en persons religiösa tro skulle på liknande sätt räknas med, oavsett om religionen var islam, judendom eller andra trosinriktningar. På samma vis skulle personer utsatta för brott kopplade till sexuell läggning, kunna utsättas på grund av sin homosexualitet, bisexualitet eller heterosexualitet. Detta skulle ge en samlad bild av anmälda kränkningar utifrån dessa tre grunder. För bearbetning och kodning av de anmälda hatbrotten år 2008 kommer ovanstående definition att prövas och utvärderas, och eventuella resultat kommer att presenteras i hatbrottsstatistiken nästa år.

Referenser

- Bachner, Henrik (1999). *Återkomsten. Antisemitism i Sverige efter 1945*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Berk, Ricard, A., Boyd, Elizabeth, A. och Hamner, Karl, M. (2003). Thinking more clearly about hate-motivated crimes. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Bremberg, Gabriella, Kågefors, Anna-Karin och Plunkett, Arletta (2002). Butiksstölder vanligast bland minderåriga. I: *Apropå* 4: s. 10–11.
- Brå (2001). *Hets mot folkgrupp*. Rapport 2001:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2002). *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2004a). *Brottsförebyggande arbete i praktiken. 19 lokala projekt*. Idéskrift nr 12. Rapport 2004:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2004b). Olaga diskriminering. I: *Brottsutvecklingen i Sverige 2001–2003*. Författare: Schelin, Lena. Rapport 2004:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2006a). *Hatbrott 2005. En sammanställning av polisanmälningar med främlingsfientliga, antisemitiska, homofobiska och vitmakt-ideologiska motiv*. Webbrapport 2006:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2006b). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2006c). Du & Jag, Rätt & Fel. *Handledning för temaarbeten om brott, årskurs 6–9*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2007a). *Nationella trygghetsundersökningen 2006. Teknisk rapport*. Webbrapport 2007:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2007b). *Hatbrott 2006. En sammanställning av polisanmälningar med främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och homofobiska motiv*. Rapport 2007:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2007c). *Var går gränsen? Handledning för temaarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2008a). *Nationella trygghetsundersökningen 2007. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2008:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2008b). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2008c). *Nationella trygghetsundersökningen 2007. Teknisk rapport*. Webbrapport 2008:5.
- Brå och Forum för levande historia (2004). *Intolerans. Antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och främlingsfientliga tendenser bland unga*. Författare: Ring, Jonas och Morgentau, Scarlett. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå och Forum för levande historia (2006). *Antisemitiska attityder och frågeställningar i Sverige*. Författare: Bachner, Henrik och Ring, Jonas. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Dahl, Ulrika (2005). *Det viktigaste är inte vad extremisterna tycker utan vad den stora majoriteten gör: från hatbrott och homofobi till heteronormativitet och intersektionalitet: en kunskapsinventering och situering av forskning*. Stockholm: Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO).
- Diaz, José Alberto (2005). Allmänhetens attityder till rasism, främlingsfientlighet, islamofobi och antisemitism. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige. Rapporter och delstudier om rasism och främlingsfientlighet i Sverige 2004*. Integrationsverkets rapportserie 2005:02. Norrköping: Integrationsverket.
- European monitoring centre on racism and xenophobia, EUMC (2006). *Muslims in the European Union. Discrimination and islamophobia*. Luxembourg: Publications Office.
- Fazlhashemi, Mohammad (2007). Nidteckningar, antisemitism och islamofobi. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige. Antisemitism, antiziganism och islamofobi 2006*. Norrköping: Integrationsverket.
- Fazlhashemi, Mohammad (2008). *Vems islam: De kontrastriska muslimerna*. Stockholm: Norstedts.
- Forum för levande historia (2006a). *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Författare: Tibby, Eva. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2006b). *Islamofobi – en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet*. Författare: Otterbeck, Jonas och Bevelander, Pieter. Stockholm: Forum för levande historia.
- Gerstenfeld, Phyllis B. (2003). *Hate crimes. Causes, Controls and Controversies*. London: Sage.
- Gestrin, Håkan (2007). *Högerextrema rörelser och deras symboler*. Stockholm: Natur och kultur, Expo.
- Gonsiorek, John, och Weinrich, John (1991). The definition and scope of sexual orientation. I: *Homosexuality: Research implications for public policy* (s. 1–12). Newbury Park, CA: Sage.
- Green Donald P., McFalls Laurence H. och Smith Jennifer K. (2003). *Hate crime: An emergent research agenda I: Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Hall, Nathan (2005). *Hate crime*. Cullompton, Devon: Willan.
- Holm, Ann-Sofi, Osbeck, Christina och Wernersson, Inga (2003). *Kränkningar i skolan*. Rapport 5. Göteborgs universitet: Centrum för värdegrundsstudier.
- Integrationsverket (2005a). *Hur många muslimer och judar finns i Sverige egentligen? Officiella datauppgifter om religiösa församlingar med etnisk minoritetsbakgrund i Sverige. Kunskapsöversikt november 2005*. Norrköping: Integrationsverket.
- Integrationsverket (2005b). *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige. Rapporter och delstudier om rasism och främlingsfientlighet i Sverige 2004*. Integrationsverkets rapportserie 2005:02. Norrköping: Integrationsverket.

- Integrationsverket (2006a). *Integrationsbarometer 2005: en rapport om allmänhetens attityder, erfarenheter och kunskaper inom områdena integration, mångfald och diskriminering*. Norrköping: Integrationsverket.
- Integrationsverket (2006b). *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige – Antisemitism och islamofobi 2005*. Integrationsverkets rapportserie 2006:02. Norrköping: Integrationsverket.
- Justitiedepartementet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009*. Skr. 2005/06:69. Stockholm: Riksdagen.
- Lange, Anders (1995). *Invandrare om diskriminering En enkät- och intervjustudie om etnisk diskriminering på uppdrag av Diskrimineringsombudsmannen (DO)*. Stockholm: Stockholms universitet
- Larsson, Göran (2006). *Muslimerna kommer: tankar om islamofobi*. Göteborg: Makadam.
- Migrationsverket (2008). *Statistikuppgift om asylsökande till Sverige*. Hämtat från: www.migrationsverket.se. Hämtat 26 mars 2008.
- Norrhem, Svante, Rydström, Jens och Winkvist, Hanna (2008). *Undantagsmänniskor – En svensk HBT-historia*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Nylund Skog, Susanne (2006). Med Davidsstjärnan under tröjan. Upplevelser av diskriminering och judiskt ursprung i Sverige 2005. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige – Antisemitism och islamofobi 2005*. Integrationsverkets rapportserie 2006:02. Norrköping: Integrationsverket.
- Näringsdepartementet (2001). *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering*. Skr. 2000/01:59. Stockholm: Riksdagens tryckeriexpedition.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2005). *Combating hate crimes in the OSCE region. An overview of statistics, legislation and national initiatives*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2006). *Education on the holocaust and on anti-semitism. An overview and analysis of educational approaches*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008a). *HomO:s KommunHandbok – en vägledning för dig som arbetar med brottsförebyggande verksamhet*. Hämtat från: http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/Kommunwebben_pdf_brottsforebyggande.pdf. Hämtat den 14 april 2008.
- Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008b). *HomO:s Årsrapport 2007*. Hämtat från: http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/Arsrapport_2007_LOWRES.pdf. Hämtat den 14 april 2008.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007). *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering*. Författare: Kalonaityté, Viktorija, Kawesa, Victoria och Tedros, Adam. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2008). *Årsredovisning 2007 Dnr 159-2008*. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

- Petrosino, Carolyn (2003). Connecting the past to the future. Hate crime in America. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Perry, Barbara (2003). *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Regeringens proposition 1998/99:143. *Nationella minoriteter i Sverige*.
- Regeringen, Justitiedepartementet (2006). *Regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Rikspolisstyrelsen och övriga myndigheter inom polisorganisationen*.
- Regeringskansliet (2006). *Sveriges sjuttonde och artonde rapport till FN:s Kommitté för avskaffande av rasdiskriminering*. Stockholm: Fritzes.
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2008). *www.rfsl.se* Hämtat från: <http://www.rfsl.se/?p=693>. Hämtat 21 april 2008.
- Rikspolisstyrelsen och Säkerhetspolisen (2003). *Vit makt-miljön: hur känner vi igen den?* Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). *Redovisning av uppdrag angående hatbrott*. Dnr: POA-426-547/07, ÅM-A2008/0053.
- Sander, Åke (2006). *Discussion of the definition of islamophobia*. Stencil.
- Songur, Welat och Englund, Cecilia (2007). Attityder till islam och muslimer – Intervjuer med två generationer svenska män. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige. Antisemitism, antiziganism och islamofobi 2006*. Norrköping: Integrationsverket.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2007). *Befolkningsstatistik*. Hämtat från: <http://www.scb.se>. Hämtat 7 april 2008.
- Säkerhetspolisen, Säpo (1997) *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet under 1994 och 1995*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (1999). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 1998*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2001). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2005). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2004*. Rapportserie 2005:4. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- The Runnymede Trust (1997). *Islamophobia – a challenge to us all*. London: The Runnymede Trust.
- Tiby, Eva och Lander, Ingrid (1996). *Hat, hot, våld: utsatta homosexuella kvinnor och män: en pilotstudie i Stockholm*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, Eva (1999). *Hatbrott?: homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.
- Tiby, Eva (2000). *De utsatta: brott mot homosexuella kvinnor och män*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, Eva (2007). Att studera hatbrott. I Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev. *Hot, våld och fördomar*. Nummer 2 – 2007. s. 7–8.
- Wallace, Barbara C. och Carter, Robert T. (2003): *Understanding and dealing with violence: a multicultural approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Witkowska, Eva (2005). *Sexual harassment in schools. Prevalance, structure and perceptions*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet och Karolinska Institutet.
- Åklagarmyndigheten (2007a). *Årsredovisning år 2006*. Stockholm: Åklagarmyndigheten.
- Åklagarmyndigheten (2007b). *Hatbrott – sammanställning av meddelade domar*. RättsPM 2007:3. Utvecklingscentrum Malmö.
- Åklagarmyndigheten (2008). *Årsredovisning 2007*. Stockholm: Åklagarmyndigheten.

Bilagor

Bilaga 1. Sökordslista

11 september	chile*	hemland*
1312	combat	hennes flickvän*
a.c.a.b.	diskrimin*	hennes fru*
acab	<i>ethnic*</i>	<i>heterosexuell</i>
adopt*	etnis*	hitler*
<i>afgan</i>	extremhög*	homo*
<i>afghan</i>	fag	honour
afrika*	fags	<i>hottentott</i>
alah	fasci*	hron
albansk*	fatwa	hutfär*
<i>alk*ida*</i>	femin*	hustrumisshandlare
allah	fikus*	huvudbonad
<i>alq*ida*</i>	finland*	huvudduk
antiafa*	finndj*	härkomst
antifemin*	finne	<i>högerextr*</i>
antijudisk*	finnjävel*	högermilj*
antikapital*	finnpaj*	imam
antisem*	finsk*	indie*
antisionis*	fjolla	info 14
<i>apa</i>	flata*	<i>info14</i>
aparth*	flator*	<i>integration</i>
apland*	<i>flygplanskapare</i>	invandr*
<i>apor</i>	flykting*	irak*
arab*	<i>främling*</i>	iran*
arbeit macht frei*	<i>främlingar</i>	islam*
arier*	fundamentalist	israel
arisk*	färgad*	judar*
aryan*	förintelse*	jude*
asiat*	gay*	judin*
auschwitz	gestapo*	judisk*
<i>bananbåt*</i>	<i>grisblod</i>	jugge*
bananrepu*	<i>guling</i>	jugoslav*
bevara sverige svenskt	hakkors*	<i>kackerlacka</i>
bisexu*	<i>hakors</i>	karikatyr
blatta*	hans man*	kelterkors*
blatte*	hans pojkvän*	kines*
blood*	<i>harkors</i>	kkk
<i>blåneger</i>	hatbrott*	klux
bss	<i>hbt</i>	koran*
<i>burkha</i>	<i>HBTPerson*</i>	korea*
bög*	<i>hedersm*</i>	kulturberikare
<i>bön</i>	heil*	kurd*
<i>bönehus</i>	<i>helig</i>	kvinnoförtryck*
<i>bönematta</i>	<i>helsinborgskampanjen</i>	latinam*

lebba*	neger*	slöja
lesbisk*	negre*	smr
lespisk*	nigeria*	somal*
liban*	nigger*	SS
mecka	<i>nordisk</i>	stjärtgosse
mekka	ns	straffskärpning*
midgård*	nsf*	<i>sunni*</i>
molla	nyfasc*	<i>svart skalle</i>
moske	nynaz*	svartdjävul*
moské*	nysvensk*	svarting*
moskè*	osama	svartjävul*
mulla	palestin*	svartskall*
muslim*	partnerskap*	svastika*
musse	patriot*	svenska motståndsrörelsen*
musslim	persisk*	sverigedem*
<i>mångkultur</i>	polack*	synag*
mörkh*	polen*	syrian*
<i>mörkhudad</i>	pride	taliban*
<i>nasis</i>	propag*	tattar*
<i>nasistisk</i>	qx	terrorist
nasse*	rahowa	thai*
nassist*	rasism*	transa
nationalsocialistisk front*	rasist*	<i>transperson</i>
nationell ungdom*	rassist	transsexu*
nazi*	rastistisk	transvestit
nd	religion	<i>turk* INTE turkos</i>
ndu	rfsi*	ursprung
near bin, laden	rfsu*	usama
near black, power	romer*	utländsk*
near go, home	romskt*	utlänning*
near hammare, skära	röding*	utlänsk*
<i>near mörk*, hud*</i>	salemfonden*	vam
near mörk*, hy*	<i>samkön</i>	wasak*
near profet*, mohammad	sd	vasakärven
near profet*, mohammed	semit*	white
near profet*, muhammad	sexis*	vit makt*
near profet*, muhammed	sharia	vitryssl*
near res, hem	shiamuslim	vitt ariskt motstånd
<i>near resande, folk</i>	sieg	zienar*
near sexuell*, lägg*	sionis*	zigen*
near svart*, hudfärg*	sjal	zog
near svart*, hy*	självordbombare	åk hem
<i>near svensk*, zo*</i>	självordsbombare	äckelflata*
near white, power	skinhead	öststat*
	skinnskall*	

Betyder att ordet trunkerats, det vill säga, att alla möjliga former av ordet söks på efter. "near": avser två sökord som ska ligga nära varandra i texten för att markeras. Kursiverade sökord betyder att dessa 42 ord är nya från och med år 2007.

Bilaga 2. Urval av brottskoder

Mord

Brottskoder: 0303–0304 och 0307–0313.

Misshandel/grov misshandel

Brottskoder: 0351–0358, 0361–0368, 0371–0378, 0381–0388, 1701–1704, **9301–9348**.

Olaga hot samt ofredande

Brottskoder: 0405–0410, 0413–0414, 1705.

Ärekränkingsbrott

Brottskod : 0501.

Skadegörelse

Brottskoder : 1201–1203, 1205–1206.

Klotter

Brottskoder: 1208–1209.

Hets mot folkgrupp

Brottskod : 1604.

Olaga diskriminering

Brottskod : 1605.

Övriga brott

Brottskoder: 0000, 1301–1304, 1606, 1706–1707, 4007–4010, 4013, 4023, **4028**, 4030, 9001.

Kursiverade brottskoder betyder att dessa är nya koder från och med år 2007.

Bilaga 3. Enkät om polismyndigheternas arbete mot hatbrott

År 2006 övertog Brottsförebyggande rådet (Brå) statistikföringen avseende hatbrott efter Säpo. Brå redovisar antalet polisanmälningar med främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och homofobiska motiv. Hatbrott grundas på gärningspersonens motiv till sin handling. Detta innefattar brott motiverade av gärningspersonens rädsla, fientlighet eller hat till *utländsk bakgrund* – hudfärg, nationalitet, etnisk bakgrund –, *religiös tro* – muslimsk eller judisk tro eller sexuell läggning – *homosexualitet*. Hatbrottsstatistiken bygger på uppgifter i anmälan och är där nära knuten till polismyndigheternas arbete med frågor rörande hatbrott. Inför nästa rapport ”Hatbrott 2007”, som publiceras den 1 juli i år, önskar vi därför information om hur arbetet med hatbrott bedrivits hos respektive polismyndighet under år 2007. Uppgifterna kommer att användas i hatbrottsrapporten. Svaren representerar således respektive polismyndighet och är därför inte anonyma. Uppgifter som lämnas enligt denna enkät kommer att hanteras i enlighet med sekretesslagens (SFS 1980:100) bestämmelser.

Har du själv inte möjlighet att besvara enkäten vänligen överlämna oss namn och e-post till annan lämplig person vid polismyndigheten som har kunskap om arbetet mot hatbrott. På förhand tack för din medverkan!

1. Ange antalet personer som arbetar med hatbrottsrelaterade frågor vid polismyndigheten.
2. Har polismyndigheten skriftliga instruktioner för att identifiera hatbrottsmotiv i en anmälan?
3. Om ja → beskriv kort de skriftliga instruktionerna.
4. Har polismyndigheten ett särskilt fält (t ex pop-up window) i RAR för att registrera hatbrott?
5. Om ja → ange när (ÅÅÅÅMM) funktionen infördes.
6. Samverkar polismyndigheten med andra samhällsaktörer (t.ex. myndigheter, ideella organisationer) för att förebygga, uppmärksamma och sprida kunskap om hatbrott?
7. Om ja → ange vilka aktörer.

8. Samverkar polismyndigheten, i dessa frågor, med organisationer som kan erbjuda brottsofferstöd.
9. Om ja → ange vilka organisationer.
10. Har polismyndigheten genomfört åtgärder för att fler brottsoffer ska anmäla hatbrott?
11. Om ja → beskriv kort åtgärderna.
12. Har polismyndigheten utbildat personalen om hatbrott under år 2007?
13. Om ja → beskriv kort utbildningens syfte och vilka i personalen den riktades till?
14. Planerar polismyndigheten utbilda personalen om hatbrott under år 2008?
15. Ja → beskriv kort hur vilken utbildning som planeras och till vilka i personalen som den riktas?
16. Vilka mål har polis myndigheten för att förbättra arbetet mot hatbrott?
17. Synpunkter angående polisens arbete mot hatbrott.

Bilaga 4. Metod

Tillvägagångssätt vid brotten

Kategorin tillvägagångssätt beskriver tillvägagångssättet för brottet. År 2007 har kategorin allmänt klotter lagts till. I resultatavsnitten finns också en grövre indelning i tre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Dessa tre kategorier är *fysisk kontakt* (grupp 1), *närhet* (grupp 2) och *distans* (grupp 3–9). Tillvägagångssätt indelas enligt följande:

1. Direkt mot person, fysisk kontakt

Denna grupp väljs om det uppstår fysisk kontakt, exempelvis att gärningspersonen tagit ett stryppgrepp på den utsatta och brottet är direkt riktat mot en person eller väl avgränsad grupp (ett par eller en familj). Exempel på brottstyper för detta alternativ kan vara mord, misshandel eller våld mot tjänsteman.

2. Direkt mot person, närhet

Denna grupp väljs om det inte uppstår fysisk kontakt och när brottet är direkt riktat mot en person eller en väl avgränsad grupp (ett par eller en familj), exempelvis genom att gärningspersonen hotat och skrikit mot den utsatta. Typiska brottstyper för denna kategori är olaga hot/ofredande, ärekränkning och olaga diskriminering.

3. Allmänt klotter

Denna grupp väljs om brottet har förmedlats via klotter och inte är riktat direkt mot en person eller väl avgränsad grupp (ett par eller en familj). Det kan vara genom nedsättande ord som ”jävla neger” på en busskur. Kategorin är ny för år 2007 och anmälningarna föregående år kategoriserades under tillvägagångssättet övrigt.

4. Internet

Denna grupp väljs om brottet har förmedlats via Internet. Detta inkluderar såväl e-post, hemsidor (som tryckta tidningars hemsidor) och chatt på exempelvis MSN. Exempel på vanliga brottstyper för alternativet är olaga hot/ofredande, ärekränkning och hets mot folkgrupp.

5. Medier

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via radio, TV eller tryckt press.

6. Postbrev

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via brevlådan och kan utgöras av såväl postbrev som reklamblad eller annat tryckt material.

7. Sms

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via sms.

8. Telefon och/eller fax

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via fast telefoni, mobil eller fax.

9. Övrigt

Övrigt som grupp väljs när brottet utförts på ett sätt som inte ryms i ovanstående kategorier. Exempel på brottstyper i denna kategori är hets mot folkgrupp.

Plats

Kategorin plats beskriver den plats som brottet ägde rum på. Kategoriseringen avser målsägandes perspektiv – är det exempelvis en dörrvakt på en krog som blir utsatt för ett hatbrott kodas brottsplatsen som arbetsplats och inte nöjesplats. I år har kategorierna sms och medier lagts till. Plats indelas i tolv grupper enligt följande:

1. Arbetsplats

Brottet sker på eller i anslutning till arbetsplatsen.

2. Hem

Brottet sker i eller i anslutning till det egna hemmet. I villa och radhus inkluderas hus och trädgård. Vad gäller flerfamiljshus inkluderas lägenheten, balkong, uteplats samt trapphus. Däremot kodas källare, vind eller tvättstuga som övrig plats.

3. Internet

Om tillvägagångssätt kodas som Internet ska även platsen kodas som Internet. Exempel är ärekränkning eller olaga hot i elektronisk form via e-post, hemsidor eller chatt på MSN.

4. Offentliga transportmedel

Brottet sker på eller i anslutning till offentliga transportmedel, med vilka avses all form av kollektivtrafik, såsom buss, tunnelbana, spårvagn och tåg. Även taxi räknas in i denna kategori.

5. Nöjesplats

Brottet sker på eller i anslutning till nöjesplats, med vilket avses fysiska lokaler såsom restauranger, nattklubbar eller barer. Festivaltäkt, öltäkt och andra platser av mer temporär karaktär kodas i stället som allmän plats.

6. Religiös plats

Brottet sker på eller i anslutning till religiösa platser, såsom synagogor, moskéer, kyrkor eller begravningsplatser.

7. Skola

Brottet sker i skolan eller på skolgården. Med skola avses utöver grundskola och gymnasium även högskola.

8. Medier

Brottet sker via radio, TV eller tryckt press. Kategorin är ny från och med år 2007.

9. Sms

Om tillvägagångssättet kodas som sms ska även platsen kodas som sms. Exempel är hotfulla eller kränkande sms meddelande till personens mobiltelefon. Kategorin är ny från och med år 2007.

10. Allmän plats

Brottet sker på en allmän plats utomhus, exempelvis på gatan, på ett torg eller i en park.

11. Övriga platser

Brottet sker på en plats inomhus, som inte ryms i ovanstående kategorier. Exempel är när brottet sker i någon annans hem, träningslokal, café, butik, garage, tvättstuga, källare, vind med mera.

12. Uppgift saknas

Här framgår det inte på vilken typ av plats som brottet sker på och därför kodas platsen med kategorin uppgift saknas.

Relation mellan gärningsperson och utsatt

Kategorin relation beskriver förhållandet mellan gärningspersonen och den utsatta. Nytt för år 2007 är att kategorin kund/klient har införts. I resultatavsnitten finns även en indelning i fyra grövre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Dessa fyra kategorier är *närstående* (grupp 1–4), *ytligt bekant* (grupp 5–8), *obekant* (grupp 9–11) och *uppgift saknas* (grupp 12). Relation indelas inledningsvis enligt följande:

1. Gift/partner/sambo

2. Före detta partner

Gärningspersonen är den utsattes före detta partner eller en eventuell ny partners expartner.

3. Släkt

Gärningspersonen kan vara såväl nära familj som avlägsen släkting. Kan även vara den utsattes partners familj.

4. Vänner/bekanta

Gärningspersonen är alltifrån en ytlig bekant till nära vän.

5. Kollega

Gärningspersonen är en arbetskamrat från den utsattes arbetsplats.

6. Skolkamrat

7. Granne

8. Känd person/grupp

Gärningspersonen är en för den utsatta, till namn eller utseende, känd person och som inte tillhör någon av kategorierna 1–8, exempelvis en bekants bekant eller en kund som utsätter en serviceperson. Utöver detta kategoriseras i denna kategori även de hatbrott som begås av kända nationalsocialistiska eller högerextrema grupper.

9. Kund/klient

Gärningspersonen är kund eller klient och utsätter en serviceperson för hatbrott som exempelvis butikspersonal, restaurangpersonal, banktjänstemän, ordningsvakter, poliser med flera. Ny kategori från och med år 2007.

10. Serviceperson

Gärningspersonen ger den utsatta service i någon bemärkelse, exempelvis butikspersonal, restaurangpersonal, banktjänstemän, ordningsvakter, poliser med flera.

11. Okänd person

Gärningspersonen är helt okänd för den utsatta, såväl till namn som utseende.

12. Uppgift saknas

Gärningspersonen kan vara såväl känd som okänd, men det framgår i anmälan inte vilken typ av relationsförhållande som råder mellan gärningsperson och utsatt.

Bilaga 5. Regional fördelning: H-regioner

H-regioner (där H står för Homogena med avseende på befolkningsunderlaget) är en gruppering av kommuner efter lokalt och regionalt befolkningsunderlag, längs skalan storstad – glesbygd²⁰¹. En kategorisering av kommuner (H-regioner) efter folkmängd inom 3 och 10 min från kommuncentrum har gjorts. Denna indelning kan användas för att uttala sig om vad som är typiskt för exempelvis liknande kommuner som tillhör glesbygden. Indelningen är gjord i sex grupper efter ovannämnda kriterier:

H1 – *Stockholm/Södertälje* A-region.

H2 – *Göteborgs samt Malmö/Lund/Trelleborgs* A-regioner.

H3 – *Större städer*, kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum.

H4 – *Mellanbygden*, kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mer än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt.

H5 – *Tätbygden*, kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mindre än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt.

H6 – *Glesbygden*, kommuner med mindre än 27 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum.

Källa: SCB, MIS2003:1, Regionala indelningar i Sverige.

H-regioner i nummerordning med ingående kommuner

H1 Stockholm	0140 Nykvarn	H2 Göteborg samt Malmö/Lund
0114 Upplands Väsby	0160 Täby	1384 Kungsbacka
0115 Vallentuna	0162 Danderyd	1401 Härryda
0117 Österåker	0163 Sollentuna	1402 Partille
0120 Värmdö	0180 Stockholm	1407 Öckerö
0123 Järfälla	0181 Södertälje	1415 Stenungsund
0125 Ekerö	0182 Nacka	1419 Tjörn
0126 Huddinge	0183 Sundbyberg	1440 Ale
0127 Botkyrka	0184 Solna	1441 Lerum
0128 Salem	0186 Lidingö	1442 Vårgårda
0136 Haninge	0187 Vaxholm	1480 Göteborg
0138 Tyresö	0191 Sigtuna	1481 Mölndal
0139 Upplands-Bro	0192 Nynäshamn	

²⁰¹ H-regionerna uppdateras med några års mellanrum: föreliggande uppdatering har gjorts år 2003 (beräknad på befolkningen 2002-12-31) och den dessförinnan gjordes år 1998.

1482 Kungälv
1489 Alingsås
1230 Staffanstorps
1231 Burlöv
1233 Vellinge
1261 Kävlinge
1262 Lomma
1263 Svedala
1280 Malmö
1281 Lund
1287 Trelleborg

H3 Större städer

0305 Håbo
0319 Älvkarleby
0330 Knivsta
0380 Uppsala
0381 Enköping
0461 Gnesta
0484 Eskilstuna
0488 Trosa
0562 Finspång
0580 Linköping
0581 Norrköping
0582 Söderköping
0586 Mjölby
0642 Mullsjö
0643 Habo
0665 Vaggeryd
0680 Jönköping
0764 Alvesta
0780 Växjö
0880 Kalmar
1060 Olofström
1081 Ronneby
1082 Karlshamn
1083 Sölvesborg
1214 Svalöv
1256 Östra Göinge
1257 Örkellunga
1260 Bjuv
1264 Skurup
1265 Sjöbo
1266 Hörby
1267 Höör
1270 Tomelilla
1272 Bromölla
1275 Perstorp

1276 Klippan
1277 Åstorp
1278 Båstad
1282 Landskrona
1283 Helsingborg
1284 Höganäs
1285 Eslöv
1290 Kristianstad
1292 Ängelholm
1293 Hässleholm
1380 Halmstad
1381 Laholm
1421 Orust
1430 Munkedal
1439 Färgelanda
1443 Bollebygd
1444 Grästorp
1462 Lilla Edet
1465 Svenljunga
1471 Götene
1485 Uddevalla
1487 Vänersborg
1488 Trollhättan
1490 Borås
1491 Ulricehamn
1495 Skara
1496 Skövde
1498 Tidaholm
1715 Kil
1761 Hammarö
1763 Forshaga
1764 Grums
1780 Karlstad
1814 Lekeberg
1861 Hallsberg
1880 Örebro
1881 Kumla
1884 Nora
1907 Surahammar
1960 Kungsör
1961 Hallstahammar
1980 Västerås
1983 Köping
2080 Falun
2081 Borlänge
2082 Säter
2180 Gävle
2181 Sandviken

2262 Timrå
2281 Sundsvall
2460 Vännäs
2480 Umeå
2580 Luleå

H4 Mellanbygden

0188 Norrtälje
0331 Heby
0360 Tierp
0428 Vingåker
0480 Nyköping
0481 Oxelösund
0482 Flen
0483 Katrineholm
0486 Strängnäs
0509 Ödeshög
0512 Ydre
0560 Boxholm
0561 Åtvidaberg
0563 Valdemarsvik
0583 Motala
0584 Vadstena
0604 Aneby
0617 Gnosjö
0662 Gislaved
0682 Nässjö
0683 Värnamo
0684 Sävsjö
0685 Vetlanda
0686 Eksjö
0687 Tranås
0761 Lessebo
0765 Älmhult
0767 Markaryd
0781 Ljungby
0821 Högsby
0834 Torsås
0860 Hultsfred
0862 Emmaboda
0881 Nybro
0882 Oskarshamn
0883 Västervik
0884 Vimmerby
1080 Karlskrona
1273 Osby
1286 Ystad
1291 Simrishamn

1315 Hylte
1382 Falkenberg
1383 Varberg
1427 Sotenäs
1435 Tanum
1445 Essunga
1446 Karlsborg
1452 Tranemo
1460 Bengtsfors
1463 Mark
1466 Herrljunga
1470 Vara
1472 Tibro
1473 Töreboda
1484 Lysekil
1492 Åmål
1493 Mariestad
1494 Lidköping
1497 Hjo
1499 Falköping
1760 Storfors
1762 Munkfors
1781 Kristinehamn
1785 Säffle
1860 Laxå
1862 Degerfors
1864 Ljusnarsberg
1882 Askersund
1883 Karlskoga
1885 Lindesberg
1962 Norberg
1981 Sala
1982 Fagersta
1984 Arboga
2026 Gagnef
2029 Leksand
2031 Rättvik
2061 Smedjebacken
2083 Hedemora
2084 Avesta
2085 Ludvika
2104 Hofors
2121 Ovanåker
2183 Bollnäs

H5 Tätbygden

0840 Mörbylånga
0861 Mönsterås

0885 Borgholm
0980 Gotland
1730 Eda
1784 Arvika
2132 Nordanstig
2182 Söderhamn
2184 Hudiksvall
2280 Härnösand
2284 Örnsköldsvik
2309 Krokom
2380 Östersund
2482 Skellefteå
2581 Piteå
2582 Boden

H6 Glesbygden

0382 Östhammar
0513 Kinda
0760 Uppvidinge
0763 Tingsryd
1438 Dals-Ed
1447 Gullspång
1461 Mellerud
1486 Strömstad
1737 Torsby
1765 Årjäng
1766 Sunne
1782 Filipstad
1783 Hagfors
1863 Hällefors
1904 Skinnskatteberg
2021 Vansbro
2023 Malung
2034 Orsa
2039 Älvdalen
2062 Mora
2101 Ockelbo
2161 Ljusdal
2260 Ånge
2282 Kramfors
2283 Sollefteå
2303 Ragunda
2305 Bräcke
2313 Strömsund
2321 Åre
2326 Berg
2361 Härjedalen
2401 Nordmaling

2403 Bjurholm
2404 Vindeln
2409 Robertsfors
2417 Norsjö
2418 Malå
2421 Storuman
2422 Sorsele
2425 Dorotea
2462 Vilhelmina
2463 Åsele
2481 Lycksele
2505 Arvidsjaur
2506 Arjeplog
2510 Jokkmokk
2513 Överkalix
2514 Kalix
2518 Övertorneå
2521 Pajala
2523 Gällivare
2560 Älvsbyn
2583 Haparanda
2584 Kiruna

Bilaga 6. Tabeller

Tabell 6.1. Konfidensintervall (95 %) för utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga hatbrott efter brottskategori år 2006 enligt NTU.

	-	+	Skillnad	n=
Antal				
Totalt	53 000	119 000	86000 + - 33000	2 073
<i>Personrån</i>	-33 000	61 000	14000 + - 47000	170
<i>Misshandel</i>	-14 000	55 000	20000 + - 35000	456
<i>Hot</i>	5 000	86 000	45000 + - 41000	737
<i>Trakasserier</i>	-4 000	63 000	30000 + - 33000	710
Andel				
Totalt	0,8	1,7	0,5	2 073
<i>Personrån</i>	0,5	0,9	0,7	170
<i>Misshandel</i>	0,2	0,8	0,5	456
<i>Hot</i>	0,07	1,2	0,6	737
<i>Trakasserier</i>	-0,06	0,9	0,5	710

Tabell 6.2. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter län, per 100 000 invånare, år 2007.

Län	Främlingsfientliga		Islamofobiska		Antisemitiska		Homofobiska		Därav ideologiska		Totalt per län	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
	100 000		100 000		100 000		100 000		100 000		100 000	
Stockholms län	748	39	75	4	45	2	214	11	107	6	1 082	56
Uppsala län	87	27	7	2	4	1	28	9	14	4	126	39
Södermanlands län	83	31	4	2	4	2	25	9	21	8	116	44
Östergötlands län	109	26	14	3	x	x	37	9	15	4	161 *	38
Jönköpings län	77	23	x	x	4	1	21	6	16	5	105 *	32
Kronobergs län	38	21	x	x	x	x	6	3	10	6	47 *	26
Kalmar län	58	25	x	x	-	-	15	6	12	5	77 *	33
Gotlands län	13	23	-	-	-	-	x	x	x	x	14 *	24
Blekinge län	39	26	x	x	x	x	7	5	11	7	51 *	34
Skåne län	314	26	30	3	21	2	68	6	56	5	433	36
Hallands län	49	17	x	x	x	x	21	7	6	2	76 *	26
Västra Götalands län	262	17	22	1	14	1	106	7	49	3	404	26
Värmlands län	64	23	x	x	4	1	13	5	9	3	83 *	30
Örebro län	82	30	14	5	-	-	33	12	8	3	129	47
Västmanlands län	99	40	x	x	x	x	25	10	21	8	129 *	52
Dalarnas län	61	22	5	2	4	1	11	4	14	5	81	29
Gävleborgs län	94	34	x	x	x	x	16	6	14	5	115 *	42
Västernorrlands län	65	27	9	4	x	x	19	8	5	2	95 *	39
Jämtlands län	26	20	-	-	-	-	7	6	x	x	33 *	26
Västerbottens län	49	19	x	x	x	x	16	6	10	4	71 *	28
Norrbottnens län	72	29	x	x	x	x	34	14	6	2	108 *	43
Hela landet	2 489	27	180	2	118	1	723	8	408	4	3 536	39

Med x menas att antalet är färre än 4.

*Här tillkommer 1–7 anmälningar som inte kan redovisas på grund av sekretess.

Tabell 6.3 Antal anmälningar med hatbrottsmotiv, efter huvudbrottskategori och län, per 100 000 invånare, år 2007.

Län	Våldsbrott**		Olaga hot/ ofredande		Årekränkning		Skadegörel- se/klotter		Hets mot folkgrupp		Olaga diskriminering		Övriga brott		Totalt per län	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
	100 000		100 000		100 000		100 000		100 000		100 000		100 000		100 000	
Stockholms län	260	13	334	17	180	9	101	5	119	6	75	4	13	1	1 082	56
Uppsala län	20	6	50	16	16	5	14	4	13	4	13	4	-	-	126	39
Södermanlands län	20	8	36	14	26	10	12	5	20	8	x	x	-	-	114 *	43
Östergötlands län	41	10	63	15	25	6	16	4	5	1	7	2	4	1	161	38
Jönköpings län	23	7	33	10	20	6	15	5	14	4	-	-	-	-	105	32
Kronobergs län	5	3	19	11	10	6	6	3	5	3	x	x	-	-	45 *	25
Kalmar län	18	8	23	10	12	5	9	4	12	5	-	-	x	x	74 *	32
Gotlands län	x	x	6	10	3	5	-	-	x	x	-	-	-	-	14 *	24
Blekinge län	10	7	17	11	10	7	x	x	11	7	x	x	x	x	48 *	32
Skåne län	59	5	152	13	100	8	40	3	59	5	17	1	6	1	433	36
Hallands län	14	5	29	10	11	4	13	4	6	2	x	x	-	-	73 *	25
Västra Götalands län	81	5	142	9	56	4	52	3	44	3	24	2	5	0	404	26
Värmlands län	17	6	32	12	12	4	6	2	14	5	x	x	-	-	81 *	30
Örebro län	27	10	60	22	15	5	11	4	15	5	x	x	-	-	128 *	46
Västmanlands län	22	9	50	20	21	8	10	4	22	9	x	x	x	x	125 *	50
Dalarnas län	16	6	28	10	13	5	9	3	14	5	-	-	x	x	80 *	29
Gävleborgs län	33	12	45	16	15	5	10	4	10	4	x	x	-	-	113 *	41
Västernorrlands län	25	10	31	13	12	5	11	5	15	6	x	x	-	-	94 *	39
Jämtlands län	6	5	10	8	6	5	8	6	x	x	x	x	-	-	30 *	24
Västerbottens län	9	3	30	12	14	5	x	x	11	4	x	x	x	x	64 *	25
Norrbottnens län	23	9	52	21	12	5	12	5	4	2	4	2	x	x	107 *	43
Hela landet	732	8	1 242	14	589	6	355	4	413	5	140	2	28	0	3 501	38

Med x menas att antalet är färre än 4.

* Här tillkommer 1–5 anmälningar som inte kan redovisas på grund av sekretess.

** I brottskategorin våldsbrott ingår följande brottstyper: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.

H-regionstabeller

Tabell 6.4. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter H-regioner, per 100 000 invånare år 2007.

H-regioner	Främlings- fientliga		Islamo- fobiska		Anti- semitiska		Homo- fobiska		Totalt per region	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
	100 000		100 000		100 000		100 000		100 000	
Stockholm	708	38	67	4	41	2	198	11	1 014	54
Göteborg/Malmö	304	21	27	2	27	2	89	6	447	31
Större städer	838	26	66	2	25	1	254	8	1 183	36
Mellanbygden	327	21	14	1	15	1	85	6	441	29
Tätbygden	131	26	9	2	-	-	26	5	166	33
Glesbygden	103	20	3	1	2	0	35	7	143	28
Hela landet	2 411	26	186	2	110	1	687	8	3 394	37

I tabellen ovan saknas uppgift om 142 kommuner i länet för vilka uppgifter om kommun saknas.

Tabell 6.5. Antal anmälningar med hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och H-regioner per 100 000 invånare år 2007.

Brottskategori	Stockholm		Göteborg/ Malmö		Större städer		Mellanbygden		Tätbygden		Glesbygden	
	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per	Antal	Per
	100 000		100 000		100 000		100 000		100 000		100 000	
Våldsbrott*	250	13	74	5	242	7	90	6	42	8	21	4
Olaga hot/ofredande	308	16	148	10	450	14	145	9	59	12	68	13
Ärekränkning	170	9	81	6	188	6	75	5	29	6	22	4
Skadegörelse/klotter	98	5	53	4	115	4	62	4	10	2	18	3
Hets mot folkgrupp	102	5	59	4	139	4	54	4	20	4	11	2
Olaga diskriminering	73	4	26	2	38	1	9	1	6	1	2	0
Övriga brott	13	1	6	0	11	0	6	0	0	0	1	0
Totalt per region	1 014	54	447	31	1 183	36	441	29	166	33	143	28

I tabellen ovan saknas uppgift om 142 kommuner i länet för vilka uppgifter om kommun saknas.

*I våldsbrott ingår följande brottskategorier: dödligt våld, misshandel och våld mot tjänsteman.